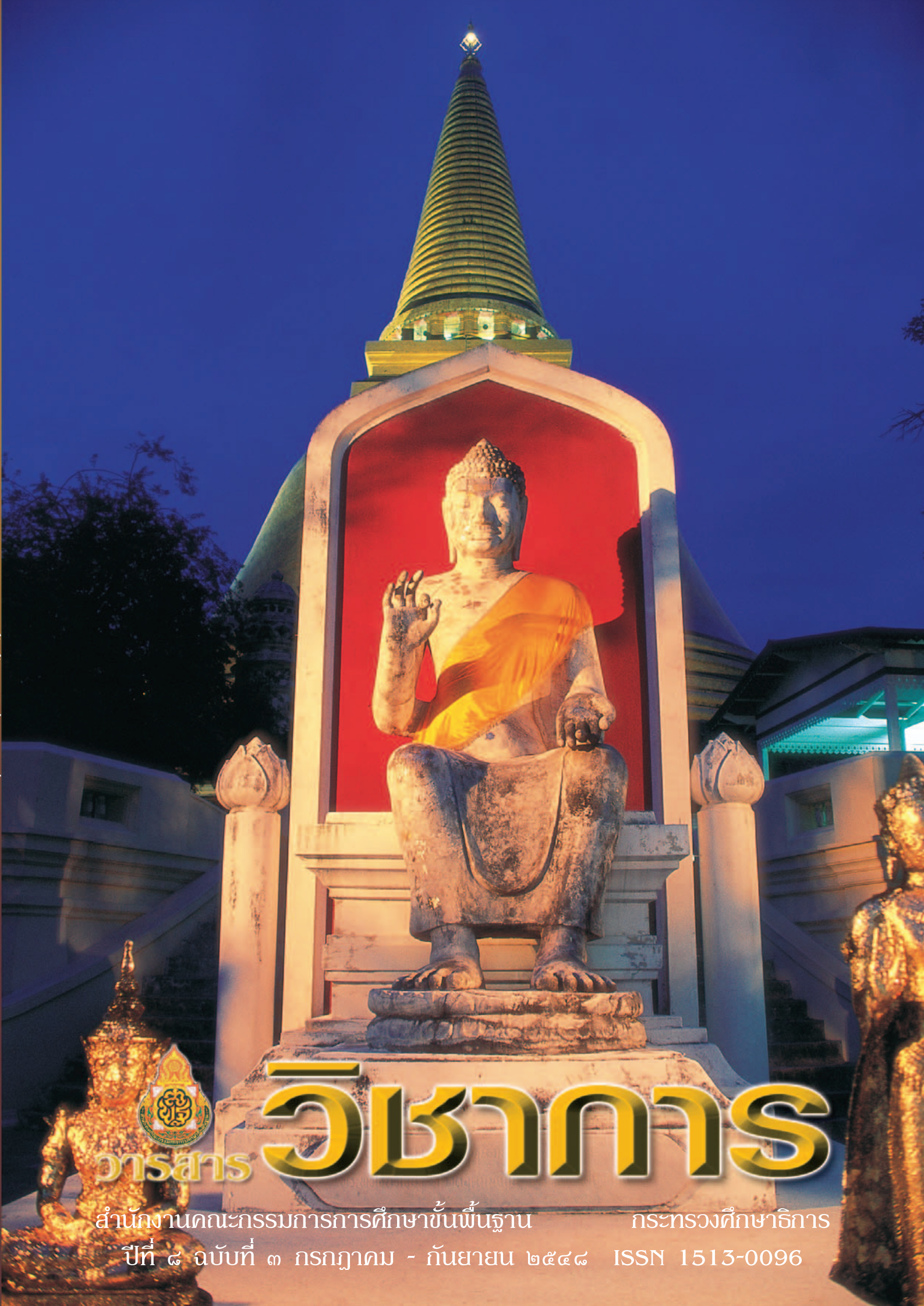

วารสาร

วิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๔๘

ISSN 1513-0096

เริ่มรตติกาลที่พระปฐมเจดีย์
นางสาวเจตนา พรหมประดิษฐ์ ถ่ายภาพ

วารสารวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๘ ISSN 1513-0096

เจ้าของ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นางพรนิภา ลิมปพยอม)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นายนิราศ สร้างนิทร)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นางอารีรัตน์ วัฒนสิน)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นายชินภัทร ภูมิรัตน)

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน (นางสาวอรุณศรี อนันตรศิริชัย)

ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา (นายนิวัตร นาคะเวช)

ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส (นางเบญจา ชลธารันน)

ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน (นายขอบ ลีขอ)

ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบการเรียนรู้ (นายวินัย รอดจ่าย)

ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม (นายปัญญา วงศ์ภูมัต)

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ)

รองผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (นางสุนีย์ เศรษฐกิจกิจการ)

วารสารวิชาการ เป็นวารสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และการจัดการศึกษา เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษา เสนอข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับงานวิชาการ ประกาศ คำสั่ง และระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา

ข้อความใดๆ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นเฉพาะตัวของผู้เขียน ไม่มีข้อผูกพันกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ประการใด

บทบรรณาธิการ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นนักปราชญ์ ทรงรอบรู้สรรพศาสตร์อย่างปราดเปรื่อง แม้ว่าทรงเหน็ดเหนื่อยพระวรกายพระองค์ไม่เคยหยุด เพราะทรงรักชาติ รักแผ่นดิน และรักประชาชนของพระองค์ **พระราชนิพนธ์**ของพระองค์ที่คณะบรรณาธิการอัญเชิญลงพิมพ์ในคอลัมน์**คมคิด ลิขิตคำ** เพียงสั้นๆ น้อยความแต่ชัดเจนลึกซึ้งว่า ทรงดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บางครั้งมีอุปสรรคทำให้ท้อพระทัยแต่พระองค์ยังทรงดำเนินมุ่งหน้าต่อไป เพราะรอยพระยุคลบาทประทับบนผืนแผ่นดินไทย ทอดยาวไกลไปทั่วไม่มีที่สิ้นสุด ขอพระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

อัตภาพที่แตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคลคือ**ธรรมชาติของมนุษย์** หนึ่งปีที่ผ่านมาเราได้รับทั้งคำชมเชยและคำตำหนิ ทั้งนั้นคือ**ความหวังดี**ที่เราพยายามปรับปรุงให้ชิดใกล้ต่อผู้อ่านส่วนรวม เราขอยืนยันว่าเราตั้งใจจริงและเสร็จทันกำหนดทุกฉบับ หากเพราะระเบียบการจัดส่งเปลี่ยนไป จากเคยจัดส่งตรงเป็นจัดส่งให้เขตพื้นที่การศึกษาส่งต่อให้โรงเรียนทั่วประเทศ จึงอาจล่าช้าไปบ้าง เป็นข้อบกพร่องที่เกินกำลังอันจำกัด จึงกราบเรียนด้วยความเคารพ

คณะบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

นายทวีพร ทองคำใบ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวเจตนา พรหมประดิษฐ์

กองบรรณาธิการ

นางสาวขวัญฟ้า นิยมในธรรม

นางสาวเงินยวง นุตตะเคียน

นางสาวจิระวรรณ ปักกัตตั้ง

นางธนาภรณ์ กอวัฒนา

นายธัญญา เรืองแก้ว

นางสาวนภภรณ์ ชังบุตดา

นางประชุม หนูจ้อย

นางสาวประนอม เพ็งพันธ์

นางสาวพรทิพย์ ดินดี

นางฟาฏินา วงศ์เลขา

นางสาวรัตนา แสงบัวเพื่อน

นางสาวสุขเกษม ปิตตานะ

นางสาวสุวิมล ไสตทิพย์

นางอัมพร แท้มทอง

นางสาวอุทิน จิงวิเศษพงศ์

ฝ่ายศิลป์

นายพินิจ สุขะสันต์

ถ่ายภาพ

นางสาวเจตนา พรหมประดิษฐ์

นายทวีพร ทองคำใบ

เรื่อง

หน้า

- ขบวนการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภิรมยา อินทรกำแหง **๓**
- ปัจจัยที่ส่งพลต่อการจัดการคุณภาพ โดยรวมของผู้บริหารโรงเรียน ดร.สมชาย เทพแสง **๑๑**
- ประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนตามสภาพจริง ในวิชาวิทยาศาสตร์ ลัดดาวรรณ เจริญศักดิ์ศิริ **๑๕**
- แนวความคิดทางธุรกิจศึกษา สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ **๒๕**
- การคุ้มครองผู้บริโภคกับสิทธิที่ประชาชนพึงได้รับ ประพันธ์ แฝ้มคลองหอม **๒๙**
- หนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม เจตนา พรหมประดิษฐ์ **๓๗**
- ปัญหาของหนูครูช่วยได้ ช่อนกลิ่น วัฒนโยธินทร์ **๔๒**
- โรงเรียนวัดช่างเคี่ยน โรงเรียนของทุกคน ประหยัด ทรงคำ **๔๗**
- บทเรียนของครู.....จากค่ายวิทยาศาสตร์ อุดา จันเจนกิง **๕๐**
- บันทึกความทรงจำที่ “โรงเรียนพูนน้ำ” วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์ **๕๕**
- ๒๐๐ ปี กฎหมายตราสามดวง ตอนที่ ๓ “พุทฺธิภาษาและกระลาการในพระธรรมนูญ” กฤษฎา บุญยสวัสดิ์ **๖๒**
- ความปลอดภัยทางน้ำ ถาวร วรรณศิริ **๖๙**
- ประวัติศาสตร์ไทยที่ครูควรรู้ จุลทัศน์ พยามรานนท์ **๗๕**
- หนังสือครูทำได้ มานพ กนอมศรี **๘๒**
- สานหนังสือสื่อการเรียนรู้ ฟาฏินา วงศ์เลขา **๘๗**
- ดาวเด่นแดนเลเมา กรุณา ศิริฤกษ์อุดมพร **๘๙**
- ร้อยเรียงเคียงกันฉันแก้ว ทวีพร ทองคำใบ **๙๒**

ขบวนการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิมยา อินกร่าแทง*

ความสำคัญของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ไม่มีใครปฏิเสธอย่างแน่นอนว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี มีบทบาทต่อการวางรากฐานในการพัฒนาคนตั้งแต่วัยเรียน จนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่ ประเทศชาติของเราจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการจะพัฒนาประเทศให้มั่นคงนั้นขึ้นอยู่กับคนในประเทศจะต้องได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรกก่อน และเครื่องมือในการพัฒนาคนของประเทศก็คือ การจัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน ที่มีบทบาทมากที่สุด ถ้าเทียบกับรูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบอื่นๆ ทั้งนี้ทุกชาติทุกภาษาใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการยกระดับประชาชนในทุกวัย ให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ประเทศไทยก็ได้ใช้การศึกษาในการพัฒนาประเทศมาตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งประเทศ โดยผ่านขบวนการอบรมเฉพาะในครอบครัว ในวัด จนกระทั่งพัฒนาการไปตามยุคสมัยเข้าสู่สถาบันทางการศึกษาต่างๆ ดังนั้น การที่ประเทศชาติ จะใช้

การศึกษาพัฒนาประเทศต่อไปนั้น ถือเป็นเรื่องปกติ ไม่มีใครกล้าปฏิเสธ และจะเป็นเช่นนั้นไปตลอด อย่างไรก็ตามบทบาทของการศึกษาในระบบโรงเรียน ยังไม่เพียงพอที่จะเป็นเป้าหมายของเยาวชนได้อย่างสมบูรณ์ เพราะมิติในการพัฒนาคนของประเทศในด้านการศึกษจะต้องทำควบคู่กันไป หรือทำพร้อมๆ กันกับการเรียนรู้ของเยาวชนตามสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน ทั้งโดยตั้งใจ และโดยไม่ตั้งใจซึ่งเป็นวิถีชีวิตรอบตัวเขาบนมิติของ**สังคมฐานความรู้**ด้วย และสำหรับประเทศไทย เยาวชนคนไทยที่มีอายุในวัยเรียน ได้รับการพัฒนาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ได้นั้น ต้องผ่านการพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม การพัฒนาดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับขบวนการทางการศึกษาที่มีความสลับซับซ้อน ในตัวของการจัดระบบการศึกษาของมันเอง แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาในระบบโรงเรียนก็อาจจะไม่ประสบความสำเร็จ หากสภาพแวดล้อมรอบตัวของเยาวชนนอกห้องเรียนนับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน สื่อทุกประเภท และแหล่งบันเทิงทุกประเภทตลอดจนองค์กรทุกภาคส่วน ก็จะต้องมีบทบาทร่วมกันในการส่งเสริมและเอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของเยาวชนในด้านดีๆ เมื่อเขาเหล่านั้นไม่ได้อยู่ในห้องเรียน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตโดยธรรมชาติ อันเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และขณะเดียวกันก็ต้องขึ้นกับมิติการพัฒนาประเทศด้านอื่นๆ ที่ต้องเกิดการปฏิสัมพันธ์ ไม่สามารถแยกส่วนกันได้ระหว่างขบวนการพัฒนาทางการศึกษากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และบริบทอื่นๆ ทุกมิติ...

* นักวิชาการศึกษา สพท. นครราชสีมา เขต ๑

การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นคำพูดที่เริ่มเข้ามา มีบทบาทชัดเจนมากขึ้น เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดในมาตรา ๔๓ ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า” และบุคคลที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี ที่เปรียบเสมือนผู้ที่ได้รับการวางรากฐานโดยบทบาทของการศึกษาในระบบโรงเรียน ประกอบด้วยกลุ่มคน ต่อไปนี้

๑. กลุ่มเด็กอายุ ๓ - ๕ ขวบ จะได้รับการวางรากฐานการศึกษาปฐมวัย อันเป็นการจัดประสบการณ์ ที่มุ่งเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
๒. กลุ่มเด็กอายุ ๖ - ๑๕ ปี จะได้รับการวางรากฐานการศึกษาภาคบังคับ อันเป็นการจัดการศึกษาเพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และความสามารถด้านการอ่านออก เขียน และคำนวณได้
๓. กลุ่มเด็กอายุ ๖ - ๑๘ ปี จะได้รับการวางรากฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อจากระดับการศึกษาภาคบังคับ อันเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม ความรู้ ความสามารถและทักษะ ตลอดจนให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง ทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ

บทบาททางการศึกษาและขบวนการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

การจะขับเคลื่อนผู้เรียนในกลุ่มเป้าหมายทั้ง ๓ ระดับให้มีความรู้ มีทักษะ และมีคุณธรรม จริยธรรม นั้นขึ้นกับสถานศึกษา ครูผู้สอน รวมทั้งขบวนการบริหารจัดการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งขบวนการบริหารโรงเรียน การบริหารหลักสูตรเพื่อการจัด

การเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องขึ้นกับหลักสูตรการศึกษา ที่เป็นหัวใจสำคัญต่อการจัดการศึกษา และขณะนั้นการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่ คือ “หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔” ซึ่งเป็นหลักสูตรที่อิงมาตรฐานการเรียนรู้ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน ขบวนการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแยกเป็น ๔ ช่วงชั้น โดยแต่ละช่วงชั้น เป็นกลุ่มนักเรียนที่มีระดับการพัฒนาการที่จะเห็นผลในการจัดการเรียนการสอน และการจัดการเรียนรู้ ในระยะเวลาเดียวกัน ประกอบด้วย ๔ ช่วงชั้น

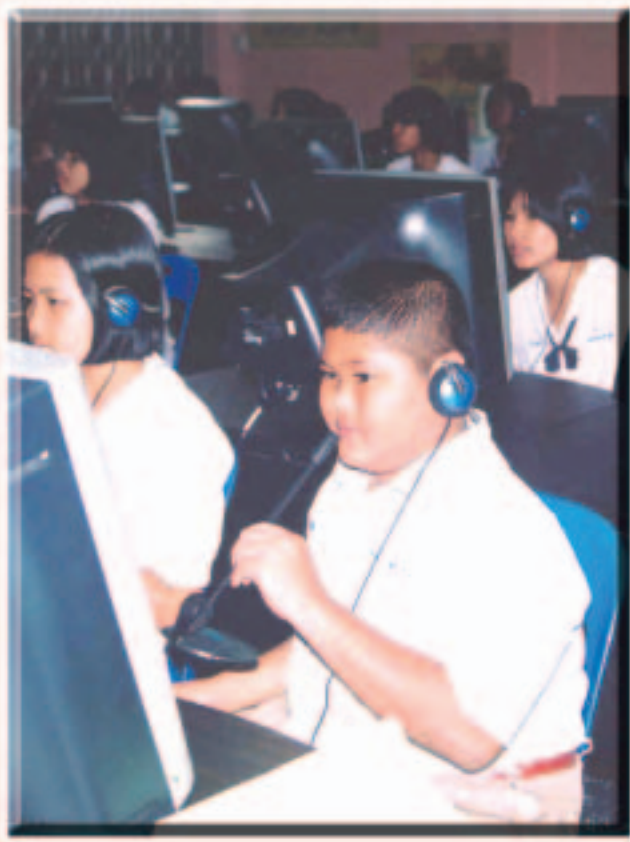
๑. ช่วงชั้นที่ ๑ หมายถึงระดับชั้นเรียน ประถมศึกษาปีที่ ๑-๓
๒. ช่วงชั้นที่ ๒ หมายถึงระดับชั้นเรียน ประถมศึกษาปีที่ ๔-๖
๓. ช่วงชั้นที่ ๓ หมายถึงระดับชั้นเรียน มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓
๔. ช่วงชั้นที่ ๔ หมายถึงระดับชั้นเรียน มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

ทั้ง ๔ ช่วงชั้นมีขบวนการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถในการปฏิบัติ และคุณลักษณะทางคุณธรรม จริยธรรม เป็น ๒ ลักษณะ

๑. **สาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระ** ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ ทั้ง ๘ กลุ่มสาระ คิดเป็นการเรียน ประมาณ ๙๐% เป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เกิดองค์ความรู้พื้นฐานทางวิชาการ เพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติ และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ในการอยู่ร่วมกัน

๒. **กิจกรรมผู้เรียน ๒ กิจกรรม** ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน คิดเป็นการ

เข้าร่วมกิจกรรม ประมาณ ๑๐% เพื่อเป็นการพัฒนา
ความถนัดทางการเรียน ความสนใจ ความสามารถ

เฉพาะตน และความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับความ
สนใจส่วนตัว **ตลอดจนการเรียนรู้ในชีวิตจริง**

เป้าหมายการจัดการศึกษาตามหลักสูตร

ขบวนการเรียนรู้ที่จะจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนตาม
เป้าหมายที่ต้องให้เกิดขึ้นต่อตัวผู้เรียนโดยผ่านการ
จัดการเรียนรู้จากสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่ม และ
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องสามารถทำให้เกิด
การพัฒนาการ ๓ ด้าน คือ

ด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) พัฒนาการ
ในด้านองค์ความรู้ทางวิชาการ

ด้านจิตพิสัย (effective domain) พัฒนาการ
ในด้านความรู้สึภายในจิตใจอันจะทำให้เกิดคุณธรรม
จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงงาม

ด้านทักษะพิสัย (psychomotor domain)
พัฒนาการในด้านทักษะ ความสามารถในการแสดงออก
และการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

ขบวนการจัดการเรียนการสอน

ความหมายของสาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ หรือมาตรฐานการเรียนรู้ หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จะต้องประกอบด้วย ๓ ปัจจัย คือมีทั้งปัจจัยด้านความรู้ ทักษะขบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม

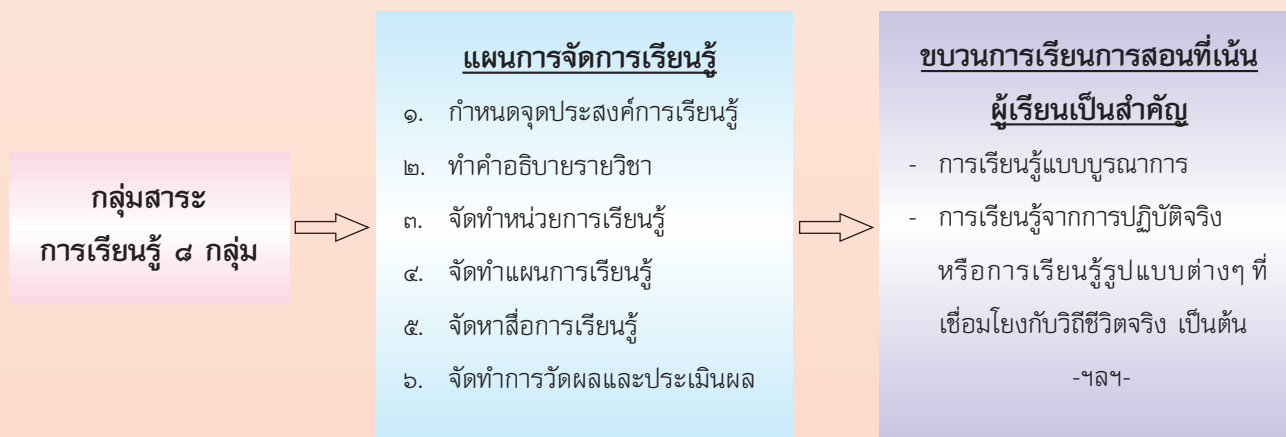
สาระการเรียนรู้ ทั้ง ๘ กลุ่ม สามารถจัดกลุ่มได้ ๓ ลักษณะ คือ

๑. กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นวิชาหลักพื้นฐาน ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์
๒. กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นวิชาพื้นฐานการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม

หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ และ สุขศึกษา

๓. กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นวิชาพื้นฐานเพื่อการพัฒนาสุขภาพ สุนทรียภาพ บุคลิกภาพ การแสดงออก และทักษะการจัดการ ได้แก่ ดนตรี กีฬา ศิลปะ และการทำงานอาชีพ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องนำมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชน ภายใต้การอิงมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด โดยมีหลักเกณฑ์ที่คิดเป็นสัดส่วนการจัดทำหลักสูตรที่ผสมผสานจากกระทรวง ศึกษาธิการกำหนดให้กับที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอง เท่ากับ ๗๐ : ๓๐ และในการนำหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ภายใต้สาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่ม ไปสู่ การปฏิบัตินั้นจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องออกแบบการสอน ซึ่งมีขั้นตอนเป็นขบวนการต่อเนื่องตามผังที่นำเสนอไว้

องค์ความรู้ตามหลักวิชาการ

ใน ๔ ช่วงชั้น ของ ๘ กลุ่มสาระ

๑. จุดประสงค์การเรียนรู้
๒. คำอธิบายรายวิชา
๓. หน่วยการเรียนรู้
๔. แผนการจัดการเรียนรู้
๕. สื่อการเรียนรู้
๖. วัดผล/ประเมินผล

กลุ่มสาระการเรียนรู้

วิชาหลักที่เป็นพื้นฐานทางวิชาการ

๑. ภาษาไทย
๒. คณิตศาสตร์
๓. วิทยาศาสตร์
๔. ภาษาอังกฤษ
๕. คอมพิวเตอร์

วิชาพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในสังคม

๑. ประวัติศาสตร์
๒. ภูมิศาสตร์
๓. ศาสนา
๔. ศิลธรรม
๕. จริยธรรม
๖. หน้าที่พลเมือง
๗. เศรษฐศาสตร์
๘. สุขศึกษา

วิชาพื้นฐานเพื่อการพัฒนาสุขภาพ

สุนทรียภาพ บุคลิกภาพ

๑. ดนตรี
๒. กีฬา
๓. การทำงานอาชีพ

➡ **นักเรียน** ⬅

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : วิชาแห่ง

ชีวิต/ความถนัด ความสนใจ

๑. กิจกรรมแนะแนว

- ๑) แนะนำการศึกษา
 - ๒) แนะนำอาชีพ
 - ๓) แนะนำบุคลิกภาพ
- : กิจกรรมการตัดสินใจและแก้ปัญหา
กิจกรรมการปรับตัว/ดำรงชีวิต
กิจกรรมแสวงหาข้อมูลฯ
กิจกรรมเน้นคุณค่าตนเอง/ผู้อื่น

๒. กิจกรรมผู้เรียน

- ๑) ลูกเสือ/เนตรนารี
 - ๒) ยุวภาษา
 - ๓) ผู้บำเพ็ญประโยชน์
 - ๔) รักษาดินแดน
 - ๕) กิจกรรมตามความถนัด/สนใจ
- กิจกรรมเสริมสร้างความเป็นเลิศ
กิจกรรมสร้างเสริมประสิทธิภาพ
ผู้เรียน
กิจกรรมสร้างเสริมจิตสำนึก/นิสัย
ฯลฯ

การวัดและประเมินผลการศึกษา

การวัดผลและประเมินผล เป็นการตัดสินระดับความรู้ ความสามารถ ภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนรู้ในแต่ละปีการศึกษา และในแต่ละช่วงชั้นของนักเรียนเป็นรายบุคคล ภายใต้เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ผลการตัดสินที่นักเรียนได้รับในแต่ละรายวิชา จะสะท้อนระดับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้การวัดและประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นองค์ประกอบและขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญยิ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน

แนวทางการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียนของสถานศึกษาทุกแห่ง จะต้องดำเนินการ ภายใต้ระเบียบและแนวปฏิบัติที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ นั่นก็คือ

- ต้องประเมินผลการเรียน ที่ให้สัดส่วนในการประเมินผลระหว่างเรียน กับ การประเมินผลปลายปีการศึกษา คิดเป็นสัดส่วน ๗๐ : ๓๐

- ต้องประเมินตามสภาพจริง กับ วัดและประเมินด้วยแบบทดสอบ คิดเป็นสัดส่วน ๗๐ : ๓๐

วัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผลการศึกษา

ความสำเร็จของระบบการจัดการศึกษา ตั้งแต่การรับนักเรียนเข้าสู่ระบบซึ่งมีพื้นฐานความรู้แตกต่างกันจนกระทั่งครูผู้สอนต้องใช้ความรู้ ความสามารถในวิชาชีพออกแบบการสอน เพื่อจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน ทั้งการเรียนรู้ตามหลักวิชาการ การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงให้เกิดทักษะกระบวนการในการปฏิบัติตนตามวัตถุประสงค์ของการ

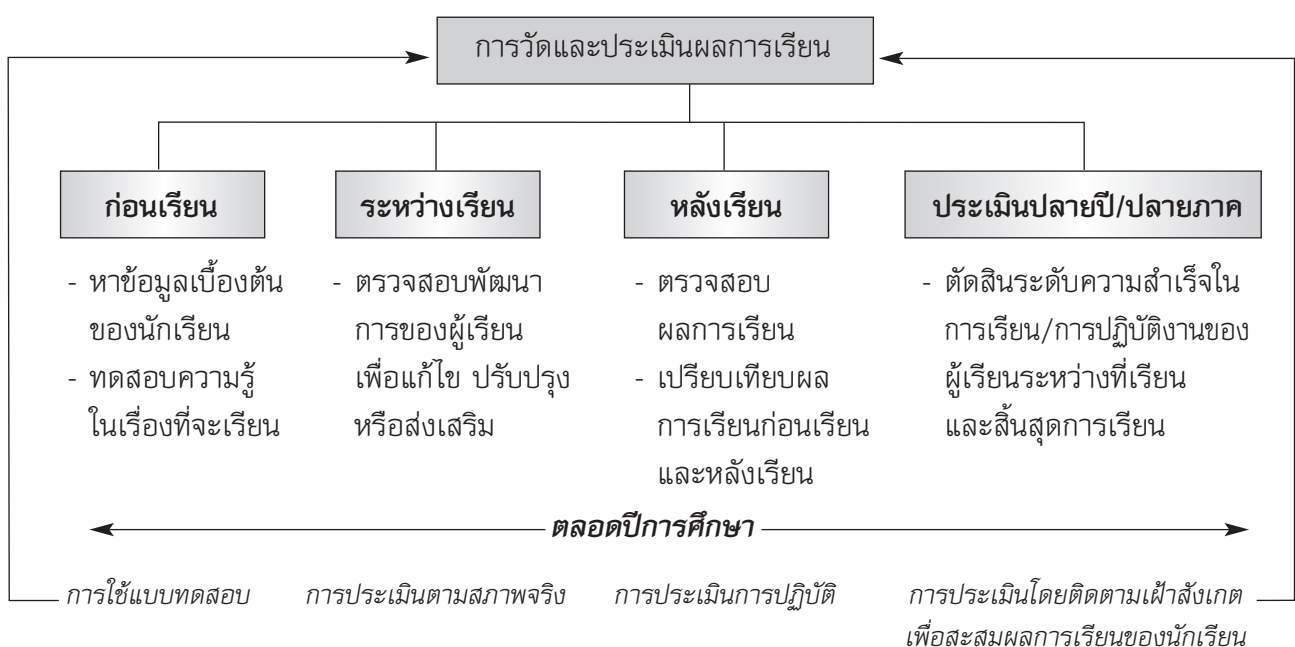
จัดการศึกษา รวมทั้งการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสภาพการดำเนินชีวิตจริง และอื่นๆ ให้ผ่านไปในแต่ละปีการศึกษานั้น ผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร มีผลเกิดขึ้นไหมเพื่อตัวครูผู้สอน ไม่ใช่เพื่อตัวผู้บริหารสถานศึกษา แต่เพื่อตัวตนของผู้เรียนเอง ดังนั้นพัฒนาการเพื่อการยกระดับความสามารถของผู้เรียน จำเป็นต้องนำมาสรุปผลให้ทราบเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ตามแนวทางการวัดและประเมินผลการศึกษาจะต้องทำตามขั้นตอน ได้แก่ **ขั้นตอนแรก** เป็นการวัดและประเมินผลก่อนเรียน ก็เพื่อหาข้อมูลนักเรียนเป็นเบื้องต้นโดยการตรวจดูพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนก่อนเรียน และเป็นการตรวจสอบความรู้ในเรื่องที่จะเรียนของผู้เรียน **ขั้นตอนที่สอง** เป็นการวัดและประเมินระหว่างเรียน ก็เพื่อตรวจสอบพัฒนาการความก้าวหน้า หลังจากที่เราเรียนไปแล้วจะสามารถนำไปแก้ไข/ปรับปรุงและส่งเสริมผู้เรียน **ขั้นตอนที่สาม** เป็นการวัดและประเมินผลหลังเรียน เมื่อเรียนผ่านไปแล้วระยะหนึ่ง ก็ต้องตรวจสอบผลการเรียนเปรียบเทียบกับช่วงก่อนเรียน **และขั้นตอนสุดท้าย** เป็นการประเมินผลปลายปี หรือปลายภาคเรียน

อันเป็นการตัดสินระดับความสำเร็จในการเรียน รวมทั้งการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบจากครูผู้สอน ทั้งนี้ในการวัดและประเมิน มีการกำหนดสาระสำคัญเพื่อการวัดและประเมินผลไว้ ๔ เรื่องสำคัญ คือการวัดและประเมิน ต่อไปนี้

๑. ประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียนทั้ง กลุ่มสาระ
๒. ประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
๓. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
๔. ประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน สื่อความ

ขอบเขตของการวัดและประเมินผลการศึกษา

ผลผลิตทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในแต่ละปี การศึกษาคือความก้าวหน้าและความสำเร็จ รวมทั้ง พัฒนาการของเด็กนักเรียน ไม่ใช่ความสำเร็จของครู และไม่ใช่ความสำเร็จของผู้บริหาร การวัดและประเมิน ผลการศึกษาเป็นขั้นตอนสุดท้ายของระบบการศึกษา ที่เป็นภารกิจสำคัญของขบวนการจัดการเรียนการสอน ของครูในโรงเรียน ที่จะต้องดำเนินงานก็เพื่อ

- รายงานให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้า และผลการเรียนรู้ของนักเรียน

- ให้ผู้เรียนทราบผลการเรียนแล้วสามารถ นำไปปรับปรุง แก้ไข หรือนำไปพัฒนาการเรียนของตน

ทั้งนี้ สิ่งที่สังคมคาดหวังซึ่งเป็นผลผลิต สุดท้ายของระบบการศึกษาก็คือ ความสำเร็จของ ผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา ที่จะต้องเกิดขึ้นตาม วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่มีขบวนการใน การจัดการศึกษาสลับซับซ้อน ปีแล้วปีเล่าที่ผ่านมา จะเห็นผลออกมาสู่สังคม โดยรวม เปรียบดัง กล้วยไม้ ออกดอกช้า ฉันทิ การศึกษาเป็นไปฉันทิ.....

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ : หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๕ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว กรุงเทพฯ : ๒๕๔๕

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ : แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๔๔ ; โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ; กรุงเทพฯ : ๒๕๔๕

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวม ของผู้บริหารโรงเรียน

..... ดร.สมชาย เกวแสง*

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาระดับของการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร โดยศึกษาเฉพาะในด้านปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวม โดยยึดหลักทฤษฎีการจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management) มาเป็นกรอบความคิดและสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ในการดำเนินงานผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร

โรงเรียน รวมทั้งหัวหน้าหมวด ครู ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้แทนของชุมชน รวมทั้งสิ้น ๕๔๒ คน จากโรงเรียนทั้งหมด ๑๑๑ โรงเรียน แบบสอบถามที่ผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์คุณภาพและความเที่ยงตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๙ ท่าน โดยการหาค่าดัชนี IOC (Item-Objective Congruence Index) และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น .๙๗ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์แบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบสมมุติฐาน t-test ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

* สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

SPSS for Windows Versions 11.0 ส่วนข้อมูลด้านการทดสอบสมมุติฐานด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวม ใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) โดยใช้โปรแกรม ลิสเรล (LISREL) Versions 8.30 ซึ่งข้อค้นพบของงานวิจัยปรากฏผลดังนี้

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แสดงให้เห็นว่าระดับของการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และจากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพ ปัจจัยด้านการบริหารเวลา ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการบริหาร โดยมีการอภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

จากการศึกษาทฤษฎีการจัดการคุณภาพโดยรวม ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำเสนอองค์ประกอบของการจัดการคุณภาพโดยรวม และเพื่อให้จดจำง่ายสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารและการจัดการที่เน้นคุณภาพเป็นสำคัญ โดยยึดหลักการของ 5 C ดังนี้

๑. Continuous Improvement ได้แก่ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
๒. Customer Focus ได้แก่ การเน้นลูกค้าเป็นสำคัญ
๓. Capital Human Resource Development ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
๔. Collaboration ได้แก่ การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงาน
๕. Condition of Learning ได้แก่ การจัดสภาพการเรียนรู้

สำหรับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมมีดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านการบริหารเวลา

ปัจจัยด้านการบริหารเวลาส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งช่วยสนับสนุนคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพทำให้ผู้บริหารมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ และเพิ่มพูนประสบการณ์ในการบริหารอีกทั้งสามารถวางแผนแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันยังส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถใช้เวลาได้อย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารในภาพรวม ในทำนองเดียวกันยังช่วยปรับปรุงการวางแผนในการบริหารงาน การวางแผนสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยี และจูงใจให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารเวลาทั้งในด้านการพัฒนาตนเอง การค้นหาวิธีการใหม่ในการบริหารงาน การมอบหมายงานและการเรียนรู้งานนั้นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะเทคนิคด้านการบริหารเวลานั้นช่วยสนับสนุนการบริหารงาน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงานยุคใหม่ ช่วยส่งเสริมให้การบริหารประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งเทคนิคการบริหารเวลาที่สำคัญได้แก่ “สนุกกับการทำงาน ไม่หย่อนยาน วินัย ใช้สื่ออุปกรณ์ หาพี่เลี้ยงสอน ป้อนแรงจูงใจ ทบทวนงานให้ดี หลีกเลี่ยงวิกฤติ พิชิตสิ่งรบกวน ควรมอบหมายงาน ประสานการจัดอันดับงาน”

ปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการบริหาร

ปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการบริหารส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียน ประสิทธิภาพในการบริหารจะช่วยสนับสนุนการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จโดยเฉพาะผู้บริหารที่สะสมประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญมานานจะช่วยพัฒนาคุณลักษณะพฤติกรรมและบุคลิกภาพของตนเองให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้บริหารโรงเรียน การพัฒนาระบบการบริหารงาน การส่งเสริมกระบวนการผลิตและการบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า สามารถออกแบบกระบวนการบริหารงานให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของลูกค้า พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง ปรับปรุงผลผลิตและการบริการให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และนำมาพัฒนาการบริหารงานให้เกิดคุณภาพ

ปัจจัยด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพ

ปัจจัยด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพส่งผลโดยตรงต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งให้ความสำคัญกับคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงาน และการปฏิบัติงานในโรงเรียน ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ และเพิ่มคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพนั้นมีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างดี จึงสมควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่มุ่งคุณภาพในโอกาสต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพเพื่อให้จดจำง่าย โดยใช้หลัก ๘ ป ดังนี้

๑. เป้าหมาย ผู้บริหารมีเป้าหมายในการบริหารงาน รวมทั้งสามารถกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจและยุทธศาสตร์ในการบริหารงานได้
๒. ประสานสัมพันธ์ ผู้บริหารจะต้องประสานงาน และสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรอย่างใกล้ชิด
๓. ปณิธาน ผู้บริหารจะต้องมีปณิธานและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน
๔. ประเมินผล ผู้บริหารต้องใช้สารสนเทศสถิติ งานวิจัยในการประเมินผลและตัดสินใจ
๕. ระเบียบครอง ผู้บริหารต้องระเบียบครองและให้ความช่วยเหลือลูกน้องอย่างทั่วถึง
๖. ประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารเน้นกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
๗. ปูนบำเหน็จ ผู้บริหารให้ขวัญกำลังใจ และใช้แรงจูงใจทางบวกในการบริหารงาน
๘. เปลี่ยนแปลง ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยี

ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีช่วยสนับสนุนการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งด้านความพร้อมของอาคารเรียน ความพร้อมของสื่อการสอน และวัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของเทคโนโลยี และความพร้อมของข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ ซึ่งเป็นความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวม ทำให้การบริหารเป็นไปอย่างราบรื่น สะดวกรวดเร็วในการดำเนินงานทั้งครู นักเรียน

บุคลากรในโรงเรียน ขณะเดียวกันสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยียังสนับสนุนให้ผู้บริหารสามารถวางแผน ควบคุม ออกแบบระบบการบริหารและการจัดการ และพัฒนางานให้เกิดประสิทธิผลโดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์เทคโนโลยีนั้นับว่ามีความสำคัญและมีบทบาทที่ส่งเสริมให้ผู้บริหารได้รับการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. ในด้านการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ สมควรจัดการอบรมและให้ความรู้แก่ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ในระดับต่างๆ เกี่ยวกับหลักการบริหารเวลา เทคนิคการบริหารเวลาเพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารที่สนับสนุนการจัดการคุณภาพโดยรวมให้ประสบความสำเร็จ
๒. ในด้านระบบการบริหารโรงเรียน สมควรมีการจัดการอบรมเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีการจัดการคุณภาพโดยรวมแก่ผู้บริหารโรงเรียนในระดับต่างๆ อีกทั้งส่งเสริมให้มีการปฏิรูประบบการบริหาร และการจัดการให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา

๓. ในด้านการพัฒนาคุณลักษณะ และพฤติกรรมของผู้บริหาร สมควรให้มีการส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหาร โดยมุ่งเน้นคุณภาพเป็นสำคัญ รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ รวมถึงทักษะที่สำคัญและจำเป็น ตลอดจนปลูกฝังคุณลักษณะ และพฤติกรรมที่มุ่งคุณภาพให้แก่ผู้บริหารทุกระดับ
๔. ในด้านการส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยี ในการวางแผน ด้านนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสมควรสนับสนุน และเตรียมความพร้อมให้กับโรงเรียนที่ขาดแคลนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยี โดยสนับสนุนงบประมาณ เพิ่มขึ้นและให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียน จำเป็นต้องระดมทรัพยากรจากชุมชนมา เพื่อจัดเตรียมความพร้อมในด้านนี้อย่างจริงจัง

อัศดาวรรณ เจริญศักดิ์ศรี *

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้วางแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ ด้านการประเมิน ผู้เรียนให้พิจารณาจากพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการจัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน และมีข้อกำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ

นักเรียนทุกคนเมื่อจบแต่ละช่วงชั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำรายงานผลการเรียนสาระการเรียนรู้ ผลการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน (กรมวิชาการ, ๒๕๔๖ ก) ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาแต่ละแห่งกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการประเมินของสถานศึกษาเอง การประเมินผลการเรียนตามสาระการเรียนรู้ส่วนใหญ่ประเมินด้วยข้อสอบ การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มักจะประเมินจากพฤติกรรมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

ส่วนการประเมินความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน สถานศึกษาแต่ละแห่งกำหนดแนวปฏิบัติที่หลากหลาย เช่น ประเมินโดยการจัดสอบนักเรียนที่จะจบช่วงชั้นด้วยข้อสอบฉบับที่หนึ่งวัดการอ่านและเขียนภาษาไทย ฉบับที่สองวัดการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษ อีกฉบับวัดการคิดวิเคราะห์ในบางรายวิชา สถานศึกษาบางแห่งให้นักเรียนอ่านหนังสือที่

* อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

ครูเลือก ๑ เล่มแล้วทำข้อสอบแบบอัตนัย บางแห่งให้ครูผู้สอนบางรายวิชาประเมินโดยครูอาจใช้ข้อสอบในวิชาที่สอนหรือให้ระดับคะแนนตามความรู้สึกของครู ซึ่งครูส่วนใหญ่ยังสับสนในวิธีการประเมินที่จะทำได้ข้อมูลที่แสดงความสามารถของนักเรียนตรงตามสภาพจริง

จากการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย พบว่าปัญหาด้านการวัดและประเมินผลที่พบมากที่สุดคือครูขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดทักษะในการวัดและประเมินผล รูปแบบและแนวทางการวัดและประเมินผลไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงในแต่ละกลุ่มสาระ ไม่มีความรู้ในการจัดทำเครื่องมือวัดผลประเมินผลขาดแนวทางและวิธีในการสร้างแบบประเมินผล การเรียนรู้ที่หลากหลาย (กรมวิชาการ, ๒๕๔๖ ข)

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ กำหนดให้ประเมินผลการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนระหว่างเรียนเพื่อหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และค่านิยมอันพึงประสงค์จากการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่างๆ หรือไม่เพียงไรซึ่งจะสะท้อนความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของผู้สอน

วิธีการที่เหมาะสมและเอื้อต่อการประเมินผล การแสดงออก ความสามารถ คุณลักษณะ และเจตคติของผู้เรียน ได้แก่ **การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)** ซึ่งเป็นการประเมินจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามภาระงานที่กำหนด จากผลการปฏิบัติและผลงานสามารถประเมินผู้เรียนได้ในทุกด้านคือทั้งด้านความรู้ ความคิด กระบวนการปฏิบัติ ทักษะ การแก้ปัญหา ความสามารถในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน คุณลักษณะและความรู้สึก โดยการสังเกต

การแสดงออกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม การสังเกตอาจสังเกตแบบไม่เป็นทางการ ครูเฝ้าดูพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างการทำงาน การร่วมกิจกรรมหรือในเหตุการณ์ประจำวัน การสังเกตแบบเป็นทางการจะมีจุดเน้นในการสังเกตโดยอาจใช้แบบสำรวจรายการ มาตรฐานประมาณค่าหรือการบันทึกพฤติกรรม มีการกำหนดเกณฑ์ประเมิน (Rubric Assessment) โดยกำหนดระดับคะแนนและคำอธิบายของแต่ละระดับคะแนน ซึ่งการให้คะแนนอาจพิจารณาจากภาพรวมของชิ้นงานหรือแยกองค์ประกอบของการให้คะแนนและอธิบายคุณภาพของงานในแต่ละองค์ประกอบ

ผู้เขียนเป็นครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จึงขอกล่าวถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้โดยแบ่งเป็น ๘ สาระ สาระที่ ๑-๗ มุ่งให้นักเรียนมีความเข้าใจในแนวคิดหลักทางวิทยาศาสตร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สามารถสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ ทดลอง สำรวจ ตรวจสอบ และสืบค้นข้อมูล มีจิตวิทยาศาสตร์ สนใจใฝ่รู้ ซื่อสัตย์ อดทน มุ่งมั่น ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น ยอมรับเมื่อมีประจักษ์พยานหรือเหตุผลที่เพียงพอ **สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์** สามารถตั้งคำถาม อธิบาย อภิปราย ทำนาย นำเสนอ สร้างสถานการณ์จำลอง เลือกใช้วางแผนและปฏิบัติ

ส่วนสาระที่ ๘ เป็นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องเน้นกระบวนการที่ผู้เรียนเป็นผู้คิดลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การปฏิบัติการทดลอง การอภิปราย การวิเคราะห์ข้อมูล การสืบค้นข้อมูล การนำเสนอผลงาน เป็นต้น

เนื่องจากครูส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในการวัดและประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน จึงขอกล่าวถึงการวัดและประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าสามารถประเมินได้จากผลงานของกิจกรรมต่างๆ ขณะที่ปฏิบัติการเรียนการสอนซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง ผู้เขียนขอเสนอตัวอย่างกิจกรรมพื้นฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับชั้นต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมการทดลอง การตอบคำถามหรือการอภิปราย การศึกษาค้นคว้าและนำเสนอผลงาน และเกณฑ์การประเมินที่ครูสามารถนำไปใช้และประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนได้ดังต่อไปนี้

กิจกรรมการทดลอง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในเนื้อหาต่างๆ ทุกระดับชั้น กิจกรรมการทดลองเป็นกิจกรรมสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สามารถสังเกต จำแนก เปรียบเทียบทดลอง มีจิตวิทยาศาสตร์ สนใจใฝ่รู้ ซื่อสัตย์อดทน มุ่งมั่น ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น ยอมรับเมื่อประจักษ์พยานหรือเหตุผลที่เพียงพอ และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจกรรมการทดลองของนักเรียนอาจแบ่งเป็น ๒ แบบ ดังนี้

๑. การทดลองที่นักเรียนออกแบบการทดลองเอง ในการออกแบบหรือวางแผนการทดลอง นักเรียนจะต้องอ่านทำความเข้าใจสถานการณ์ที่ครูกำหนด **คิดวิเคราะห์ข้อมูล**จากสถานการณ์แล้วกำหนดปัญหา ตัวแปรที่ศึกษา และเขียนอธิบายวิธีการทดลอง เช่น ในการจัดการเรียนรู้เรื่องการถ่ายเทพลังงานความร้อน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ครูกำหนดสถานการณ์ว่า

ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายจากประธานเชียร์สีแดง ให้เลือกผ้าที่จะใช้ตัดเสื้อเชียร์กีฬาที่สวมใส่แล้วเย็นสบาย นักเรียนจะนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ออกแบบการทดลองอย่างไรเพื่อนำเสนอต่อกองเชียร์สีแดง

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียน ปัญหา ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ตัวแปรควบคุม และวิธีการทดลอง

ตัวอย่างการออกแบบการทดลองของนักเรียน
ปัญหา ผ้าชนิดใดที่สามารถดูดความร้อนได้น้อยที่สุดเมื่อนำไปวางไว้กลางแจ้งแดด

ตัวแปรต้น ชนิดของผ้าสีแดง

ตัวแปรตาม อุณหภูมิที่เพิ่มขึ้น

ตัวแปรควบคุม ขนาดของผ้า สถานที่วางผ้า
วิธีการห่อเทอร์โมมิเตอร์ด้วยผ้า

เวลานำผ้าไปวางกลางแจ้งแดด

วิธีการทดลอง ๑. ตัดผ้าสีแดงชนิดต่างๆ ให้มีขนาดเท่าๆ กัน

๒. นำผ้าแต่ละชิ้นห่อเทอร์โมมิเตอร์ด้วยวิธีเดียวกันนำไปวางกลางแจ้งแดดในสถานที่และเวลาเดียวกัน

๓. บันทึกอุณหภูมิตอนเริ่มต้นและบันทึกอุณหภูมิทุกชั่วโมง จำนวน ๕ ครั้ง เปรียบเทียบอุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นของผ้าแต่ละชนิด

เมื่อประเมินผลงานนักเรียนในด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การกำหนดปัญหา ตัวแปรที่ศึกษาและการควบคุมตัวแปรแล้ว ครูสามารถวัดและประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนได้อีกด้วย ดังตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

การอ่าน คิดวิเคราะห์ คะแนนเต็ม ๔ คะแนน

กำหนดปัญหา ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ตัวแปรควบคุม ได้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนด ครบทั้ง ๔ หัวข้อ ได้ ๔ คะแนน

กำหนดปัญหา ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ตัวแปรควบคุม ได้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนด ได้ ๓ หัวข้อ ได้ ๓ คะแนน

กำหนดปัญหา ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ตัวแปรควบคุม ได้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนดได้ ๒ หัวข้อ ได้ ๒ คะแนน

กำหนดปัญหา ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ตัวแปรควบคุม ได้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนดได้ ๑ หัวข้อ ได้ ๑ คะแนน

การเขียน คะแนนเต็ม ๒ คะแนน ประเมินจากการเขียนวิธีทดลอง

เขียนแสดงลำดับขั้นตอนการทดลองชัดเจน ได้ ๒ คะแนน

เขียนแสดงลำดับขั้นตอนการทดลองไม่ชัดเจน ได้ ๑ คะแนน

นำคะแนนการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนรวมกันเป็นคะแนนเต็ม ๖ คะแนน แล้วบันทึกคะแนน

๒. การทดลองที่นักเรียนไม่ได้ออกแบบ

การทดลองเอง เมื่อนักเรียนทำการทดลองแล้วครูมอบหมายให้เขียนรายงานการทดลอง ในการเขียนรายงานการทดลองนักเรียนจะต้อง**อ่านข้อมูล**ผลการทดลอง **วิเคราะห์ข้อมูล**โดยจำแนกเปรียบเทียบข้อมูลและสรุปผลการเปรียบเทียบ แล้ว**เขียนเรียบเรียง** ดังนั้นในการประเมินรายงานการทดลองนอกจากจะ

ประเมินทักษะทางวิทยาศาสตร์ด้านต่างๆ แล้ว ยังสามารถประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนได้อีกด้วย ดังตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

การอ่าน คิดวิเคราะห์ คะแนนเต็ม ๒ คะแนน ประเมินจากการอภิปรายผลการทดลอง

จำแนก เปรียบเทียบข้อมูลและสรุปผลการเปรียบเทียบได้ชัดเจนได้ ๒ คะแนน

จำแนก เปรียบเทียบข้อมูลและสรุปผลการเปรียบเทียบไม่ชัดเจนได้ ๑ คะแนน

การเขียน คะแนนเต็ม ๒ คะแนน ประเมินจากการอภิปรายผลการทดลอง

เขียนอธิบายชัดเจน ได้ ๒ คะแนน

เขียนอธิบายไม่ชัดเจน ได้ ๑ คะแนน

นำคะแนนการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนรวมกันเป็นคะแนนเต็ม ๔ คะแนน แล้วบันทึกคะแนน

การวัดและประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนจากกิจกรรมการทดลองสามารถสอดแทรกในแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการทดลองได้ทุกแผน โดยครูสามารถเลือกประเมินบางการทดลองได้ตามความเหมาะสม หรือครูอาจเพิ่มเติมการให้นักเรียนออกแบบการทดลองในบางแผนเพื่อพัฒนากระบวนการสืบเสาะหาความรู้และทักษะต่างๆ และนอกจากนี้ครูยังสามารถนำผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนมาพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนเพิ่มขึ้นได้อย่างสม่ำเสมอ

กิจกรรมการตอบคำถามหรือการอภิปราย

ในกิจกรรมการเรียนการสอนบางครั้งครูอาจมีการตั้งคำถามโดยสมมติสถานการณ์ต่างๆ เพื่อนำเข้าสูบทเรียน หรืออธิบายเนื้อหา คำถามเหล่านี้และแบบฝึกหัดบางข้อที่ครูให้นักเรียนทำเพื่อทบทวนบทเรียนเป็นคำถามที่ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ เช่น

คำถามที่ ๑ ถ้าอุณหภูมิของโลกเพิ่มขึ้นอีก ๑ องศาเซลเซียส นักเรียนคิดว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

คำถามที่ ๒ ถ้านักเรียนต้องการให้แม่เหล็กที่เกิดจากการผ่านกระแสไฟฟ้าไปยังหลอดทองแดงที่พันรอบตะปูนี้มีอำนาจแม่เหล็กไฟฟ้าเพิ่มขึ้น ควรทำอย่างไร

คำถามที่ ๓ นักเรียนคิดว่าบุคลากรในโรงเรียนของเราควรปฏิบัติอย่างไรบ้างเพื่อช่วยกันประหยัดพลังงาน

คำถามที่ ๔ ชุมชนของเรามีความเหมาะสมในการประกอบอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าอะไร เพราะเหตุใด

คำถามที่ ๕ ถ้าต้องการรักษาความชุ่มชื้นในดินของแปลงผักในแต่ละช่วงการเจริญเติบโตของต้นผัก นักเรียนควรทำอย่างไร

การตอบคำถามหรือการอภิปรายในประเด็นเหล่านี้ นักเรียนจะต้องอ่านทำความเข้าใจสถานการณ์ / ประเด็นที่กำหนดให้ แล้วคิดเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่มีและเลือกหรือสร้างสรรค์สิ่งที่น่าสนใจมาเขียนเรียบเรียงเป็นคำตอบ ครูจึงสามารถประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนของนักเรียนแต่ละคนได้จากผลงานการตอบคำถามหรือการอภิปรายเหล่านี้ ดังตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนน เช่น

การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คะแนนเต็ม ๖ คะแนน ประเมินจากคำตอบของนักเรียน

ส่วนที่ ๑ ตอบคำถามได้ตรงประเด็น ได้ ๒ คะแนน

ตอบคำถามค่อนข้างตรงประเด็น ได้ ๑ คะแนน

ส่วนที่ ๒ เชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ได้ ๒ คะแนน
เชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ได้บ้าง ได้ ๑ คะแนน

ส่วนที่ ๓ เขียนอธิบายชัดเจนอ่านเข้าใจได้ง่าย ได้ ๒ คะแนน
เขียนอธิบายไม่ชัดเจน ได้ ๑ คะแนน

นำคะแนนส่วนที่ ๑, ๒ และ ๓ รวมกันเป็นคะแนนเต็ม ๖ คะแนน แล้วบันทึกคะแนน

การตอบคำถาม การทำแบบฝึกหัดเป็นกิจกรรมปกติในการจัดการเรียนรู้ที่ครูโดยทั่วไปใช้ในการตรวจสอบความเข้าใจในเนื้อหาต่างๆ ของนักเรียน ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาความเข้าใจในแนวคิดหลักทางวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมให้มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สืบตรวจสอบสืบค้นข้อมูล **มีจิตวิทยาศาสตร์** สนใจใฝ่รู้ ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น ยอมรับเมื่อมีประจักษ์พยานหรือเหตุผลที่เพียงพอ และสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้ยังสามารถประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนของนักเรียนแต่ละคนได้ ดังนั้นครูควรวางแผนการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอจากการตอบคำถามของนักเรียน

กิจกรรมการศึกษาค้นคว้าและนำเสนอผลงาน

ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการสืบเสาะหาความรู้บางเนื้อหา นักเรียนสามารถศึกษาได้จากการทดลอง การค้นคว้าจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์หรือแหล่งข้อมูลในชุมชน ครูอาจกำหนดหัวข้อหลักแล้วให้นักเรียนเลือกเรื่องตามความสนใจ เช่น

เรื่องที่ ๑ การใช้ประโยชน์จากธาตุ นักเรียนแต่ละคน/กลุ่ม เลือกค้นคว้าข้อมูลของธาตุที่ตนสนใจจากเอกสาร หรืออินเทอร์เน็ต แล้วมานำเสนอเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน

เรื่องที่ ๒ การปลูกพืช การขยายพันธุ์พืช การเลี้ยงสัตว์ นักเรียนเลือกศึกษาพืช สัตว์ที่สนใจ ค้นคว้าข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เอกสาร แหล่งข้อมูลต่างๆ แล้วนำเสนอเป็นแผ่นพับ รายงานหรือการจัดนิทรรศการ

เรื่องที่ ๓ แหล่งเรียนรู้เรื่องพืช/สัตว์ในชุมชน นักเรียนเลือกนำเสนอแหล่งการเรียนรู้แล้วไปศึกษาข้อมูลในสถานที่จริง สัมภาษณ์ผู้รู้ หรือศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แล้วจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้

เรื่องที่ ๔ การผลิตผลิตภัณฑ์จากวัสดุ การเกษตร ผลิตภัณฑ์พลาสติก นักเรียนเลือกชนิดผลิตภัณฑ์ แล้วค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งผลิต หรือแหล่งข้อมูลต่างๆ แล้วจัดนิทรรศการเพื่อเสนอผลงาน

เรื่องที่ ๕ เทคโนโลยีเพื่อการใช้ประโยชน์ จากคาร์โบไฮเดรต นักเรียนเลือกศึกษาเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การผลิตน้ำตาลฟรักโทสจากมันสำปะหลัง การสกัดสารโคตินจากเปลือกกุ่ม เพื่อนำมาใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร ยาและเครื่องสำอาง เป็นต้น แล้วนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบต่างๆ

ในการปฏิบัติกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าและนำเสนอผลงาน นักเรียนจะต้องเลือกอ่านข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสม หลากหลาย **ทำความเข้าใจและสรุปข้อมูลที่ได้ วิเคราะห์ข้อมูล** จำแนก เปรียบเทียบ เชื่อมโยงข้อมูลและเขียนเรียงเรียงเป็นผลงานแบบต่างๆ จึงสามารถประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนจากผลงานการสืบค้นข้อมูลได้ ดังตัวอย่างเกณฑ์การประเมิน ต่อไปนี้

การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คะแนนเต็ม

๖ คะแนน ประเมินจากผลงานการศึกษาค้นคว้าและนำเสนอผลงานของนักเรียน

ส่วนที่ ๑ แหล่งข้อมูลที่เลือกเหมาะสม หลากหลาย ได้ ๒ คะแนน

แหล่งข้อมูลที่เลือกเหมาะสมบางส่วน ได้ ๑ คะแนน

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลที่นำเสนอสอดคล้องครอบคลุม

กับเรื่องที่ศึกษา ได้ ๒ คะแนน

ข้อมูลที่นำเสนอสอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาบางส่วน ได้ ๑ คะแนน

ส่วนที่ ๓ ผลงานเรียบเรียงเนื้อหาชัดเจน อ่านเข้าใจได้ง่าย ได้ ๒ คะแนน

ผลงานเรียบเรียงเนื้อหาไม่ชัดเจน ได้ ๑ คะแนน

นำคะแนนส่วนที่ ๑, ๒ และ ๓ รวมกันเป็นคะแนนเต็ม ๖ คะแนน แล้วบันทึกคะแนน

กิจกรรมการศึกษาค้นคว้าและการนำเสนอผลงานเป็นกิจกรรมที่ครูเลือกจัดในบางเนื้อหาเมื่อมีปัจจัยสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน เช่น แหล่งข้อมูล เวลาสำหรับการจัดกิจกรรม ซึ่งครูจะต้องวางแผนการดำเนินการล่วงหน้าอย่างรอบคอบ จึงจะทำให้กิจกรรมบรรลุเป้าหมาย มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกันและสามารถสรุปความรู้ต่างๆ ได้อย่างครบถ้วน กิจกรรมนี้สามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างชัดเจนในหลายๆ ด้าน ได้แก่ การพัฒนาให้มีความเข้าใจในแนวคิดหลักทางวิทยาศาสตร์ด้วยตนเองอย่างหลากหลาย มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สามารถสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ สำนวจตรวจสอบ และสืบค้นข้อมูล มีจิตวิทยาศาสตร์สนใจใฝ่รู้ ซื่อสัตย์ อดทน มุ่งมั่น ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น ยอมรับเมื่อมีประจักษ์พยานหรือเหตุผลที่เพียงพอ **สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้** สามารถตั้งคำถาม อธิบาย อภิปราย นำเสนอได้ ครูจึงควรจัดกิจกรรมในลักษณะนี้อย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง และจากการจัดกิจกรรมครูสามารถประเมินนักเรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะและจิตวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนได้อย่างชัดเจน

เมื่อครูประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนจากผลงานกิจกรรมต่างๆ บันทึกคะแนนผลการประเมินในแบบบันทึกคะแนนการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ก็จะได้ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ดังตัวอย่าง

โรงเรียนพัฒนาเยาวชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต ๑ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
รหัสวิชา ว ๒๑๑๐๒ ชื่อวิชา วิทยาศาสตร์ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๗

แบบบันทึกคะแนนการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน

หน่วยที่ ๔ : พิชินทองถิ่น ชั้น ป.๔/๑ จำนวนนักเรียน ๓๕ คน ครูผู้สอน นายมานะ รักเรียน

เลขที่	ชื่อ - สกุล	คะแนนการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน จากผลงาน			รวม
		การทดลองที่ ๑	คำถามข้อ ๓ แบบฝึกหัดที่ ๔	ค้นคว้าเรื่อง การขยายพันธุ์พืช	๑๖ คะแนน
		คะแนนเต็ม ๔	คะแนนเต็ม ๖	คะแนนเต็ม ๖	
๑	ด.ญ.กุลลาบ มียศ	๔	๖	๖	๑๖
๒	ด.ญ.ชื่นใจ สวยงาม	๔	๕	๖	๑๕
๓	ด.ช.ธฤต เย็นฤดี	๓	๕	๔	๑๒
๔	ด.ช.พร รัตนศรี	๒	๔	๔	๑๐
๕	ด.ญ.มิ่งขวัญ เจริญใจ	๔	๖	๖	๑๖
๖	ด.ช.มีสุข รักเจริญ	๓	๕	๕	๑๓
๗	ด.ญ.รดา พึ่งดี	๒	๔	๕	๑๑
๘	ด.ช.อานวย สุขเย็น	๔	๕	๖	๑๕
.					
.					
.					

จากผลการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียนในแต่ละหน่วย บันทึกคะแนนลงในแบบสรุปคะแนนการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน เพื่อสรุปผลการประเมินรายปี/ภาคของนักเรียนเป็นรายบุคคลในแต่ละรายวิชาดังตัวอย่าง

โรงเรียนพัฒนาเยาวชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต ๑ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
รหัสวิชา ว ๒๑๑๐๒ ชื่อวิชา วิทยาศาสตร์ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๗

แบบสรุปคะแนนการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน

หน่วยที่ ๔-๖ ชั้น ป.๔/๑ จำนวนนักเรียน ๓๕ คน ครูผู้สอน นายมานะ รักเรียน

เลขที่	ชื่อ - สกุล	คะแนนการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน จากผลงาน			รวม ๔๐ คะแนน	ค่าร้อยละ
		หน่วยที่ ๔	หน่วยที่ ๕	หน่วยที่ ๖		
		คะแนนเต็ม ๑๖	คะแนนเต็ม ๑๐	คะแนนเต็ม ๑๔		
๑	ด.ญ.กุหลาบ มียศ	๑๖	๑๐	๑๔	๔๐	๑๐๐.๐
๒	ด.ญ.ชื่นใจ สวยงาม	๑๕	๘	๑๓	๓๖	๙๐.๐
๓	ด.ช.ธฤต เย็นฤดี	๑๒	๘	๑๒	๓๒	๘๐.๐
๔	ด.ช.พร รัตนศรี	๑๐	๗	๑๑	๒๘	๗๐.๐
๕	ด.ญ.มิ่งขวัญ เจริญใจ	๑๖	๑๐	๑๔	๔๐	๑๐๐.๐
๖	ด.ช.มีสุข รักเจริญ	๑๓	๘	๑๒	๓๓	๘๒.๕
๗	ด.ญ.รดา พึ่งดี	๑๑	๘	๑๑	๓๐	๗๕.๐
๘	ด.ช.อำนวย สุขเย็น	๑๕	๑๐	๑๔	๔๐	๑๐๐.๐
.						
.						

จากผลการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียนของนักเรียนรายปี / ภาค ของแต่ละรายวิชาสามารถนำมาสรุปผลการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียนของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้โดยนำค่าร้อยละของคะแนนการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียนจากรายวิชาต่างๆ รวมกัน แล้วหาค่าร้อยละเฉลี่ย ดังตัวอย่าง

โรงเรียนพัฒนาเยาวชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต ๑ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
 ชั้น ป.๔/๑ จำนวนนักเรียน ๓๕ คน ปีการศึกษา ๒๕๕๗

แบบสรุปผลการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ค่าร้อยละคะแนนการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน			รวม ๓๐๐ คะแนน	ค่าร้อยละ เฉลี่ย
		วิทยาศาสตร์	ภาษาไทย	สังคมศึกษา		
๑	ด.ญ.กุลลาป มียศ	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๓๐๐.๐	๑๐๐
๒	ด.ญ.ชื่นใจ สวยงาม	๙๐.๐	๙๕.๐	๑๐๐.๐	๒๘๕.๐	๙๕
๓	ด.ช.ธฤต เย็นฤดี	๘๐.๐	๘๐.๐	๗๕.๐	๒๓๕.๐	๗๘
๔	ด.ช.พร รัตนศรี	๗๐.๐	๗๕.๐	๗๐.๕	๒๑๕.๕	๗๒
๕	ด.ญ.มิ่งขวัญ เจริญใจ	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๓๐๐.๐	๑๐๐
๖	ด.ช.มีสุข รักเจริญ	๘๒.๕	๙๕.๐	๙๐.๐	๒๖๗.๕	๘๙
๗	ด.ญ.รดา พึ่งดี	๗๕.๐	๘๐.๐	๗๕.๐	๒๓๐.๐	๗๗
๘	ด.ช.อำนาจ สุขเย็น	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๓๐๐.๐	๑๐๐
.						
.						
.						

สรุปผลการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียนของนักเรียนรายบุคคลตามเกณฑ์ของสถานศึกษา ดังตัวอย่าง
 สมมติเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ดังนี้

คะแนน	๘๐ - ๑๐๐	ผลการประเมินอยู่ในระดับ ดีเยี่ยม
คะแนน	๗๐ - ๗๙	ผลการประเมินอยู่ในระดับ ดี
คะแนน	๖๐ - ๖๙	ผลการประเมินอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์

ดังนั้นสรุปผลการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน ของนักเรียนได้ดังนี้

๑. ด.ญ.กุลลาป มียศ	ผลการประเมินอยู่ในระดับ ดีเยี่ยม
๒. ด.ญ.ชื่นใจ สวยงาม	ผลการประเมินอยู่ในระดับ ดีเยี่ยม
๓. ด.ช.ธฤต เย็นฤดี	ผลการประเมินอยู่ในระดับ ดี
๔. ด.ช.พร รัตนศรี	ผลการประเมินอยู่ในระดับ ดี
๕. ด.ญ.มิ่งขวัญ เจริญใจ	ผลการประเมินอยู่ในระดับ ดีเยี่ยม
๖. ด.ช.มีสุข รักเจริญ	ผลการประเมินอยู่ในระดับ ดีเยี่ยม
๗. ด.ญ.รดา พึ่งดี	ผลการประเมินอยู่ในระดับ ดี
๘. ด.ช.อำนาจ สุขเย็น	ผลการประเมินอยู่ในระดับ ดีเยี่ยม

จากตัวอย่างกิจกรรม เกณฑ์การประเมิน การบันทึกคะแนน การสรุปคะแนนผลการประเมิน การอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน เป็นการนำเสนอ **แนวทางหนึ่งในการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียนตามสภาพจริง** จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครู จัดตามแผนการจัดการเรียนรู้ปกติเพื่อให้บรรลุผล การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรสถานศึกษา การประเมินนี้ประเมินไปพร้อมกับการประเมินผลการ เรียนรู้ด้านต่างๆ โดยเพิ่มแบบบันทึกคะแนนสำหรับ กรอกคะแนนการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียนแยกออก

มาอีกส่วนหนึ่งเท่านั้น เป็นการประเมินที่สามารถนำ ผลการประเมินมาใช้พัฒนาความสามารถในการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียนของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ไม่ใช่การประเมินเพียงเพื่อจัดทำเป็นรายงานเท่านั้น

ถ้าครูวางแผนการทำงาน การจัดกิจกรรม การมอบหมายงานนักเรียนและการวัดและประเมิน ผลอย่างเป็นระบบ การประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียนน่าจะเป็นกระบวนการที่ครูได้พัฒนา นักเรียนและพัฒนาวิชาชีพของตนเองให้ก้าวหน้า ได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **คู่มือการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.**

กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวาน กราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๔.

วิชาการ, กรม. **กรอบความคิดและแนวทางการประเมินผลด้วยทางเลือกใหม่ตามหลักสูตรการศึกษา**

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๖.

..... **การประเมินผลการศึกษาในชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๖.

..... **แนวทางการประเมินผลด้วยทางเลือกใหม่ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔.**

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๖.

..... **แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๕.

..... **รายงานวิจัยเรื่องรายงานการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร สถานศึกษาระดับประถม**

ศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖ (ข).

..... **เอกสารหลักฐานการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔.** กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๖ (ก).

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๔.

..... **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๒.

ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สถาบัน. **คู่มือวัดผลประเมินผลวิทยาศาสตร์. ๒๕๔๖.** (อัสสำเนา)

แนวความคิดทางธุรกิจศึกษา

สุรวดี เพียรเพชรเลิศ*

คำว่า ธุรกิจศึกษา (Business Education) เป็นศาสตร์ที่ไม่เป็นที่คุ้นเคยในวงการการศึกษาไทย และมีความสับสนกับคำว่า ธุรกิจการศึกษา บริหารการศึกษา เศรษฐศาสตร์การศึกษาและการจัดการศึกษา ซึ่งแท้ที่จริง ธุรกิจศึกษามีบริบทและแนวความคิดที่แตกต่างจากคำเหล่านั้น ดังนั้นผู้เขียนจึงขอเสนอ ปรัชญา บทบาท และจุดประสงค์เพื่อเป็นแนวความคิดทางธุรกิจศึกษา (Business Education) ดังนี้

เป็นจุดประสงค์หลักในระยะแรก แต่นักการศึกษาทางธุรกิจศึกษาเชื่อว่า การให้การศึกษาทางธุรกิจศึกษามีปรัชญาแนวคิดอยู่ ๒ ด้าน ปรัชญาดังกล่าวได้แก่

๑. ธุรกิจศึกษาได้เสนอให้ทุกคนได้มีโอกาสในการพัฒนาทักษะ ความสามารถ และความเข้าใจ ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้จะทำให้สามารถจัดการธุรกิจส่วนตัวของตนได้ดีขึ้น ทั้งยังสามารถพัฒนาความ

เข้าใจเกี่ยวกับโอกาสทางวิชาชีพในสายงานธุรกิจ ตลอดจนทำหน้าที่เป็นพลเมืองดีของประเทศ

๒. การเสนอให้กับนักเรียนนักศึกษาที่ต้องการประกอบอาชีพทางธุรกิจให้มีทักษะความสามารถและความเข้าใจ โดยที่สามารถเข้าร่วมการทำงานและมีความก้าวหน้าในอาชีพทางธุรกิจหลังจากสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความสามารถในวิชาชีพที่จะหางานและพอใจกับงานที่ทำในระบบธุรกิจที่ซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ปรัชญาทางธุรกิจศึกษา (Philosophy of Business Education)

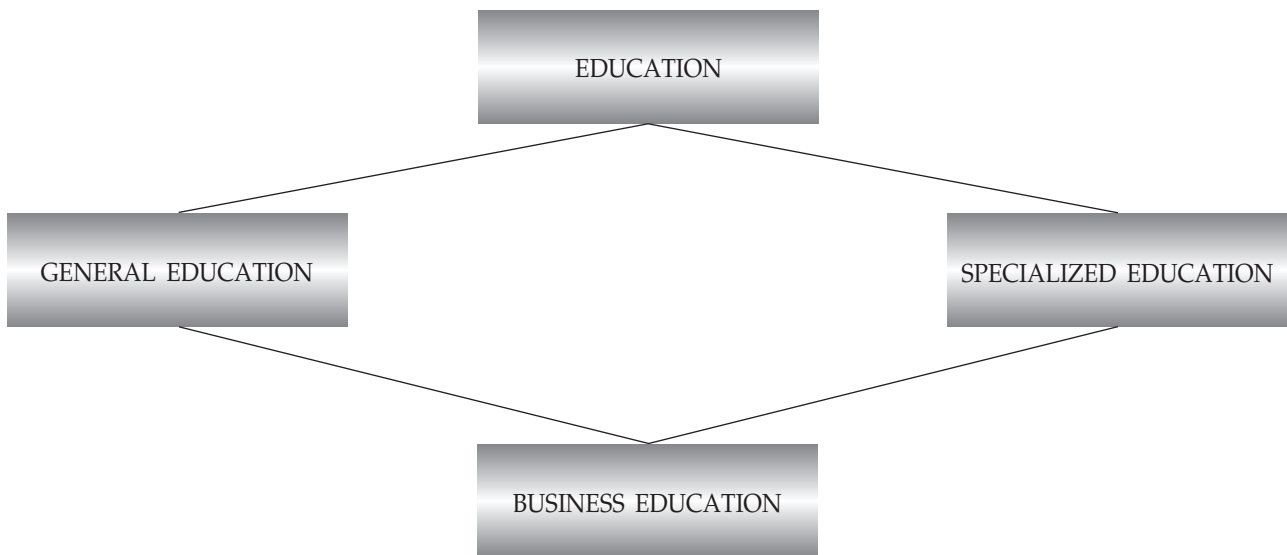
เริ่มแรกนั้นมนุษย์ได้เรียนรู้จากวิธีการทำงานจากการฝึกงานหรือสถานที่ทำงาน ต่อมาระบบธุรกิจมีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้ที่ทำงานในธุรกิจจึงมาเรียนรู้แนวทางการทำงานจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ดังนั้นธุรกิจศึกษา (Business Education) จึงได้เริ่มเกิดขึ้น โดยเน้นให้การศึกษาด้านวิชาชีพ (Vocational)

* อาจารย์ประจำสาขาธุรกิจศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทบาทธุรกิจศึกษาต่อระบบการศึกษา (The Role of Business Education)

จากปรัชญาธุรกิจศึกษาสามารถแสดงถึงบทบาททางธุรกิจศึกษาที่มีต่อระบบการศึกษา ดังแผนภูมิรูปภาพ ธุรกิจศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษา ทั้งนี้เพราะธุรกิจศึกษาเป็นองค์ประกอบในการศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นการให้การศึกษาทางธุรกิจขั้นพื้นฐานโดยเน้นถึงเศรษฐศาสตร์ส่วนบุคคลกล่าวคือ ให้มีทักษะ ความสามารถ ความเข้าใจ

เกี่ยวกับการจัดการธุรกิจส่วนบุคคล และให้มีความรู้เกี่ยวกับการงานอาชีพ สำหรับเศรษฐศาสตร์สังคมเป็นการให้ผู้เรียนเข้าใจระบบเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ นอกจากนี้ธุรกิจศึกษาเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาเฉพาะทาง ซึ่งเป็นการให้การศึกษาในลักษณะวิชาชีพเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและได้รับการฝึกฝนในการอาชีพการงานทางธุรกิจ

Basic Business Education	
Personal Economics	Societal Economics
■ Skill, abilities, and understanding to handle personal business affairs ■ Occupational knowledge	■ Understanding the American economy ■ Citizenship responsibilities

Vocational Business Education	
Occupation Intelligence	Job Training
■ Good workmanship ■ Job Satisfaction ■ Occupational selection, efficiency, adjustment, growth	■ Employable skills and abilities - stenographic - bookkeeping - clerical selling

แผนภูมิรูปภาพแสดงถึงการศึกษาพื้นฐานและบทบาททางธุรกิจศึกษา (อ้างอิงจาก Anne Scott Daughtry, 1965)

จุดประสงค์ทั่วไปของธุรกิจศึกษา (General Objectives of Business Education)

จากปรัชญาและบทบาททางธุรกิจศึกษาดังกล่าวข้างต้นนั้นไม่เพียงพอ กล่าวคือ ต้องมีความเข้าใจถึงจุดประสงค์ของธุรกิจศึกษาอีกด้วย ทั้งนี้เพราะการที่เข้าใจจุดประสงค์ทางธุรกิจศึกษาจะช่วยให้เห็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมในการเรียนการสอน อีกรวมทั้งสามารถนำไปใช้เพื่อการประเมินผลของการให้การศึกษาทางด้านธุรกิจในโรงเรียนต่างๆ จุดประสงค์ทั้ง ๘ ประการ มีดังนี้

๑. Exploratory : การทดลอง กล่าวคือ เป็นการให้โอกาสแก่นักเรียนนักศึกษาทุกคนที่จะสำรวจความสนใจในอาชีพที่อยากเป็นในอนาคต และเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกธุรกิจอีกด้วย

๒. Consumer Education : การให้การศึกษาเกี่ยวกับผู้บริโภคเป็นการช่วยให้นักเรียนนักศึกษาทุกคนพัฒนาความสามารถในการเลือกซื้อสินค้าและบริการได้อย่างชาญฉลาด

๓. Occupational Intelligence : มีความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพเพื่อการพัฒนา มีความรู้ ความเข้าใจในอาชีพที่หลากหลายที่จะพบในโลกธุรกิจสำหรับนักเรียนนักศึกษาทุกคน

๔. Economic Understanding : ความเข้าใจทางเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติให้เป็นไปเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อหน้าที่ในระบบเศรษฐกิจ

๕. Personal Use : การนำไปใช้ส่วนตัว นักเรียนนักศึกษาสามารถได้รับความรู้และทักษะเกี่ยวกับธุรกิจ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๖. Vocational : ด้านวิชาชีพ เป็นการเตรียมนักเรียนนักศึกษาเข้าสู่และประสบความสำเร็จในอาชีพทางธุรกิจ ในฐานะผู้เริ่มต้นที่คาดว่าจะประกอบอาชีพทางธุรกิจ

๗. Semivocational เพื่อเตรียมนักเรียนนักศึกษาให้สามารถดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจได้ คู่ขนานกับวิชาอื่น ได้แก่ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การบริการ และคหกรรม

๘. College Preparatory เตรียมเข้าสู่วิทยาลัยหรือโรงเรียนเฉพาะทาง นั่นคือ เป็นการเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมทางด้านธุรกิจเพื่อเข้าสู่สาขาธุรกิจต่อจากระดับมัธยมศึกษา

บทสรุป

จากปรัชญา บทบาท และจุดประสงค์นั้นก่อให้เกิดแนวความคิดทางธุรกิจศึกษา ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ธุรกิจศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับการศึกษา ๒ จุดประสงค์ คือจุดประสงค์ประการแรก ธุรกิจศึกษาในระดับการศึกษาทั่วไป (สายสามัญ) ที่มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานทางธุรกิจอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ และยังเป็นการสำรวจความถนัดอาชีพทางธุรกิจ นอกจากนี้ให้ผู้เรียนเป็นผู้บริโภคที่ชาญฉลาด จุดประสงค์ที่สอง ธุรกิจศึกษาในระดับอาชีวศึกษา (สายอาชีพ) มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ทักษะวิชาชีพเพื่อนำไปประกอบอาชีพในการทำงานได้

สำหรับธุรกิจศึกษาในระบบการศึกษาไทยจะพบว่า ธุรกิจศึกษาจะมีการจัดการเรียนการสอนพอสังเขป ดังนี้

๑. ธุรกิจศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งประกอบไปด้วย ระดับประถมศึกษา ๑-๓ (ช่วงชั้นที่ ๑) ระดับประถมศึกษา ๔-๖ (ช่วงชั้นที่ ๒) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ช่วงชั้นที่ ๓) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ช่วงชั้นที่ ๔) ซึ่งอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ ๑ การดำรงชีวิตและครอบครัว ประเภทงาน

ธุรกิจ เป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดการด้านเศรษฐกิจของครอบครัว การเป็นผู้บริโภคที่ฉลาด ซึ่งประกอบด้วย ธุรกิจในชีวิตประจำวัน งานสำนักงาน การเงินและบัญชี การขายและการจัดการ

๒. ธุรกิจศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช ๒๕๔๕ (ปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๖) ประเภทพาณิชยกรรมสำหรับระดับ ปวช. ประกอบด้วยสาขาพาณิชยกรรมต่างๆ ดังนี้ การบัญชี การขาย การเลขานุการ งานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ งานธุรกิจค้าปลีก ธุรกิจด้านพยาบาล การประชาสัมพันธ์ ภาษาต่างประเทศ และงานสำนักงานสำหรับผู้พิการทางสายตา

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. **การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี.** กรุงเทพฯ : ๒๕๔๖.

กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๔๕ (ปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๖).** กรุงเทพฯ : ๒๕๔๖.

Daughtrey, Anne Scott. **Methods of Basic Business and Economic Education.** Second edition. USA : South-Western Publishing Co., ๑๙๗๔.

Douglas, Lloyd V. James T. Blanford, and Ruth I. Anderson. **Teaching Business Subjects.** 3rd ed. USA : Prentice-Hall, Inc., 1973.

การคุ้มครองผู้บริโภค

กับ

สิทธิที่ประชาชนพึงได้รับ

ประพันธ์ แพ้มคลองขอม*

ปัจจุบันประชาชนตระหนักถึงสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภคมากขึ้น เพื่อที่จะได้บริโภคสินค้าหรือการบริการที่มีความปลอดภัย เป็นธรรม ประหยัด และสมประโยชน์ ประกอบกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมาส่งผลให้สภาพปัญหาของการละเมิดผู้บริโภคมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น มีความสลับซับซ้อนของปัญหาหลายระดับไม่ว่าเป็นความแตกต่างระหว่างศักยภาพของผู้บริโภคกับผู้ผลิต ซึ่งผู้ผลิตสามารถสร้างเงื่อนไขที่อยู่เหนือผู้บริโภคอยู่ตลอดเวลา ความแตกต่างกันระหว่างศักยภาพของผู้บริโภคในเมืองกับผู้บริโภคตามชนบท การกระจายของผู้บริโภคที่แยกกันอยู่ขาดการรวมกลุ่มกัน

เป็นพลังในการร้องเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งตนเองและส่วนรวมอย่างจริงจัง มีผู้ประกอบการอีกไม่น้อยที่ยังคงพยายามแสวงหากำไรสูงสุดในการประกอบธุรกิจโดยขาดความรับผิดชอบหรือไม่สนใจหน้าที่ที่มีต่อสังคม ดังนั้นจึงเกิดประเด็นปัญหาว่าจะทำอย่างไรเพื่อให้เกิดความคุ้มครองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริโภคมีพฤติกรรมกรบริโภคอันพึงประสงค์ คือสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย อันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้บริโภคในการป้องกันอันตรายที่เกิดจากการบริโภคได้อย่างดีที่สุด

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความเป็นมาของการคุ้มครองผู้บริโภค

คำว่า การคุ้มครองผู้บริโภค มาจากองค์ประกอบของคำ ๒ คำ คือ

๑. การคุ้มครอง (Protection) หมายถึง การป้องกัน ปกป้องระวัง ดูแล พิทักษ์รักษา ให้การอารักขา การกันไว้ไม่ให้เกิดอันตรายบาดเจ็บหรือความเสียหาย

๒. ผู้บริโภค (Consumer) หมายถึง ผู้ที่ซื้อของมาใช้ ผู้กิน ผู้เสพ ผู้ใช้สอย ผู้นำมาใช้ประโยชน์

เมื่อนำความหมายของทั้งสองคำมารวมกัน เป็น การคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection) จึงหมายถึง การป้องกัน ปกป้อง ระวังดูแล การให้การอารักขา การกันไว้ไม่ให้ผู้ที่ซื้อของมาใช้ ผู้กิน ผู้เสพ ผู้ใช้สอย ผู้นำมาใช้ประโยชน์เกิดอันตรายบาดเจ็บหรือเกิดความเสียหาย

การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคเป็นเรื่องที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๕๗ ได้บัญญัติไว้ว่าสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ...กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับและให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รัฐจึงกำหนดให้มีหน่วยงานต่างๆ เพื่อรับผิดชอบดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้น ขณะเดียวกันมีประชาชนบางกลุ่มรวมตัวกันในลักษณะองค์กรเอกชนเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิประโยชน์แก่ประชาชนในฐานะผู้บริโภค

หน่วยงานของรัฐที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภค

หน่วยงานของรัฐที่ให้ความดูแลและรับผิดชอบในการคุ้มครองผู้บริโภค สามารถจำแนกตามขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบ เป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑. หน่วยงานพิทักษ์สิทธิผู้บริโภคโดยรวม รับผิดชอบในการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจมิให้ละเมิดสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค ประสานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ให้ดำเนินการอย่างราบรื่น รับเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภคเพื่อพิจารณาความเสียหายและให้ได้รับการชดเชยความเสียหาย หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล

๒. หน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านความปลอดภัย จำแนกงานคุ้มครองผู้บริโภค ออกเป็น ๒ ด้าน คือ

๒.๑ การคุ้มครองความปลอดภัยด้านสาธารณสุข ได้แก่ อาหาร ยา ยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท เครื่องสำอาง หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

๒.๒ การคุ้มครองความปลอดภัยด้านอื่นๆ ได้แก่ การดูแลความปลอดภัยในการบริโภคสินค้าอุตสาหกรรม มาตรฐานความปลอดภัยของอุปกรณ์ไฟฟ้า วัสดุก่อสร้างบางประเภท หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

๓. หน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านความเป็นธรรม เกี่ยวกับการค้า การซื้อ การขาย การแลกเปลี่ยน การชั่ง ตวง วัด การกำหนดราคาสินค้า และการป้องกันการผูกขาดในการประกอบธุรกิจ หน่วยงานหลัก คือ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

สิทธิผู้บริโภค

คำว่า สิทธิผู้บริโภค มาจากองค์ประกอบของคำ ๒ คำ คือ

๑. สิทธิ (Rights) หมายถึง อำนาจที่จะกระทำการใดๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย

๒. ผู้บริโภค (Consumer) ผู้ที่ซื้อของมาใช้ ผู้กิน ผู้เสพ ผู้ใช้สอย ผู้นำมาใช้ประโยชน์

เมื่อนำความหมายของทั้งสองคำมารวมกัน เป็น สิทธิผู้บริโภค จึงหมายถึง อำนาจของผู้ซื้อของ ผู้กิน ผู้เสพ ผู้ใช้สอย ผู้นำมาใช้ประโยชน์ที่จะกระทำการใดๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย

สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีการบัญญัติเรื่องที่สำคัญไว้ในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งกำหนดไว้หลายอย่าง ได้แก่ สิทธิมนุษยชน สิทธิในการรับบริการสาธารณสุข สิทธิผู้ป่วย สิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชน สิทธิในการร้องทุกข์ สิทธิในการฟ้องร้องหน่วยงานราชการ แต่ในที่นี้ขอเสนอเฉพาะเรื่องของผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ ที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นและตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดสิทธิของผู้บริโภคที่ได้รับความคุ้มครองไว้ ๕ ประการ คือ

๑. สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ

๒. สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ

๓. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ

๔. สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา

๕. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

ทั้งนี้ตามที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นๆ หรือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคบัญญัติไว้

สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการเป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับผู้บริโภค จึงกำหนดให้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการว่า

จะต้องแสดงข้อมูลที่สำคัญไว้ในฉลากสินค้าและบริการ หรือภาชนะบรรจุหีบห่อบรรจุสินค้า รวมทั้งเอกสารหรือคู่มือสำหรับใช้ประกอบกับสินค้านั้นอย่างครบถ้วนและชัดเจนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าหากฝ่าฝืนมีบทลงโทษตามกฎหมาย สำหรับการโฆษณาสินค้าหรือบริการจะมีการควบคุมเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม มีมาตรการในการเฝ้าระวังสินค้าที่ก่อให้เกิดอันตราย หากพบสินค้าหรือบริการที่ไม่ปลอดภัยจะต้องดำเนินการกับผู้ประกอบการตามกฎหมาย ส่วนเรื่องการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ผลการตรวจวิเคราะห์สินค้าที่ผิดกฎหมายหรือไม่มีคุณภาพตามมาตรฐานให้ประชาชนทราบเป็นมาตรการหนึ่งที่สำคัญมากเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการนั้นๆ

บทบาทและหน้าที่ของผู้บริโภค

ในการซื้อสินค้าหรือบริการแม้จะได้รับความคุ้มครองอันพึงมีตามกฎหมายแล้ว เพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคเอง ผู้บริโภคจึงต้องมีหน้าที่อันพึงปฏิบัติก่อนและหลังการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค, ๒๕๕๖)

ข้อควรปฏิบัติก่อนการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ

๑. ใช้ความระมัดระวังตามควรในการซื้อสินค้าและรับบริการ ได้แก่ การพิจารณาข้อความโฆษณาอย่างรอบคอบ ตรวจสอบการแสดงข้อความบนฉลากปริมาณและราคาว่า ยุติธรรมหรือไม่ แหล่งกำเนิดและลักษณะสินค้าเป็นความจริงตามที่ได้โฆษณาไว้หรือไม่

๒. ในกรณีมีการทำสัญญาผูกพันตามกฎหมาย โดยการลงลายมือชื่อนั้นต้องตรวจสอบความชัดเจนของภาษาว่าชัดเจนรัดกุม ให้สิทธิแก่ผู้บริโภคครบถ้วนตามที่ได้เจรจากันไว้หรือไม่ และสัญญามีเงื่อนไขข้อใดบ้างที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค

๓. ข้อตกลงต่างๆ ที่ต้องการให้มีผลบังคับ
ควรทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้ประกอบการด้วย
ข้อควรปฏิบัติเมื่อผู้บริโภครับสินค้าหรือ
บริการแล้ว คือ

๑. เก็บรักษาพยานหลักฐานต่างๆ ที่มีการ
ละเมิดสิทธิของผู้บริโภคไว้เพื่อทำการเรียกร้องตาม
สิทธิของตน ได้แก่ คุณภาพหรือปริมาณที่ไม่เป็นไป
ตามมาตรฐานที่ระบุไว้ในฉลาก มีความบกพร่องหรือ
เกิดอันตรายจากการใช้สินค้าหรือบริการ ควรจดจำ
สถานที่ขาย ซื้อสินค้าหรือให้บริการนั้นไว้

๒. ในการณินำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร
กับผู้ประกอบการต้องเก็บเอกสารสัญญาต่างๆ รวมทั้ง
ทั้งเอกสารโฆษณาและใบเสร็จรับเงินไว้ด้วย

๓. ดำเนินการร้องเรียนตามสิทธิของตน
ถ้ามีการละเมิดสิทธิผู้บริโภค

วิธีการร้องเรียนเมื่อถูกละเมิดสิทธิผู้บริโภค

นอกเหนือจากหน้าที่ในการรักษาสิทธิประโยชน์
ของตนเองแล้ว การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเพื่อร้องเรียน

และแจ้งข่าวความไม่เป็นธรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เป็นหน้าที่หนึ่งของผู้บริโภคเช่นกัน วิธีการร้องเรียน
เมื่อถูกละเมิดสิทธิผู้บริโภคอย่างได้ผลและนำไปสู่การ
แก้ไขนั้น ควรปฏิบัติดังนี้ (ชูชัย หิรัญลาภ, ๒๕๔๘)

๑. ผู้บริโภคควรมีความตระหนักในการ
ปกป้องสิทธิประโยชน์ของตนเองอย่างแน่วแน่ ไม่คิด
ว่าการร้องเรียนเป็นเรื่องยุ่งยากหรือทำให้เสียเวลา

๒. กำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจนในการร้องเรียน

๓. ศึกษาหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบเรื่องที่จะ
ร้องเรียนว่าเป็นหน่วยงานใด

๔. กำหนดเกณฑ์การตัดสินใจเพื่อเป็นเครื่อง
ตัดสินใจว่าเป็นเรื่องที่สมควรร้องเรียนหรือไม่ และ
ดำเนินการจนถึงที่สุด ไม่ล้มเลิกกลางคัน

๕. แจ้งรายละเอียดของเรื่องราวที่ร้องเรียน
อย่างชัดเจน

๖. แจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ร้องเรียน

๗. มีความมั่นใจในหน่วยงานที่ร้องเรียนว่า
จะเก็บข้อมูลของผู้ร้องเรียนไว้เป็นความลับ

๘. ผู้ร้องเรียนควรมีจริยธรรมในการร้องเรียน ไม่ร้องเรียนเพื่อกลั่นแกล้ง แต่ควรร้องเรียนเพื่อป้องปรามมิให้ตนเองหรือสังคมโดยส่วนรวมถูกเอารัดเอาเปรียบ

องค์กรเอกชนและการดำเนินโครงการคุ้มครองผู้บริโภค

ในสภาพปัจจุบันประชาชนในฐานะผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบในการซื้อสินค้าและบริการด้วยวิธีการที่หลากหลายและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ภาคประชาชนจึงรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรเอกชนเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคขึ้น ในส่วนของภาครัฐได้ดำเนินโครงการคุ้มครองผู้บริโภคต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย เกิดความตระหนักในการรักษาสิทธิประโยชน์ของตนเองในการซื้อสินค้าและบริการ ประชาชนได้เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายขุมพลังคุ้มครองผู้บริโภค มีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารระหว่างองค์กรเอกชนกับหน่วยงานของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ อย่างแพร่หลาย ได้แก่

๑. กลุ่มพลังสี่ฟ้า เป็นองค์กรเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการรักษาสิทธิประโยชน์ในการซื้อสินค้าและบริการ เกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญในการรักษาสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค และเป็นการสร้างเครือข่ายในการรวมพลังผู้บริโภคไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ

๒. โครงการธงฟ้า - ราคาประหยัด เป็นโครงการเพิ่มทางเลือกให้ประชาชนในการเลือกซื้อสินค้าในราคายุติธรรมในรูปของร้านอาหารธงฟ้าเพื่อลดค่าครองชีพและสร้างโอกาสให้กับผู้ประกอบการ

๓. โครงการโรงเรียนสี่ฟ้า เป็นโครงการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคแก่นักเรียนในโรงเรียน

๔. โครงการตลาดสดดีเด่น เป็นโครงการพัฒนาระดับคุณภาพตลาดสดสู่ระดับมาตรฐาน มีการจำหน่ายสินค้าในราคาที่เป็นธรรม ปิดป้ายราคาอย่างชัดเจนเป็นระเบียบ จัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

๕. โครงการร้านค้าก๊าซหุงต้มขั้นดี เป็นโครงการพัฒนาระดับมาตรฐานและบริการก๊าซหุงต้มที่ดี จำหน่ายในราคาที่เป็นธรรม ปิดป้ายราคาอย่างชัดเจน บรรจุเนื้อก๊าซตรงกับที่แสดงไว้บนถังก๊าซ และมีมาตรฐานความปลอดภัย

๖. โครงการสถานีบริการน้ำมันเติมลิตร เป็นโครงการส่งเสริมจริยธรรม ผู้ประกอบการสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง และสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภครถยนต์ว่าจะได้รับปริมาณน้ำมันครบเต็มตามจำนวนในราคาที่เป็นธรรม

๗. โครงการประกวดเรียงความในหัวข้อ “บทบาทของเยาวชนในการรักษาสิทธิประโยชน์ของตนเองจากการซื้อสินค้าและบริการ” สำหรับเยาวชนระดับประถมศึกษาเป็นโครงการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดสำนึกในการเป็นผู้ซื้อยุคใหม่ที่ฉลาดซื้อ ฉลาดใช้ รู้จักปกป้องสิทธิของตนเอง ไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบในการซื้อสินค้าและบริการ

๘. โครงการสายด่วน ออย. ๑๕๕๖ เป็นโครงการให้บริการประชาชนทางโทรศัพท์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าสุขภาพอย่างเหมาะสมและรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือความเสียหายของอาหารและยา และผลิตภัณฑ์สุขภาพซึ่งสามารถร้องเรียนกับเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง

กลไกของการคุ้มครองผู้บริโภค

การคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้ประชาชนได้รับสินค้าและบริการที่มีความปลอดภัย เป็นธรรม ประหยัดและสมประโยชน์นั้น ตัวแปรที่สำคัญและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อตัวแปรดังนี้

ตัวแปรที่สำคัญ ประกอบด้วย

๑. คุณภาพของกระบวนการคุ้มครอง การเฝ้าระวัง การกำกับดูแล การตรวจสอบและควบคุมตามกฎหมาย องค์กรต่างๆ จะต้องดำเนินงานอย่างรวดเร็ว โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

๒. คุณภาพของการผลิต การจำหน่ายและการให้บริการ จะต้องมีการแยกระดับมาตรฐานของสินค้าและบริการที่สูงขึ้น

๓. ศักยภาพของผู้บริโภค ผู้บริโภคจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของผู้บริโภค เกิดความตระหนักในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของตนเอง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ร่วมพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้อื่น เสมือนสิทธิประโยชน์ของตนเอง มีการรวมพลังในการรักษาสหสิทธิประโยชน์ไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ

ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อตัวแปร
ประกอบด้วย

๑. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ระบบเศรษฐกิจชุมชนที่สนองความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น พฤติกรรมการบริโภคแบบพอเพียง ไม่ฟุ่มเฟือย

๒. ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การยึดถือกรอบระเบียบวินัยทางสังคม มีการตรวจสอบ กำกับดูแลโดยสังคมที่มีมากขึ้น

๓. ปัจจัยด้านการเมือง ได้แก่ ความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานส่วนกลางที่ปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลหรือเป็นที่ปรึกษา

๔. ปัจจัยด้านการศึกษา ได้แก่ ความทัดเทียมในด้านการศึกษา การเรียนรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ส่งผลต่อตัวแปรของคุณภาพของกระบวนการคุ้มครอง คุณภาพของการผลิต การจำหน่ายและการให้บริการและศักยภาพของผู้บริโภค และส่งผลต่อการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น การให้การศึกษาเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของผู้บริโภคแก่ประชาชน ส่งผลให้ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น มีการเปรียบเทียบเงื่อนไขของราคาข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ปัจจัยด้านการเมืองมีการกำหนดข้อกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้นมีผลให้คุณภาพของกระบวนการคุ้มครองผู้บริโภคมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การกระจายอำนาจให้หน่วยงานส่วนภูมิภาคหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ให้กำกับ ดูแล เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้น ส่งผลให้กระบวนการคุ้มครองผู้บริโภคมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้ผลิตจำเป็นต้องยกระดับมาตรฐานสินค้าให้สูงขึ้น

กลวิธีในการคุ้มครองผู้บริโภค

การคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อสินค้าและบริการจะต้องใช้กลวิธีของหลัก 3'E ได้แก่ Education Encouragement Enforcement

๑. การให้ความรู้แก่ผู้บริโภค (Education) เป็นหัวใจสำคัญของการคุ้มครองผู้บริโภคให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องอันพึงประสงค์ สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย

๒. กระตุ้นจิตสำนึกให้รางวัลและสนับสนุนผู้ประกอบการให้ปฏิบัติดี ถูกต้องตามกฎหมาย (Encouragement) เป็นกลวิธีที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างจิตสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ประกอบการที่มีต่อสังคม

๓. การควบคุมตามกฎหมาย (Enforcement) เป็นกลวิธีในการจัดระเบียบทางสังคมโดยหน่วยงานของรัฐ มีการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายแก่ผู้ประกอบการที่แสวงหากำไรโดยขาดความรับผิดชอบต่อสังคมและไม่สนใจหน้าที่ที่มีต่อสังคม

การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาขั้นพื้นฐานได้เห็นความสำคัญของการคุ้มครองผู้บริโภคจึงกำหนดไว้เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๓ กลุ่ม คือ

๑. กลุ่มสาระการเรียนรู้ทางสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดไว้ใน

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี ตามกฎหมาย ประเพณีและ

วัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภค คือ

- สิทธิของตนเองและผู้อื่น
- สิทธิที่พึงได้รับการคุ้มครอง ปกป้องตนเอง และผู้อื่น
- การปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- การมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิ

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส ๓.๑

เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภค คือ

- บทบาทของตนเองในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภคอย่างฉลาด คุ้มค่า และมีคุณธรรม
- หลักการเบื้องต้นในการใช้เทคโนโลยีและการแข่งขันที่มีผลต่อการผลิตสินค้าและบริการ ที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจเลือก

- สามารถตัดสินใจเลือกในฐานะผู้บริโภคที่ดี
- กระบวนการและผลดีผลเสียของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตและบริการ

๒. กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กำหนดไว้ใน

สาระที่ ๔ การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค มาตรฐานที่ ๔.๑ เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ มีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับสิทธิผู้บริโภค คือ

- มีทักษะในการเลือกบริโภคอาหารผลิตภัณฑ์สุขภาพ
- การปฏิเสธสิ่งที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพ
- สิทธิผู้บริโภคและการคุ้มครองผู้บริโภค

๓. กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กำหนดไว้ใน

สาระที่ ๑ การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง ๑.๑ เข้าใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะมีคุณธรรม มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เพื่อดำรงชีวิตและครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้บริโภค คือ

- การขายสินค้าและบริการ
- การเลือกซื้อสินค้าและบริการ
- การรักษาและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค

แนวการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค สามารถจัดได้อย่างหลากหลาย โดยมีแนวทางการจัดดังนี้

๑. การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งกำหนดเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคไว้โดยตรง

๒. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่นำเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคไปจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

๓. การจัดการเรียนรู้ในรูปของกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนในรูปของชมรม โครงการต่างๆ

บทสรุป

การคุ้มครองผู้บริโภคมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมีกฎหมายต่างๆ ในการคุ้มครองผู้บริโภคหลายฉบับ และเป็นภารกิจสำคัญของรัฐในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และสมประโยชน์ในสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ผู้ประกอบการหลายรายแสวงหากำไรโดยขาดความรับผิดชอบต่อสังคม การกำหนดความคุ้มครองสิทธิของประชาชน ซึ่งเป็นผู้บริโภคไว้ในกฎหมาย จึงเป็นการให้ความสำคัญกับผู้บริโภค อีกทั้งรัฐได้ดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานของราชการต่างๆ ให้ดำเนินการในเรื่องนี้ แต่นอกเหนือสิ่งอื่นใดการให้ความรู้แก่ประชาชน ในฐานะผู้บริโภคจึงเป็นวิธีการที่สำคัญยิ่ง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันสิทธิประโยชน์ของตนเอง มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้อง สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในการเลือกซื้อสินค้าและบริการได้อย่างเหมาะสม ปลอดภัย ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และร่วมกันพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้อื่นเหมือนพิทักษ์สิทธิของตนเอง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการคุ้มครองผู้บริโภค และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางพฤติกรรมแก่ผู้บริโภคอันจะนำไปสู่การคุ้มครองผู้บริโภคที่ยั่งยืนต่อไป

หนึ่ง

โรงเรียน นวัตกรรม

เจตนา พรหมประดิษฐ์*

โครงการ “หนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม” เป็นโครงการที่คุรุสภาได้ริเริ่มขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๗ ซึ่งมีแนวคิดเพื่อพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนานวัตกรรม ในรูปแบบต่างๆ จากการทำงานของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นผลงานที่มีคุณภาพ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาได้สร้างสรรค์นวัตกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เสริมสร้างผู้เรียน ครู ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องให้ได้ใช้กระบวนการคิดและทักษะในการทำงาน เพื่อพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์โดยรวม และเป็นแรงสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนงานปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

วารสารวิชาการฉบับนี้ มีตัวอย่างนวัตกรรมทางด้านการศึกษาที่น่าสนใจ มานำเสนอเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาอื่นๆ นำไปปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอนของตนเองดังนี้

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑. นวัตกรรมแหล่งเรียนรู้สู่วิสัยทัศน์ โรงเรียนจารย์ตำรา จังหวัดนครราชสีมา

นายสมเพชร เรืองมนตรี ผู้อำนวยการโรงเรียน กล่าวว่า โครงการนี้มีเป้าหมายที่ต้องการให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ จึงได้ทำฐานการเรียนรู้เพื่อให้เด็กและชุมชนได้ใช้บริการอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ การผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาไทยกับระบบสากล ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตขนาดใหญ่

ฐานความรู้ต่างๆ ประกอบด้วย **สวนป่านานาพันธุ์** ที่ต้องการให้เด็กรู้จักรักษาและดูแลสิ่งแวดล้อม เด็กจะได้เรียนรู้พันธุ์ไม้ต่างๆ และประโยชน์ของต้นไม้ **การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม** มีวัตถุประสงค์เพื่อหาสิ่งทดแทนพลังงานเชื้อเพลิง เด็กรู้จักนำเศษวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่ได้ นอกจากนี้ชุมชนก็ยังได้ใช้ประโยชน์ด้วย โดยโรงเรียนได้คิดประดิษฐ์จักรยานดำข้าว จักรยานสีข้าว และจักรยานสูบน้ำ **การเลี้ยงปลาในบ่อคอนกรีต** เป็นการสร้างรายได้เสริมระหว่างเรียนให้แก่เด็ก และเป็นแนวทางประกอบอาชีพได้ในอนาคต นอกจากนี้ก็มีกิจกรรมธนาคารขยะ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนลำห้วยแก่งวิทยาคาร

แหล่งเรียนรู้ขนาดใหญ่เหล่านี้ จะทำให้เด็กๆ ได้ฝึกคิดวิเคราะห์ แสวงหาความรู้อย่างเป็นรูปธรรม

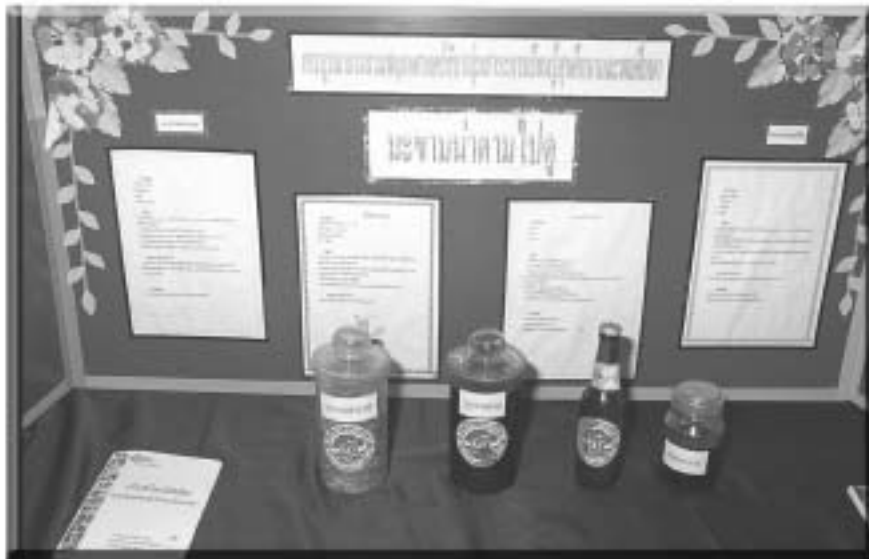
โดยการลงมือปฏิบัติจริง และยังได้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้และให้ความรู้แก่นักเรียน เป็นพลังขับเคลื่อนในการปฏิรูปการศึกษาที่ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง

๒. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้ โครงการ “มะขามนำตามไปดู” โรงเรียนชุมพวงศึกษา จ.นครราชสีมา

โรงเรียนชุมพวงศึกษาเป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานปายสวณพฤษภาคมศาสตร์โรงเรียน ซึ่งสวณพฤษภาคมศาสตร์แห่งนี้มีพื้นที่ประมาณ ๓๐ ไร่ ประกอบด้วยพืชพันธุ์ไม้กว่า ๑,๐๐๐ ชนิด โรงเรียนจึงได้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ทั้ง ๘ กลุ่มสาระ โดยให้นักเรียนศึกษาพันธุ์ไม้ต่างๆ ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ได้ศึกษาเรื่อง “มะขามนำตามไปดู” โดยใช้กระบวนการกลุ่ม มุ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า และสร้างความรู้ด้วยตนเอง จนรู้จักกว้าง รู้ลึก รู้รอบ รู้จักการสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายรวมไปถึงการสืบค้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักนำความรู้ และกระบวนการเรียนรู้มาพัฒนาตนเอง

โครงการ “มะขามนำตามไปดู” ได้บูรณาการกับสาระการเรียนรู้ ทั้ง ๘ กลุ่ม เช่นการบูรณาการกับวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้ทฤษฎีทางคณิตศาสตร์เพื่อวัดความสูงของต้นมะขาม วิชาภาษาอังกฤษ บูรณาการโดยให้นักเรียนค้นคว้าคำศัพท์เกี่ยวกับต้นมะขาม การแต่งบทละครเกี่ยวกับมะขาม วิชาสังคมศึกษา ศึกษาความเป็นมา ความเชื่อของชาวบ้านเกี่ยวกับมะขาม วิชาภาษาไทย มีการแต่งกาพย์ยานี ๑๑ เกี่ยวกับมะขาม

ด.ญ.ศิริยาพัฒน์ หวังขึ้นกลาง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ กล่าวว่า “โครงการนี้ทำให้รู้จักต้นไม้ในสวนพฤษภาคมศาสตร์มากขึ้น และได้ไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น”

ด.ญ.เบญจวรรณ อินทร์ชำนาญ และด.ญ.ชนกานต์ ราชวัตร กล่าวว่า “รู้สึกสนุกที่ได้ทำโครงการนี้ ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับมะขามมากขึ้น นอกจากนี้ก็ยังมีส่วนร่วม ช่วยคิด ช่วยทำ มีการแบ่งกลุ่มไปศึกษาเอง”

ผลงานของนักเรียนทั้ง ๔๙ กลุ่มจากโครงการ “มะขามนำตามไปดู” ก่อให้เกิดองค์ความรู้ในวงกว้างที่เป็นสหวิทยาการ การเรียนรู้ที่ไม่ซ้ำซ้อน การร่วมมือร่วมใจในการทำงานกลุ่ม การปฏิบัติจริง โดยมีท้องถิ่นเป็นห้องเรียน และมีความร่วมมือจากชุมชน วิทยากรท้องถิ่น ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันและเป็นพลังสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการประสบผลสำเร็จ

๓. เขตการปกครองพิเศษ โรงเรียนราษฎร์บูรณะ (มูอัมหมัดอุทิศ) กทม.

โรงเรียนได้จัดทำโครงการ “เขตการปกครองพิเศษ” ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการจำลองโรงเรียนให้มีลักษณะเป็นจังหวัดหนึ่ง จัดการเลือกตั้งที่เลียนแบบการปกครองของกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ว่าการโรงเรียน รองผู้ว่าการโรงเรียนฝ่ายต่างๆ ประกอบด้วยฝ่ายการศึกษาและวัฒนธรรม ฝ่ายรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อม ฝ่ายปกครองและฝ่ายสาธารณสุข โดยรองผู้ว่าแต่ละฝ่ายจะมีคณะกรรมการและบทบาทหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมในแต่ละฝ่ายร่วมกัน ซึ่งมีครูเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

ด.ญ.นาตาชา อามาตย์มนตรี นักเรียนชั้นป.๖ ตำแหน่งรองผู้ว่าฝ่ายการศึกษาฯ ได้อธิบายถึงกิจกรรมของฝ่ายการศึกษาฯ ว่าประกอบด้วยกิจกรรม ๔ กิจกรรม คือ

๑. พิธีสอนน้องคลองดนตรี โดยรุ่นพี่ช่วยสอนดนตรีไทยและดนตรีสากลแก่รุ่นน้องในช่วงพักกลางวันและหลังเลิกเรียน

๒. พิธีสอนน้องนอบน้อมเอาไว รุ่นพี่จะสอนมารยาทไทยให้รุ่นน้อง

๓. ร้านหมอภาษา จะสอนอักขระ ภาษาพืดเพี้ยน ในช่วงพักกลางวัน

๔. พี่ช่วยน้องท่องสูตรคูณ มีกิจกรรมย่อย การท่องสูตรคูณแบบโย่งเส้นระบายสี ร้องเพลงท่องสูตรคูณกับต้นแบบ โดยมีการประเมินผลหลังกิจกรรมด้วย

ด.ญ.ยลดา มัดตอฮา นักเรียนชั้น ป.๖ กล่าวว่า “รู้สึกดีที่ได้ร่วมกิจกรรม ได้สอนน้องๆ ทำให้มีความสามัคคีในการทำงาน ความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อให้งานสำเร็จ ได้เรียนรู้การทำงาน อยากให้โรงเรียนส่งเสริมให้มีกิจกรรมกีฬาด้วย”

กิจกรรมฝ่ายสาธารณสุข มี ๔ กิจกรรม คือ

๑. กิจกรรมประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับอนามัย ซึ่งได้รับการอบรมจากหน่วยงานอาสาสมัครสาธารณสุข มีกิจกรรมประชาสัมพันธ์หลายรูปแบบ เช่น การพูดหน้าเวที เสียงตามสาย ป้ายนิเทศ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้

๒. การตรวจสอบสุขภาพด้วยตนเอง โดยตรวจความสะอาดของร่างกาย ๑๐ ท่า

๓. การตรวจสอบสุขภาพเล็บ

๔. การตรวจสอบสุขภาพฟัน

การตรวจสอบสุขภาพร่างกายนี้จะมีแบบบันทึกสุขภาพให้นักเรียนได้นำไปปรับปรุงว่าตนเองยังมีข้อบกพร่องตรงไหน

กิจกรรมฝ่ายปกครอง มีดังนี้

๑. ตำรวจน้อย จะดูแลเรื่องระเบียบวินัย เช่น การเดินขึ้นบันได หากทำผิดจะมีการตักเตือน

๒. กิจกรรมจราจร จะทำหน้าที่โบกรถที่เข้าออกภายในบริเวณโรงเรียน ดูแลการจอดรถให้เป็นระเบียบ

๓. กิจกรรมส่งเสริมสวัสดิการ (ตลาดนัดนักเรียน) จะฝึกการค้าขาย การคิดเลข โดยให้นักเรียนนำของที่ไม่ใช้แล้ว หรือของที่ประดิษฐ์เองนำมาขายในตลาดนัดนักเรียนซึ่งจัดขึ้นทุกวันจันทร์ ตอนเช้าเวลา ๗.๓๐-๘.๐๐ น.

๔. กิจกรรมศาลปกครอง มีหน้าที่ดำเนินการกรณีมีเหตุนักเรียนทะเลาะวิวาทกัน จะมีครูที่ปรึกษาทำหน้าที่ผู้พิพากษา บทลงโทษมีตั้งแต่ระดับการตัดคะแนน การไปบำเพ็ญประโยชน์

ด.ญ.รังสิณี หล่อพิศาลชัย นักเรียนชั้น ป.๕ ตำแหน่งรองผู้ว่าฯ ฝ่ายปกครอง กล่าวว่า “รู้สึกดีมากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมนี้ ทำให้ได้ฝึกและเรียนรู้การทำงาน มีความกล้าแสดงออก อยากให้โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมแบบนี้ต่อไป”

กิจกรรมฝ่ายสิ่งแวดล้อม จะมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

๑. กิจกรรมการจัดป้ายนิเทศ โดยประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนรักษาสีสิ่งแวดล้อม มีการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

๒. กิจกรรมกระดาษรีไซเคิล โดยนำกระดาษที่ไม่ใช้แล้วมาประดิษฐ์ เช่น ประดิษฐ์การ์ด หน้ากาก ปั้นเป็นรูป ซึ่งนักเรียนจะช่วยกันคิดเองว่าจะประดิษฐ์อะไร

๓. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ แต่ละวันจะมีอาสาสมัครคอยตรวจความสะอาดของโรงเรียน จุดไหนที่สะอาดก็จะปักธงเขียว จุดสกปรกจะปักธงแดง แล้วจะมีการสรุปผลในเวลา ๘.๐๐ น. เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

๔. กิจกรรมประกวดห้องเรียน ตรวจความสะอาด การเปิด-ปิดไฟ การจัดห้องเรียน โดยจะมีการตรวจให้คะแนนทุกเดือน และมีการมอบวุฒิบัตรให้แก่ห้องเรียนที่ชนะการประกวดด้วย

๕. ยุวเทคนิค มีหน้าที่จัดระเบียบโรงอาหาร ดูแลการเข้าแถวรับอาหาร การซื้ออาหาร การนั่งรับประทานอาหาร การจับ ปรับ ผู้ทิ้งขยะ

ด.ญ.เพ็ญภา อีรุตถานนท์ นักเรียนชั้น ป.๖ ตำแหน่งรองผู้ว่าฯ ฝ่ายสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า “กิจกรรมนี้ทำให้น้องๆ มีความรับผิดชอบมากขึ้น รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รู้จักหน้าที่ของตนเอง รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อม และทำให้โรงเรียนสะอาดขึ้นด้วย”

๔. น้ำปลา โรงเรียนเทศบาล ๑ (ชะอำวิทยาคาร) จังหวัดเพชรบุรี

โรงเรียนเทศบาล ๑ (ชะอำวิทยาคาร) มีทำเลอยู่ชายฝั่งทะเล มีทรัพยากรท้องถิ่นคือ สัตว์น้ำชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพประมง การจับปลาเป็นอาชีพหลักแต่บางครั้งก็ประสบปัญหาปลาล้นตลาด ทำให้ราคาตก คณะครูและนักเรียนของโรงเรียนจึงได้คิดแปรรูปปลาโดยจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ “โรงงานน้ำปลา” ในโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าของนักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการต่างๆ

อาจารย์ยุพา ฤทธิจุล หัวหน้าโครงการโรงงานผลิตน้ำปลา กล่าวว่า คิดทำน้ำปลาเองเพราะโรงเรียนมีโครงการอาหารกลางวัน จะได้ใช้น้ำปลาที่ผลิตเองซึ่งมีคุณภาพและราคาถูก โดยวิสัยทัศน์แล้วกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นสาระที่เน้นกระบวนการทำงานและการจัดการอย่างเป็นระบบ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะ การสร้างผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ๆ เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงานอย่างประหยัด

และคุ้มค่า โรงเรียนจึงได้บรรจุหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการผลิตน้ำปลา เพื่อโครงการอาหารกลางวัน เน้นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด และการแก้ปัญหาเป็นสำคัญบนพื้นฐานของการใช้หลักการและทฤษฎีเป็นหลักให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง

นอกจากโครงการนี้จะฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานแล้ว ยังสามารถบูรณาการกับสาระอื่นๆ ได้อีก เช่น คณิตศาสตร์ โดยให้นักเรียนคำนวณสัดส่วนการทำน้ำปลา สาระศิลปะ โดยการออกแบบตราสินค้า เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการดังกล่าว ส่งผลให้นักเรียนรักท้องถิ่น เห็นคุณค่าของทรัพยากร เกิดทักษะกระบวนการทำงาน และนำไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคตได้ หนึ่งในโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรมที่เกิดขึ้นนี้ เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่ทำให้การเรียนการสอนในยุคปฏิรูปพัฒนาไปอีกขั้น การเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้ปฏิบัติ ฝึกทักษะ ได้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และยังเข้ากับบริบทของชุมชนจะให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

ปัญหาของหนูครูช่วงใจได้

..... ชอนกลัน วัฒนโยธินทร์*

หลายนคนคิดว่าการสอนเด็กเล็กๆ นั้นง่าย เนื้อหาก็นิดหน่อย แต่ท่านทราบไหมว่า.....กว่าจะสอนจบในหนึ่งชั่วโมงนั้น ครูต้องหา กลวิธีต่างๆ มาคุมเด็กๆ เริ่มตั้งแต่หน้าที่แรก จะทำอะไรที่จะหยุดเสียงอีกทีหนึ่ง ขณะสอนมีเด็กไม่ตั้งใจเรียน พูดคุยกัน พูดแซง ก้าวร้าว ไม่พูด ไม่มั่นใจ ทำงานช้า ลายมือไม่สวย ทะเลาะกัน ช่างฟ้อง สารพันปัญหาทั้งชั่วโมงทั้งวัน ถ้าครูดุ หงุดหงิด ตะคอก ตะโกน ตี ทำโทษรุนแรงทั้งวัน รับรองได้ เด็ก หนึ่งเจียนเรียบร้อยแน่ ครูสอนสบาย แต่จะมีผลยับยั้ง ความคิดการกระทำ และการตัดสินใจของเขา

ดังนั้นควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ให้เด็ก มีอิสระในความคิดภายใต้กฎระเบียบที่ไม่เคร่งครัด เกินไป ให้เด็กเกิดความอบอุ่น กระตือรือร้นอยาก

เรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตามปัญหาต่างๆ ย่อมมีเพราะเด็ก แต่ละคนมาจากสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน พฤติกรรม ย่อมต่างกัน ทำให้เกิดปัญหาที่มักพบพร้อมแนวทาง แก้ปัญหา มีดังนี้

๑. เด็กทำผิดแล้วไม่กล้ายอมรับผิด เด็กๆ หลายคนเมื่อครูเรียกมาสอบถามความจริงมักจะ ปฏิเสธทันที ขณะเดียวกันก็โทษเพื่อนก่อนว่า “เค้ามา ทำผมก่อน” “เค้ามาทำหนูก่อน” ต่อเมื่อมีการสอบถาม เป็นเวลานานจึงจะยอมรับ ผู้เขียนจึงใช้วิธีอบรมเรื่อง ความซื่อสัตย์ ความเป็นลูกผู้ชาย เมื่อทำผิดแล้ว ต้องกล้ารับผิด หลังจากนั้นเมื่อเด็กๆ ทะเลาะกัน ผู้เขียนจะถามเด็กก่อนว่าให้ตอบมาอย่างลูกผู้ชาย ถ้าเป็นเด็กผู้หญิง ให้ตอบมาด้วยความซื่อสัตย์ ครูจะ ไม่ว่าอะไรเลย เมื่อเด็กยอมรับผิดแล้วไม่มีการทำโทษ ให้ชมเด็กคนนั้นทันที ว่าดีมากที่กล้ายอมรับผิด มีความกล้าหาญ กล้าที่จะพูดความจริงทุกครั้ง แต่ถ้า เด็กคนนั้นทำผิดบ่อยครั้ง คงต้องสังเกตพฤติกรรม และแก้ไขต่อไป

๒. เด็กกลุ่มเดิมๆ ทำงานช้า เรามักจะพบว่า เด็กๆ ที่ทำงานช้ามักจะเกิดจากการเล่นขณะทำงาน คุยกับเพื่อน นั่งเหม่อ เป็นต้น ครูจะต้องคอยเรียก ช้าแล้วช้าอีก วันหนึ่งได้ดูละครเรื่องหนึ่งเด็กๆ มี ปัญหาทำนองนี้แล้วนางเอกของเรื่องซึ่งเป็นครูก็ได้ให้ เด็กรับผิดชอบร่วมกัน จึงนำวิธีนี้มาประยุกต์ใช้ โดย

* อาจารย์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

บอกเด็กๆ ทั้งห้องว่าให้ทุกคนช่วยกันเตือนเพื่อนที่ทำงานช้าให้ทำงานให้เสร็จ ถ้าทุกคนทำงานเสร็จจะได้กลับบ้านพร้อมกัน ถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน และห้ามตำหนิเพื่อน แต่เป็นการช่วยเพื่อน ถ้าใครไม่เข้าใจในบทเรียนให้มาพบครู เป็นการสอนแบบตัวต่อตัว เป็นการสอนซ่อมเสริมที่ดีที่สุด เพราะผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีการได้เหมาะสมกับนักเรียน (สมศักดิ์สินธุระเวชญ์, ๒๕๒๙) และพบว่าเด็กทำงานได้เร็วขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

๓. เด็กๆ ส่วนใหญ่เมื่อเรียกให้ตอบคำถาม ก็มักจะตอบทันทีว่าไม่ได้ และเช่นเดียวกันเด็กคนเดิมที่ตอบได้ ก็มักจะตอบได้อยู่เสมอ ผู้เขียนจึงแนะนำว่านักเรียนต้องเชื่อมั่นว่าสามารถตอบได้ถ้าเราคิดได้เราก็จะทำได้ตามนั้น ถ้าคิดว่าต้องสอบตกแน่ๆ ความจำแย่ เรียนไม่เก่ง ไม่มีทักษะทางกีฬา เป็นต้น ให้รีบขจัดความคิดนั้น และพูดในใจว่า “เลิกคิด” เราก็จะทำได้ สิ่งต่างๆ ได้ (เกียรติวรรณ งามตยกุล, ๒๕๕๐) ผู้เขียนจะเตือนให้นักเรียนคิดเช่นนี้เสมอ ปรากฏว่านักเรียนตอบคำถามได้มากขึ้น ผลการเรียนรู้ขึ้น

๔. เด็กลายมือไม่สวย เพราะเด็กห่วยเล่นจึงรีบร้อนเขียนทำให้ลายมือไม่สวย ดังนั้นตั้งแต่วันแรกของการเปิดภาคเรียน ผู้เขียนจะบอกข้อตกลงกับเด็กก่อนว่าต้องเขียนลายมือให้สวย โดยเริ่มจากสมุดจดการบ้าน เพราะเมื่อจดแล้วผู้ปกครองต้องลงนามรับทราบ ถ้าจดการบ้านเสร็จแล้วลายมือสวย ครูจะติดสติ๊กเกอร์รูปการ์ตูนให้นักเรียนนำกลับไปให้ผู้ปกครองดู แต่ขณะที่จดการบ้านโดยลอกตามครูที่ละข้อ ครูจะเดินดูและชมเชยเด็กอย่างสม่ำเสมอ ครูจะเขียนซ้ำๆ และบอกวิธีเขียนตัวอักษรไปด้วย เด็กจะไม่รู้สึกว่าจะต้องจดมากรเวลาที่ครูเขียนบนกระดาน ครูจะให้เพื่อนข้างๆ ช่วยกันดูและชี้กันและกัน ข้อสำคัญอย่าใช้วิธีคัดลายมือเป็นการลงโทษ เด็กจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการคัดลายมือ

๕. เด็กๆ มักพูดคุยกันเสียงดัง เล่นเกม และทำกิจกรรมต่างๆ จนเกินขอบเขต สามารถแก้ไขด้วยการแบ่งกลุ่มและแข่งขันการทำกิจกรรมระหว่างกลุ่ม

จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ (กิ่งดาวกลินจันทร์, ๒๕๓๖) แต่การแข่งขันมักทำให้เด็กๆ แสดงออกเกินขอบเขต เช่น เสียงดัง ขาดระเบียบวินัย ผู้เขียนจึงใช้วิธีให้รางวัลเล็กๆ น้อยๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แต่ละกลุ่มแสดงออกอย่างเหมาะสม ช่วยให้เด็กๆ มีระเบียบวินัยในการแข่งขันและทำกิจกรรมต่างๆ ได้ตามเป้าหมายและลดความขัดแย้งได้ เช่น เมื่อสอน ๑ คาบและเตรียมจะไปเรียนนอกชั้นเรียน ครูจะไม่ต้องเหนื่อยเรื่องจัดโต๊ะเรียน เก็บเครื่องเขียน เศษกระดาษ แต่ครูอาจจะใช้วิธีแข่งขันระหว่างกลุ่มโดยมีข้อตกลงว่ากลุ่มใดเก็บของบนโต๊ะ โต๊ะและจัดโต๊ะเรียบร้อยจะได้ไปพักก่อน เท่านั้นเด็กก็จะช่วยกันเก็บของจัดโต๊ะและห้องจะมีระเบียบอย่างรวดเร็ว แต่มีข้อสังเกตดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เด็กบางคนอาจจะตะโกนเสียงดังให้เพื่อนเก็บของ เด็กบางคนจะรวบงานและเครื่องเขียนของเพื่อนลงกระเป๋าทิ้งหมดทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกัน ดังนั้นครูต้องสังเกตและอย่าลืมควบคุมพฤติกรรมเหล่านี้ด้วย

๖. เด็กพูดแข่งโดยเฉพาะเวลาครูพูดเรื่องใกล้ตัวเด็กหรือที่เด็กสนใจ เด็กจะแย่งกันพูดถ้าครูยังตะโกนแข่งกับเด็ก เสียงจะยิ่งดังขึ้น ผู้เขียนจะใช้วิธีบอกข้อตกลงกับเด็กก่อนว่า จะประทับตราลายรูปการ์ตูนลงบนตาราง สำหรับเด็กที่ไม่พูดแข่งคนละ ๑๐ ตัว ให้รักษารูปการ์ตูนให้ดี ถ้าเวลาครูสอนแล้วพูด

แข่งครบ ๓ ครั้ง ครูจะกากบาทรูปการ์ตูน ๑ ตัว ถ้าใครไม่โดนกากบาทรูปการ์ตูนภายใน ๑ เดือน ครูจะให้รางวัล รางวัลที่ครูให้ไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง เป็นรางวัลเล็กๆ น้อยๆ ก็พอ แต่ให้บอกเด็กว่า เป็นรางวัลที่ภาคภูมิใจ ที่เขารู้จักการรอคอยโอกาสในการพูด ถ้าครูทำเช่นนี้ทุกเดือน ครูจะไม่ต้องตะโกนแข่งกับเด็ก จะถนอมเสียงไปได้อีกนาน วิธีดังกล่าวมักจะได้ผล เพราะเด็กได้เห็นผลของการทำผิดในทันทีทันใด (อุมาพร ตรังคสมบัติ, ๒๕๕๑)

๗. เด็กเอาแต่ใจตัวเอง ครั้งหนึ่งผู้เขียนเคยให้รางวัลเด็กดี เป็นเกมสร้างสรรค์ราคาไม่กี่บาท มีเด็กหลายคนที่ไม่ได้รางวัล จึงให้กำลังใจเด็กว่าไม่ต้องเสียใจ ให้เขานำข้อบกพร่องนี้มาแก้ไขในโอกาสต่อไป บังเอิญรางวัลนี้ไปถูกใจเด็กที่ไม่ได้รางวัลคนหนึ่ง เมื่อเลิกเรียนเด็กคนนี้ก็ขึ้นมาหาผู้เขียนพร้อมกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองขึ้นมากถามว่า รางวัลนี้ไปหาซื้อได้ที่ไหนคะ ลูกอยากได้มาก ผู้เขียนบอกว่าแถวบ้านพร้อมกับชี้แจงว่าทำไมบุตรของเขาไม่ได้ และยังมีเพื่อนอีกหลายคนที่ไม่ได้ ผู้เขียนคิดว่าผู้ปกครองท่านนี้ คงเข้าใจ แต่กลับตอบผู้เขียนว่า ไม่เป็นไรค่ะ พร้อมกับหันไปบอกลูกว่า **ไม่เป็นไรลูกเดี๋ยวแม่ไปหาซื้อให้ใหม่** ผู้เขียนนั่งอึ้งไปสักพัก แล้วเตือนผู้ปกครองท่านนั้นว่า คุณแม่ทำอย่างนี้ ไม่ถูกอย่างไร ที่กล้าเตือนเพราะคุณแล้วว่าผู้ปกครองท่านนี้อายุน้อยกว่าผู้เขียน จึงอยากจะฝากบอกผู้ปกครองหลายๆ ท่านว่า ขอได้โปรดอย่าตามใจลูกมากเกินไปจนขอบเขต จะทำให้ลูกไม่มีเหตุผล เอาแต่ใจตนเองโดยเฉพาะลูกคนเดียวของท่าน

๘. คุณพ่อคุณแม่ไม่มีเวลาให้ลูก จากข้อที่ผ่านมาคุณแม่มีเวลาว่างมากเป็นคุณแม่บ้านเต็มตัว ใกล้ชิดลูก รักลูกมาก แต่ส่วนหนึ่งก็มีคุณพ่อคุณแม่ที่ไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูก ผู้เขียนมีลูกศิษย์คนหนึ่ง มีสติปัญญาดีมาก แต่ชอบเหม่อ ทำงานช้ามาก การบ้านไม่เสร็จ ไม่สนใจตัวเอง ของในลิ้นชักโต๊ะรกไปหมด เครื่องเขียนตกหล่นพื้นเกลื่อนกลาด ขาดพละกระจัดกระจาย ครูต้องให้ข้อมูลพฤติกรรมเด็กแก่คุณพ่อ

คุณแม่ คุณพ่อคุณแม่จึงไปปรึกษาจิตแพทย์ ในที่สุดคุณหมอวินิจฉัยว่า สมาธิสั้นต้องการความรักความอบอุ่นจากแม่ เพราะทราบว่าช่วงที่ตั้งท้องเด็กคนนี้คุณแม่ยังไม่อยากมีลูกเพราะมีงานมาก เมื่อคลอดแล้วจึงต้องจ้างพี่เลี้ยงดูแล แต่เด็กในวัยนี้ยังต้องการความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ ความเอาใจใส่ ความมั่นคง ความปลอดภัย (อาบูทนต์และซูเทอร์แลนด์, 1972) เมื่อเด็กไม่ได้รับสิ่งนี้ จึงมีปัญหาดังกล่าว ตามมา และปัจจุบันพบว่า เด็กมีปัญหาเรื่องสมาธิสั้นกันมาก เราควรช่วยกันแก้ไข ซึ่งอาจนำแนวทางแก้ไขต่อไปนี้ไปประยุกต์ใช้ได้

ครูผู้สอน

- ควรสร้างกฎระเบียบที่ชัดเจนขึ้นในห้องเรียน และมีความสม่ำเสมอในการรักษากฎระเบียบนั้น
- ทำให้การเรียนเป็นสิ่งที่น่าสนุก
- ครูต้องเข้าใจปัญหาของเด็ก
- มองเด็กในด้านบวก ร่วมมือกับผู้ปกครอง และแพทย์ในการช่วยเหลือเด็ก

ห้องเรียน

ห้องเรียนไม่ควรเปิดโล่งเกินไป เพราะจะเป็นการเพิ่มสิ่งรบกวนมากขึ้น ตำแหน่งที่เด็กนั่ง ไม่ควรใกล้ประตู เพราะมีคนเดินผ่านไปมา ขณะที่เรียนหนังสือจะทำให้เด็กเสียสมาธิ

วิชาที่สอน

วิชาที่สอนควรมีความยืดหยุ่นบ้าง ทั้งในด้านเนื้อหาไม่ควรสลับซับซ้อนเกินไป และงานที่ให้เด็กทำไม่ควรมากเกินไป และควรให้งานครั้งละน้อยๆ แล้วมาตรวจ จากนั้นจึงเพิ่มอีก ๑-๒ ข้อจนครบ เด็กจะทำได้เร็วขึ้น

การปรับความคาดหวังและกิจกรรมในชั้นเรียน

เด็กบางคนฉลาดเฉลียวแฉ่วว่องไว แต่สมาธิไม่มั่นคง ไม่อดทน รีบร้อนทำให้เด็กทำงานไม่รอบคอบ ครูควรลดความคาดหวังลง ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับธรรมชาติของเด็ก เพื่อให้เด็กมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียน และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความพยายามทำสิ่งที่ยากขึ้นในโอกาสต่อไป

การสอนซ่อมเสริม

การสอนแบบตัวต่อตัวจะได้ผลดี

การออกคำสั่ง

เด็กมักมีปัญหาในการฟังคำสั่ง ครูอาจใช้วิธีเตือนเด็กก่อนที่จะออกคำสั่งจริงๆ เช่น ตะโกนให้เด็กก่อนออกคำสั่ง มองตา แล้วจ้องหน้าเด็กรวมทั้งออกคำสั่งง่ายๆ และสั้น และมีการตรวจสอบเป็นระยะว่าเด็กทำได้ตรงตามที่สั่งหรือไม่

การปรับพฤติกรรมในห้องเรียน

พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหลายอย่าง มีสาเหตุมาจากที่เด็กรู้สึกอึดอัด และต้องการที่จะเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เช่นเด็กบางคนชอบลุกจากโต๊ะ บางคนหันไปคุยกับเพื่อนคนนั้น คนนี้ บางคนปายางลบออกไปนอกห้อง เพื่อจะได้มีเหตุผลที่จะลุกออกไปเก็บ แทนที่ครูจะลงโทษ ครูควรช่วยหาทางออกบางอย่าง เช่น ให้อยู่ช่วยลบกระดาน แจกสมุด หรือให้ช่วยงานบางอย่าง

รายงานประจำวัน

การทำรายงานประจำวันเป็นวิธีปรับพฤติกรรมในชั้นเรียนที่ได้ผลดี ในรายงานนี้ จะมีการบันทึกพฤติกรรมที่ครูควรเปลี่ยนแปลง เช่น การลุกเดินไปมา คุยกันในห้องเรียน หรือตะโกนขึ้นมาในชั้นเรียน เป็นต้น ครูจะให้คะแนนสำหรับพฤติกรรมที่เด็กทำในแต่ละวัน ว่าทำมากหรือน้อยเพียงใด และดีขึ้นหรือไม่ พ่อแม่จะได้รับรายงานนี้จากครูทุกวัน หากจะให้ได้ดียิ่งขึ้น ก็ควรมีการให้รางวัลถ้าเด็กทำได้ดี รางวัลอาจเป็นสติ๊กเกอร์ หรือขนมจากครูก็ได้ ควรเริ่มต้นที่การแก้ไขพฤติกรรมที่ง่ายก่อน เช่น การลุกเดินไปมา ก่อนที่จะมาแก้การทำงานให้เสร็จทันเวลา ซึ่งแก้ได้ค่อนข้างยาก ตัวอย่างพฤติกรรมง่ายๆ ที่อาจแก้ไขในระยะแรก ก็คือ การลุกออกจากเก้าอี้โดยไม่ได้รับอนุญาต การตะโกนออกมาหรือไม่เชื่อฟังคำสั่งของครู ฯลฯ การกำหนดว่าเด็กควรทำได้ดีเพียงไรนั้น ต้องดูความเป็นไปได้ด้วย เช่น ไม่ใช่ว่ากำหนดว่า เด็กต้องไม่ลุกออกจากเก้าอี้โดยไม่ได้รับอนุญาตเลย เพราะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก แต่กำหนดว่า ให้ลุกโดย

ไม่ได้รับอนุญาตเพียง ๒ ครั้ง ต่อวัน เท่านั้น หรือให้ตะโกนเพียง ๒ ครั้งต่อวัน เป็นต้น ครูจะสังเกตพฤติกรรมดังกล่าว และให้คะแนนโดยทำเป็นรายงานประจำวัน แม้รายงานประจำวันจะให้ผลดีในเด็กหลายคน เพราะการให้รางวัลเป็นไปอย่างค่อนข้างซ้ำ วิธีเปลี่ยนพฤติกรรมที่ได้ผลดีที่สุดคือ การให้รางวัลทันทีที่เด็กทำดี ดังนั้นคุณครูควรต้องมีรางวัลเล็กๆ น้อยๆ เตรียมไว้ให้เด็กบ้าง ส่วนในเด็กโต อาจใช้วิธี สำนวนตนเอง หรือที่เรียกว่า SELF-MONITORING คือ ให้เด็กหัดประเมินตนเองว่าพฤติกรรมของตนดีขึ้นหรือไม่ ตรงกับที่ครูประเมินหรือไม่ วิธีนี้ทำให้เด็กสนใจตนเองมากขึ้นว่าตนเองทำอะไรอยู่ เหมาะสมหรือไม่ และทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะควบคุมตนเองมากขึ้น การปรับพฤติกรรมของเด็กจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง และมีความยืดหยุ่นตามสมควร ต้องระลึก

เสมอว่าเด็กแต่ละคนแตกต่างกัน และครู ต้องปรับความคาดหวังให้เหมาะกับเด็กด้วย (อุมาพร ตรังคมบัติ, ๒๕๕๑)

จากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ครูมีบทบาทสำคัญที่จะต้องเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน เอาใจใส่และตั้งใจที่จะแก้ปัญหาต่างๆ อย่างจริงจัง และจริงใจ ที่สำคัญที่สุดคือครูต้องไม่หงุดหงิด อารมณ์เสีย ยึดแน่น แข็งใส ขณะเดียวกันผู้ปกครอง ควรให้ความร่วมมือและยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น เด็กก็ จะมีความสุขกับการมาโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

กิงดาว กลิ่นจันทร์. **ผลของการเรียน แบบร่วมมือ. โดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. **พลังแห่งความเชื่อมั่น.** กรุงเทพมหานคร : ที พี พริน จำกัด, ๒๕๔๐.

สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย. **การสอนซ่อมเสริม. มิตรครู.** (๘ เมษายน ๒๕๓๓); ๒๔-๒๕.

อุมาพร ตรังคมบัติ. **สร้างสมาธิให้ลูกคุณ.** กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว จำกัด, ๒๕๔๑.

Arbuthnot, May Hill and Sutherland, Lena. *Children and Books.* 4th ed. London : Scott Faresman, 1972.

โรงเรียนวัดข้างเคียน โรงเรียนของทุกคน

ประยัต นรungsk*

เมื่อพูดถึงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เรามักจะนึกถึงโรงเรียนเฉพาะความพิการ เช่นโรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนสอนคนหูหนวก เป็นต้น แต่มีโรงเรียนบางแห่งที่แตกต่างจากโรงเรียนปกติทั่วไป เพราะในโรงเรียนมีเด็กพิการเรียนอยู่ด้วย เรียกกันว่า**โรงเรียนเรียนร่วม**และแท้จริงแล้วสำหรับโรงเรียนวัดข้างเคียนก็คือโรงเรียนธรรมดาที่สอนเด็กทั่วไปเหมือนกับโรงเรียนประถมศึกษา หรือโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เราพบเห็นกันอยู่ แต่มีความพิเศษตรงที่มีการรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา และออทิสติกเข้ามาเรียนด้วย และจัดให้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไปอย่างไม่แบ่งแยก เราจึงได้เห็นเด็กพิการหลากหลายประเภทเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในโรงเรียนเกือบทุกชั้นเรียน อย่างกลมกลืน เป็นภาพที่น่าดูยิ่ง ทำให้เราคิดไปไกลกว่านี้ว่า ถ้าทุกโรงเรียนในประเทศไทยเป็นแบบนี้หมด น้องๆ เยาวชนคนพิการในประเทศของเราคงได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง วันนี้เราจะพาท่านไปพบกับโรงเรียนวัดข้างเคียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตที่ ๑ จังหวัดเชียงใหม่

จากการที่ได้เข้าไปสัมผัสกับบรรยากาศการอยู่ร่วมกันของเด็กทั่วไปและเด็กพิการในโรงเรียนวัดข้างเคียนนี้ ภาพการจัดการเรียนการสอนที่เราพบเห็นสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนนั้น สิ่งสำคัญที่สุดจะต้องเริ่มต้นที่การทำด้วยใจของผู้บริหาร ใจของคณะครู และผู้เกี่ยวข้องทุกคน เมื่อผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ จึงได้เริ่มมีการรับเด็กตาบอด จากโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชูปถัมภ์เข้ามาเรียนร่วมในโรงเรียนเมื่อ ๑๑ ปีที่ผ่านมา ซึ่งถือเป็น

* ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๘ ต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่

จุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแห่งนี้ ซึ่งในระยะแรกๆ นั้นโรงเรียนประสบปัญหามากมาย ปัญหาสำคัญที่สุดคือ**ความไม่เข้าใจ** ไม่เข้าใจว่าทำไม โรงเรียนปกติจึงต้องรับเด็กพิการเข้ามาเรียนร่วม ไม่เข้าใจว่าเมื่อรับเข้ามาแล้วจะสอน จะวัดผลอย่างไร ไม่เข้าใจว่าเมื่อเกิดปัญหาจะแก้ไขอย่างไร ความไม่เข้าใจนี้ เกิดขึ้นกับทุกคนทุกฝ่าย ทั้งครู ผู้ปกครองและเด็กทั่วไป แต่เมื่อทุกคนไม่ได้รังเกียจที่จะมีเด็กพิการเข้ามาเรียนร่วม ตรงกันข้ามทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนกลับ กระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ในการจัดการ และ ร่วมกันคิดหาแนวทางว่าจะทำอย่างไรในแต่ละเรื่อง ดังนั้น เมื่อเวลาผ่านไปปัญหาความไม่เข้าใจต่างๆ จึง เริ่มลดลง และกลับกลายเป็นความมั่นใจ ภาคภูมิใจ ที่โรงเรียนวัดช่างเคี่ยนได้แสดงบทบาทของตนเอง รับใช้สังคมด้านการศึกษา สามารถพูดได้เต็มภาคภูมิใจว่า โรงเรียนแห่งนี้เป็นของทุกคนจริงๆ ดังนั้น ต่อมาจึงมี การขยายรับเด็กพิการประเภทต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาของผู้ปกครองของเด็กพิการ ทำให้ปัจจุบันโรงเรียนวัดช่างเคี่ยน มีเด็กพิการเกือบ ทุกประเภทเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในเกือบทุกชั้นเรียน มีนักเรียนพิการจากหลายอำเภอเข้ามาเรียน ซึ่งใน การดำเนินงานนั้นโรงเรียนวัดช่างเคี่ยนได้ประสาน ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๘ โรงเรียน สอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชูปถัมภ์ สถาบัน พัฒนาเด็กศรีนครินทร์ โรงพยาบาล เป็นต้น

นอกจากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน แล้ว โรงเรียนยังจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมและพัฒนา เด็กพิการอีกหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมดนตรีไทย การฝึกอาชีพ การวิจัยในชั้นเรียน การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) โดยทำร่วมกับผู้ปกครอง ของเด็ก จัดสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนพิการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และให้พวกเขาอยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุขท่ามกลาง ความรักความเข้าใจจากครูทุกคนในโรงเรียน

ภาพความเอื้ออาทรของเด็กทั่วไปที่มีให้กับ เพื่อนผู้พิการหาได้ทั่วไปในโรงเรียนแห่งนี้ เด็ก ตาบอดพูดคุยกับเด็กตาดีอย่างสนุกสนาน กระเช้า เข้าเหย่ เด็กตาดีอ่านกระดานให้เด็กตาบอดจดเป็น อักษรเบรลล์ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเล่น กับเพื่อนๆ โดยที่เพื่อนทุกคนในห้องให้การยอมรับ ไม่กลั่นแกล้ง และไม่รังเกียจ นับเป็นภาพที่น่าประทับใจและหาได้ยากในโรงเรียนอื่นๆ ทั่วไป สิ่งเหล่านี้ ก่อให้เกิดประโยชน์ ทั้งกับเด็กพิการและเด็กทั่วไป คือ นอกจากเด็กพิการจะได้รับความรู้ทางด้านวิชาการ แล้วยังเกิดพัฒนาการทางด้านสังคมและอารมณ์ที่ดี อีกด้วย ส่วนเด็กทั่วไป ที่มักถูกปลูกฝังให้มุ่งเรียนรู้ ทางด้านวิชาการ จนบางครั้งเด็กเหล่านี้ไม่ได้คิดถึง การมอบความเอื้ออาทร ต่อเพื่อนมนุษย์ สภาพ บรรยากาศในโรงเรียนเช่นนี้จึงเท่ากับเป็นการช่วย ทำให้เด็กปกติเหล่านี้มีจิตใจที่อ่อนโยน รู้จักการ แบ่งปัน และการช่วยเหลือผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ทุกคนตระหนกอยู่เสมอกว่า ในสังคมปัจจุบันที่เรา อยู่อาศัยนี้ มีผู้พิการอาศัยร่วมอยู่ด้วยและเป็นมนุษย์ เช่นเดียวกับเรา แล้วเราควรจะเคารพและให้เกียรติ ในความเป็นมนุษย์ของพวกเขาได้อย่างไร

การที่จะทำให้เด็กที่มีความแตกต่างกันสามารถ อยู่ร่วมกันและพึ่งพาอาศัยกันได้อย่างกลมกลืนนั้น ต้องทำด้วยความตั้งใจจริงและอาศัยความร่วมมือ จากทุกๆ ฝ่าย ครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนต่าง ให้ความร่วมมือ ภายใต้หลักการแบบทำทั้งระบบ

โรงเรียน เพราะเราไม่สามารถจะทำเฉพาะผู้บริหาร หรือครูคนใดคนหนึ่งได้สำเร็จ หากแต่ต้องร่วมมือกัน ทุกๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นคณะครู บุคลากรในโรงเรียน เด็กนักเรียน รวมไปถึงผู้ปกครองและชุมชน ที่ต้อง ร่วมใจกันส่งเสริมให้การจัดการเรียนร่วมประสบผลสำเร็จ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ การจัดการ เรียนรู้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวิชาการ ตลอดจน กิจกรรมชุมชน ดังนั้นหลังจากโรงเรียนได้พยายาม ปรับเปลี่ยนเจตคติของบุคลากรแล้ว จึงมีแต่ความ มุ่งมั่นไปสู่เป้าหมายเดียวกัน เราจึงได้พบเห็น วันนี้ ของโรงเรียนวัดช่างเคี่ยน

ด้วยความมุ่งมั่นทำให้การจัดการเรียนร่วม ในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ ส่งผลให้โรงเรียนได้

รับรางวัลต่างๆ มากมาย ครูในโรงเรียนได้รับรางวัล ครูดีเด่น และโรงเรียนได้รับการคัดเลือกให้เป็น โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม เป็นตัวอย่างให้ โรงเรียนต่างๆ มาศึกษาดูงานและจัดการอบรมสัมมนา เกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่องเสมอมา

เมื่อประสบความสำเร็จในการจัดการเรียน ร่วมยิ่งทำให้เด็กพิการที่เข้ามาเรียนมีจำนวนเพิ่มมาก ขึ้นทุกปี โรงเรียนและศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการ ศึกษา ๘ จังหวัดเชียงใหม่ จึงมีเป้าหมายที่จะขยาย การจัดการเรียนร่วมไปยังโรงเรียนรอบนอกอื่นๆ เพื่อ เปิดโอกาสให้เด็กพิการที่อยู่นอกเขตพื้นที่ได้มีโอกาส ได้เรียนในโรงเรียนใกล้บ้านและเพื่อสนองต่อนโยบาย ของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้คนพิการทุกคนที่ อยากเรียนต้องได้เรียน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา

จึงกล่าวได้ว่าโรงเรียนวัดช่างเคี่ยนเป็นโรงเรียน ของทุกคนอย่างแท้จริง คำว่าความเสมอภาคทาง การศึกษาคงไม่เป็นจริง หากสถานศึกษาทั่วไปยังไม่ เปิดใจยอมรับเด็กพิการเข้าเรียนร่วม ถึงเวลาแล้ว หรือยังที่ทุกสถานศึกษาในประเทศไทย ทุกระดับจะได้ เปิดประตูโรงเรียน เปิดโอกาสให้เด็กพิการได้เข้ารับ การศึกษาเท่าเทียมกับเด็กทั่วไป เหมือนกับที่เด็กพิการ ในโรงเรียนวัดช่างเคี่ยนได้รับโอกาสดีเช่นนี้

“อันคนเรา ร่างกาย ไร้ทางเลือก
เป็นเพียงเปลือก ภายนอก ไร้กลิ่นกลอน
ไม่มั่นคง เท็จงแท้ และแน่นอน
เหมือนจิตใจ โอนอ่อน ช่อนลีลาม”

บทเรียนของครู...จากค่ายวิทยาศาสตร์

อุสา จินเจนกิจ*

จากประสบการณ์การจัดค่ายวิชาการที่พวกเราชาวครูดำเนินการอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อเปิดโลกทัศน์ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์นอกห้องเรียนนั้น เป็นกิจกรรมที่ดีและทำกันมาอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์ก็ได้ดำเนินการจัดค่ายวิชาการให้นักเรียนได้เข้าร่วมทุกปี ปีละ 1 ครั้ง ครั้งละหลายๆ ค่ายเพื่อให้นักเรียนได้เลือกตามความสนใจตลอดระยะเวลา ๓ ปีที่นักเรียนเรียนในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนจะต้องเข้าร่วมค่ายวิชาการอย่างน้อย ๑ ครั้ง ซึ่งทุกๆ ปีข้าพเจ้าและทีมงานครูที่จัดค่ายร่วมกัน ได้พยายามสรรหากิจกรรมที่คิดว่าดี คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน บรรจุไว้ในกิจกรรมค่ายของเรา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเสริมความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ เมื่อถึงวันที่เราไปค่าย กิจกรรมต่างๆ ที่เราคัดสรรมาอย่างดีก็ได้

ถูกทยอยนำมาให้นักเรียนได้ทำ ได้เรียนรู้ ด้วยความภูมิใจของครู แต่กระนั้นก็ยังมีความเสี่ยงของความรู้สึกไม่สบายใจเกิดขึ้นว่า ทำไมยังมีนักเรียนบางคนไม่สนใจในกิจกรรมที่หาโอกาสประสบได้ยากนัก ทำไมนักเรียนบางคนไม่แสดงท่าทีกระตือรือร้นเหมือนที่เราตั้งความหวังไว้ นี่คือปัญหาที่ยังคงค้างอยู่ในใจ

ข้าพเจ้าขอนำประสบการณ์การจัดค่ายวิชาการเมื่อปี ๒๕๔๗ มาเล่าสู่เพื่อนครู เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน โดยเริ่มต้นข้าพเจ้าและคณะครูออกสำรวจพื้นที่ที่จะน่านักเรียนเข้าค่าย เราเลือกที่จะเดินทางไปทางใต้ โดยมุ่งหน้าไปทางเพชรบุรีถึงประจวบคีรีขันธ์ เพราะเห็นว่าทิศทางนี้น่าจะมีกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ได้หลากหลาย เนื่องจากมีภูมิประเทศ

* ครูวิชาการ หมวดวิชาเคมี โรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์

ที่หลากหลาย ทั้งภูเขา ทะเล ที่ราบ หลังจากเราสำรวจค่ายแล้ว กลับมาพวกเราก็ได้ตั้งชื่อค่ายกันว่า **ค่าย ป่า เขา ถ้ำ ทะเล กับเคมี** เนื่องจากเป็นทุกที่ที่เราจะไปกัน และคณะครูส่วนใหญ่เป็นครูหมวดวิชาเคมี

หลังจากมีชื่อค่ายแล้ว การเตรียมการต่อมาก็คือการทำการกำหนดการต่างๆ และพร้อมกันนั้นก็ต้องมีกิจกรรมวิทยาศาสตร์สอดแทรกความรู้ให้นักเรียนด้วย ระหว่างที่กำลังเสาะหากิจกรรมวิทยาศาสตร์ให้สอดคล้องกับสถานที่ที่จะเข้าค่ายอยู่นั้น ความคิดเสี้ยวหนึ่งที่เป็นปัญหาคาใจอยู่ก็ผุดขึ้นมาอีกครั้ง ทำอย่างไรดีนักเรียนจะได้สนใจ หลังจากคิดอยู่ระยะหนึ่งก็ได้ข้อสรุปอย่างไม่เป็นทางการว่า.....ไม่ทำอย่างเดิมแล้ว ให้นักเรียนทำอย่างที่นักเรียนอยากทำ ทำอย่างที่นักเรียนอยากรู้ดีกว่า ไม่กำหนดหัวข้อ ไม่กำหนด

กิจกรรม ไม่กำหนดวิธีการ **สิ่งที่นักเรียนต้องทำคือ** จัดกลุ่มกันเอง ตั้งชื่อกลุ่ม แจ่งชื่อหัวข้อ ที่จะศึกษา ในค่ายนี้มาก่อนว่า ถ้าสถานที่ที่เราจะไปค่ายเป็นแบบนี้ นักเรียนอยากจะศึกษาเรื่องอะไร มีจุดประสงค์อย่างไร ด้วยวิธีการอย่างไร ต้องใช้อุปกรณ์อะไรบ้าง มีอะไรต้องเตรียมไปบ้าง และสุดท้ายคาดว่าจะได้ความรู้ อะไรกลับมา ตอนแรกกังวลเหมือนกันว่าทีมเพื่อนครู และผู้บริหารจะไม่เข้าใจเราเหมือนกันที่ไม่เตรียมกิจกรรมส่วนนี้ให้นักเรียน เราจะบกพร่องหรือเปล่า แต่หลังจากที่โรงเรียนมีนโยบายให้มีโครงงานจากค่าย วิชาการนั้นก็หมายความว่าความคิดของเราไม่ได้ขัดแย้งกับนโยบายของโรงเรียนแต่อย่างใด

ดูเหมือนครูจะสบายขึ้นที่ไม่ต้องเตรียมกิจกรรมให้นักเรียน แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่ ครูต้องวิเคราะห์กิจกรรมของนักเรียนว่าทำได้หรือไม่ในสถานที่ที่จะไป เหมาะสมกับระดับความรู้ของนักเรียนหรือไม่ มีตัวอย่างที่จะศึกษาหรือไม่ ทำได้เสร็จในช่วงเวลาที่เข้าค่ายหรือไม่ นักเรียนจะต้องเตรียมอุปกรณ์ไปมากน้อยเพียงใด นักเรียนจะสรุปความรู้ตามที่คาดหวังไว้ได้หรือไม่ นั่นคือสิ่งที่ครูต้องศึกษาและให้คำปรึกษากับนักเรียนตั้งแต่ก่อนไปค่าย จากเมื่อก่อนกิจกรรมชุดเดียว เดี่ยวนี้หลายชุด

และต่อไปนี่คือผลการศึกษาของนักเรียน (เฉพาะในส่วนของการศึกษาปัญหาพิเศษที่นักเรียนสนใจ) จากค่าย ป่า เขา ถ้ำ ทะเล กับเคมี

ลำดับ	เรื่อง	จุดประสงค์และผลการศึกษา
๑	การสกัดสีจากพืชธรรมชาติ	เพื่อศึกษาว่าสีที่สกัดจากส่วนประกอบของพืช ณ บริเวณที่เข้าค่าย โดยพืชต่างชนิดกัน จะมีลักษณะอย่างไร ผลการศึกษา สีที่สกัดได้มีหลากหลายสีตามแต่ชนิดของพืช และพบว่าการสกัดด้วยตัวทำละลายต่างชนิดกัน จะได้ผลิตภัณฑ์จากการสกัดไม่เหมือนกัน ทำให้เกิดความคิดต่อว่า สีต่างๆ นี้จะนำไปย้อมผ้า ย้อมกระดาษ ทำสีผสมอาหาร ทำอินดิเคเตอร์ ได้หรือไม่
๒	ความเป็นบัฟเฟอร์ของน้ำทะเล ณ บริเวณต่างๆ ในอ่าวมะนาว	เพื่อศึกษาความเป็นบัฟเฟอร์ของน้ำทะเล ณ บริเวณต่างๆ ในอ่าวมะนาว โดยมีสมมติฐานว่าน้ำทะเลจะมีสมบัติเป็นบัฟเฟอร์ ผลการศึกษา ทดสอบโดยเปรียบเทียบการรักษา pH กับน้ำกลั่น พบว่าน้ำกลั่นสามารถรักษา pH ไว้ได้ดีกว่า ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานและบทเรียนที่เรียนมา นักเรียนแปลกใจมากและคิดเหตุผลต่างๆ นานาที่ทำให้ผลการทดลองของเขาเป็นเช่นนั้น
๓	ปุ๋ยกับพฤติกรรมของปูเมื่อถูกคุกคามชีวิต	เพื่อศึกษาพฤติกรรมของปูเมื่อถูกคุกคามชีวิต และสภาพความเป็นอยู่ของปูลม ผลการศึกษา พบว่าพฤติกรรมต่างๆ ที่ปูทำเมื่อมีสถานการณ์คุกคามนั้นแสดงให้เห็นถึงการพยายามเอาชีวิตรอด เช่น หนีลงรู บางตัวที่หนีไม่ทันจะแก้งตาย นิ่ง ไม่ขยับ เมื่อเราเดินมาใกล้ขึ้นจะหนีลงรู โดยอาจเป็นรูเดิมหรือรูใหม่
๔	อินดิเคเตอร์กับพืชธรรมชาติ	พืชที่เป็นอินดิเคเตอร์ได้ เมื่อนำไปทดสอบด้วยกรดและเบสจะให้สีต่างจากสีเดิมของพืช ผลการศึกษา พบพืชที่มีความสามารถในการเป็นอินดิเคเตอร์ได้ เช่น น้ำ หอม หัวใจม่วง เฟื่องฟ้าสีส้ม พลับพลึง ดาวกระจาย และดอกม่วง โดยจะเปลี่ยนสีเมื่อหยดกรด เบส จากสีปกติของสารสกัดจากพืช (สกัดด้วยน้ำ)
๕	สำรวจชนิดผีเสื้อที่พบ ณ หาดแหลมศาลา และอ่าวมะนาว	เพื่อศึกษาและสำรวจชนิดของผีเสื้อที่พบในธรรมชาติบริเวณที่เข้าค่าย ผลการศึกษา พบผีเสื้อ ๒๐ ชนิด โดยได้บันทึกลักษณะ แหล่งที่พบพร้อมวาดภาพระบายสีในการนำเสนอในค่าย

ลำดับ	เรื่อง	จุดประสงค์และผลการศึกษา
๖	ศึกษาพลังงานความร้อนที่ได้รับจากไม้ชนิดต่างๆ	เปรียบเทียบพลังงานความร้อนที่ได้จากไม้ชนิดต่างๆ ในบริเวณที่เข้าค่าย ด้วยการคำนวณจากสูตร $Q = m\Delta t$ ผลการศึกษา พันธุ์ไม้ต่างชนิดกันให้พลังงานความร้อนต่างกัน โดยไม้มันหมูให้พลังงานความร้อนมากที่สุด รองลงมาคือ ข่อย สน และแดงโตดตามลำดับ
๗	สำรวจและศึกษาลักษณะของหินที่พบในค่าย	เพื่อศึกษาชนิดและลักษณะของหินที่พบในภูมิประเทศจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บริเวณเขาสามร้อยยอด ถ้ำพระยานคร และอ่าวมะนาว ผลการศึกษา ศึกษาความแข็ง (โมร์) ลักษณะทางกายภาพ เทียบกับชุดตัวอย่างหินแร่ พบหินปูน ควอตซ์ หินฉนวน หินอ่อน แกรนิต หินทราย หินตะกอน
๘	ค่า pH ของดินและน้ำบริเวณชายฝั่ง	ศึกษาค่า pH ของดิน ทราย และน้ำ ณ ตำแหน่งต่างๆ บริเวณฝั่งทะเล ผลการศึกษา pH น้ำทะเล ทราย และดิน มีค่าอยู่ระหว่าง ๗.๐-๙.๑ ตามตำแหน่งและความลึกของชั้นทรายที่แตกต่างกัน
๙	การหาขนาดโมเลกุลของน้ำมันในน้ำ	เพื่อหาขนาดของโมเลกุลของน้ำมันที่ใช้ทอดอาหาร โดยใช้ความรู้เรื่องปริมาณสารสัมพันธ์ไปใช้ได้จริง ผลการศึกษา สามารถทราบความหนาของชั้นน้ำมัน รัศมี และปริมาณของน้ำมัน ๑ โมเลกุลได้
๑๐	กระดาสวยด้วยมือคุณ	ประดิษฐ์กระดาสวยงามสำหรับการห่อของขวัญ ผลการศึกษา เมื่อลองใช้ผงขอสกีสที่ผสมน้ำมันพืชเหลวบนภาตที่มีน้ำผสมกับน้ำส้มสายชู สีผงขอสกีสจะลอยตัวอยู่ด้านบนผิวของเหลวเป็นวง และเมื่อนำกระดาสวยไปวางทาบสีที่เกิดขึ้นจะเกาะบนกระดาสวย

หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมของตนเองแล้ว ต่อไปนี้คือสิ่งที่ข้าพเจ้าได้เรียนรู้

สิ่งที่นักเรียนได้จากกิจกรรมศึกษาปัญหาพิเศษ นอกจากสาระความรู้ของแต่ละเรื่องที่ศึกษาแล้วนักเรียนยังได้ร่วมมือ คิด ค้นคว้า แสวงหา อภิปราย เรียบเรียง รายงาน นำเสนอ ด้วยความสนใจ ตั้งใจ กระตือรือร้น สนุกสนาน และมีความสุข ภาพเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นคำตอบให้ข้าพเจ้าย้อนคิดว่าทำไมไม่ทำแบบนี้ตั้งแต่การทำค่ายครั้งแรก สิ่งที่เราคิดว่าจะดีสำหรับนักเรียน นักเรียนอาจจะไม่ชอบก็ได้ นักเรียนมีความสุขกับการได้มาค่ายและทำกิจกรรมที่เขาอยากทำมากกว่า และค่ายนี้ก็จบลงด้วยความรู้คู่ความสนุกสนาน ไม่เครียด นักเรียนไม่เกิดความคับข้องใจว่าทำไมต้องทำแบบนี้ ครูก็ไม่เครียดไม่ต้องจ้ำจี้จ้ำไชให้นักเรียนทำกิจกรรมและบันทึกลงตามช่องบันทึกที่เตรียมไว้

จากการประเมินการดำเนินกิจกรรมค่ายหัวข้อที่ให้ประเมินกิจกรรมการศึกษาและเสนอผลงานปัญหาพิเศษนั้น นักเรียนประเมินให้คะแนนที่ระดับ

๔.๕ (ประเมินด้วย rating scale 5 หมายถึงเหมาะสมมากที่สุด และ ๑ หมายถึงต้องปรับปรุง) นอกจากนี้ยังมีข้อคิดเห็นท้ายการประเมินเช่น อยากให้มีการจัดค่ายลักษณะแบบนี้ทุกๆ ปี ค่ายนี้เป็นค่ายที่สนุกมาก อยากให้จัดบ่อยๆ เป็นค่ายที่ไม่เครียดแต่ได้ความรู้แปลกใหม่ดี ค่ายนี้สนุกมาก กิจกรรมน่าสนใจ อยากให้ระยะเวลาทำปัญหาพิเศษนานกว่านี้

รอยยิ้มเวลาที่นักเรียนศึกษาปัญหาพิเศษ การถกเถียง การเสนอความคิดเห็นกัน ความสนใจในกิจกรรมที่ข้าพเจ้าได้เห็นระหว่างที่เดินไปแอบดูข้อเสนอแนะจากแบบประเมิน ล้วนเป็นกำลังใจในการทำงานของครูเล็กๆ คนหนึ่งเป็นอย่างมาก (และคิดเหมาเอาว่า คณะครูร่วมทีมก็น่าจะรู้สึกแบบนี้เช่นกัน) และแล้วปัญหาคาใจของข้าพเจ้าก็ได้รับการไขข้อข้องใจจากค่ายนี้เอง ขอขอบคุณคณะเพื่อนครูร่วมทีม ขอบใจนักเรียนทุกคน แน่ใจว่าบทเรียนสำหรับข้าพเจ้าบทนี้จะไม่หยุดอยู่ที่การนำไปใช้ในค่ายวิชาการเท่านั้น อย่างนี้หรือเปล่าที่เคยได้ยินบางคนบอกว่า.....นักเรียนก็เป็นครูให้ครู ได้เหมือนกัน

วันทยา วงศ์ศิลปกรมย์*

๑. ทำอย่างไรจะได้ไปสักครั้ง

หลายคนมีคำถามนี้เช่นเดียวกับข้าพเจ้า “โรงเรียนผู้นำ ของท่านมหาจำลอง” (คนทั่วไปมีภาพของท่าน ‘มหาจำลอง’ มากกว่า ‘พลตรีจำลอง’ และคุ้นกับ ‘โรงเรียนผู้นำ’ มากกว่า ‘สถาบันฝึกอบรมผู้นำ’) เป็นสถานที่หนึ่งที่ข้าพเจ้าอยากไปเมื่อสิบกว่าปีมาแล้ว และความอยากก็ยังกรุ่นอยู่ในใจมาตลอดแต่ก็ยังไม่ได้หาวิธีที่จะเข้าไป จนวันหนึ่งเมื่อศูนย์คุณธรรมฯ แจ้งว่าขอให้ข้าพเจ้าในฐานะตัวแทนอนุกรรมการฝ่ายวิจัยของศูนย์ พร้อมประธานอนุกรรมการฝ่ายวิจัย ไปสังเกตการณ์การอบรมที่นี้ ข้าพเจ้ารีบปรับตารางงานเพื่อให้ตัวเองว่างที่จะไปและขอเป็นผู้เข้ารับการอบรมแทนการเป็นผู้สังเกตการณ์ เหตุผลหนึ่งเพราะสนใจเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว อีกเหตุผลหนึ่งเพราะอยากพิสูจน์ด้วยตัวเองว่า “ดี” ตามคำร่ำลือหรือไม่

๒. จะไหวหรือเรา

ก้าวแรกที่เหยียบพื้นโรงเรียน ก็เห็น “ชาวบ้าน” ยืนรอรับด้วยอ้อมกอดมิตรและช่วยหิ้วกระเป๋า ต่อมาจึงทราบว่าชาวบ้านที่ช่วยหิ้วกระเป๋า แท้จริงคือ “ผู้ช่วยครู” ซึ่งล้วนแต่มีภารกิจการทำงานและตำแหน่งหน้าที่ในราชการและนอกราชการที่ถือว่ามียศระดับทั้งสิ้นแต่ก็ลดตัวลงมาอาสารับใช้ เป็นบทเรียนบทแรกที่ข้าพเจ้าเริ่มเรียนรู้

เมื่อลงทะเบียนรับเอกสารแล้วสำรวจดูตารางอบรมคร่าวๆ กิจกรรมการอบรมเริ่มตั้งแต่ ๐๕.๑๕ น. และเลิกหลัง ๓ ทุ่มเป็นต้นไป แล้วข้าพเจ้าก็มาสะดุดกับกิจกรรมบริหารกายและจิตของแต่ละวัน โดยการ ‘วิ่งชมป่าเขา’ ‘ขึ้นเขา’ ‘ขึ้นเขา-เข้าถ้ำ’ ผู้ช่วยครูชี้ให้ดู “ภูเขา” ที่จะวิ่งขึ้นไป (ยอดเขาผาซี) ข้าพเจ้าปฏิเสธตัวเองทันทีอย่างไม่ลังเล และเริ่มกังวลว่าจะ

* เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านวิจัยและประเมินคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เขียนมีโอกาสได้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สถาบันฝึกอบรมผู้นำ มูลนิธิพลตรีจำลอง ศรีเมือง รุ่นที่ ๔๒ วันที่ ๘-๑๑ มกราคม ๒๕๔๘ ประสบการณ์ที่ได้รับหลายอย่าง โดยเฉพาะการจัดอบรมอย่างประหยัด ที่มีประสิทธิภาพ การใช้ธรรมชาติเป็นแหล่งเรียนรู้ และการใช้เวลาเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ น่าจะเป็นประโยชน์กับคนอื่นหลายๆ กลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่พัฒนาคน /บุคลากร จึงได้สะท้อนประสบการณ์และข้อคิดบางประการ มาเป็นบทความเรื่องนี้ ท่านอ่านอยู่นี้

หลบเลี่ยงอย่างไรดี ทางศูนย์คุณธรรมฯ ที่เลือกให้ข้าพเจ้ามาคงลืมนตรวจสอบอายุของข้าพเจ้าว่าเกินเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดแล้ว

๓. ให้เรียนรู้อะไร

คุณครูใหญ่ (ท่านมหาจำลอง) กล่าวต้อนรับแนะนำให้รู้จักโรงเรียน สถานที่แห่งนี้เน้นการเสริมสร้างคุณงามความดี ไม่เน้นการเสริมสร้างวิชาการที่สถาบันอื่นๆ โดยทั่วไปทำอยู่แล้ว เป้าหมายการอบรมมี ๕ ประการ คือ

๑. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองให้มีความสะอาด ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ เสียสละ กตัญญู มากยิ่งขึ้น

๒. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ตลอดไป แม้ในอนาคตจะพ้นวัยทำงานไปแล้วก็ตาม

๓. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ลด ละ เลิกอบายมุข และสามารถชักชวน โน้มน้าวให้ผู้อื่นประพฤติตามได้

๔. เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถถ่ายทอดการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพให้กับครอบครัว และเพื่อนร่วมงาน

๕. เพื่อสร้างพลังศรัทธาในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

ดูเป้าหมายแล้วก็ให้หนักใจแทนครูว่า เพียง ๔ วัน ๓ คืน จะเรียนรู้ได้แค่ไหน โดยเฉพาะการสร้างพลังจิตที่จะปรับเปลี่ยนตัวเอง และพลังศรัทธาในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ - ประสิทธิผลสำหรับเนื้อหาและกิจกรรมของหลักสูตร **‘การพัฒนาคุณภาพชีวิต’** นี้ มีการปรับเปลี่ยนบ้างเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มผู้เข้าอบรมแต่ละรุ่น

๔. ให้เรียนรู้อย่างไร

๔.๑ บทเรียนบนภูเขา

เสียงระฆังดังเห่งห่างอย่างนุ่มนวล

ต่อเนื่อง ยาวนาน ผสมผสานกับเสียงเพลงไพเราะ **“แดดส่องฟ้าเป็นสัญญาณวันใหม่...”** แต่ถึงจะไพเราะอย่างไรก็นอนต่อไม่ไหว เพราะ **“ตื่นเกิดหนาอายนก กามันบ้าง...”** ดังนั้น เพียง ๑๕ นาที ทุกคนก็พร้อมปฏิบัติกรณาสารอง เรียนรู้คุณค่าและหลักการบริหารกาย-จิต รวมทั้งวิธีการหายใจที่มีประสิทธิภาพ แล้วออกวิ่งชมป่าเขาพร้อมตะโกนให้กำลังใจกันเองระหว่างวิ่ง **“พวกเรา-หนุ่มสาว ร่างกาย-แข็งแรง จิตใจ-เข้มแข็ง ลองวิ่ง-วิ่งได้ เหนื่อยมัย-ไม่เหนื่อย ผืนไร่-ได้กำไร ฯลฯ”** ระยะทางวิ่งไป-กลับ รวม.....กม. สำหรับข้าพเจ้าเป็นวันแรกในรอบหลายปีที่ได้เหงื่อขนาดนี้ เราไปถึงสวนสัตว์เลี้ยงซึ่งเป็นสถานที่ดูแลสัตว์ที่ตกอยู่ในอันตราย ถูกทอดทิ้ง ทูพพลภาพมีทั้งสุนัข (กว่า ๒,๕๐๐ ตัว) แมว วัว ควาย แพะ **“สตอม”** สุนัขแสนรู้ พันธุ์ดัลเมเซียน (ลายจุด) เป็นมัคคุเทศก์นำทัวร์ เรารู้สึกได้ถึงความเมตตาและภาระที่หนักอึ้งของผู้ดำเนินงานซึ่งเราไม่สามารถมีเท่า รู้สึกละเอียดใจที่ความเมตตากรุณาของเรายังอยู่ในวงแคบและตื้นกว่ามากนัก ห่างกันยิ่งกว่าฟ้ากับดิน

ด้วยการให้กำลังใจของผู้ช่วยครูและสำนักของจิต “ไผ่ติ” ทำให้ข้าพเจ้าหาญกล้าปีนเขานั่งพักชมทิวทัศน์บนยอดเขา ครูนำทางได้ให้พวกเราแลกเปลี่ยนประสบการณ์-ข้อคิดที่ได้จากการปีนเขาในวันนี้ ทำให้เกิดการเรียนรู้มากมาย ดังตัวอย่างที่หลายคนได้สะท้อนความคิดออกมาให้เพื่อนฟัง เช่น

“ความเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผลัดกันดึง (ขึ้น) ผลัดกันดัน (ขึ้น) ในที่สุดเราต่างก็ถึงปลายทางเหมือนกัน ดังนั้น ในการทำงานเราไม่จำเป็นต้องเหยียบหรือทำร้ายเพื่อนเพื่อให้ตัวเองได้ขึ้นไปก่อน”

“บางคนก็ถึงช้า บางคนก็ถึงเร็วกว่า และบางคนก็ขึ้นไม่ถึง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเรามี (กำลังใจ) ของแต่ละคนที่ส่งสมมา ถ้าเห็นสังขรณ์นี้ความทุกข์ก็จะน้อยลง”

“ผู้นำต้องสามารถมองภาพกว้าง ภาพไกล และภาพรวมได้”

“อยู่สูงให้มองต่ำ (ช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่า) อยู่ต่ำให้มองสูง (ความใฝ่ดี ความพยายาม)”

“มามีด ไปสว่าง” เป็นความหมายทางธรรม แต่บังเอิญตรงกับเวลาขึ้นเขา (เข้ามิด) และลงเขา (ตอนสว่าง)

“ทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยใจ” (ถ้าใจไม่ยอมแพ้ในที่สุดเราก็เอาชนะอุปสรรคได้) ฯลฯ

วันที่สาม เป็นกิจกรรมขึ้นเขา-เข้าถ้ำ-ชมม่านลิเก เป็นวันที่ได้เหงื่อมากกว่า ๒ วันแรก รู้สึกถึงการสูบน้ำฉีดทั่วร่างกายและความเบาสบายเป็นอย่างยิ่ง (ไม่น่าเชื่อว่าเพียง ๓ วันๆ ละประมาณ ๑ ชั่วโมง ร่างกายจะรู้สึกดีได้ขนาดนี้ อาจเป็นเพราะได้รับ ๙ อ. ครบถ้วน (อาหาร อากาศ ออกกำลังกาย อารมณ์ เอาพิษออก อิริยาบถ อิทธิบาท อวิชา อุปมาทา) ความเหนื่อยหายเป็นปลิดทิ้งเมื่อได้เห็น **“ม่านเพชร”** (คุณครูใหญ่เปลี่ยนชื่อจากม่านลิเก) เป็นธรรมชาติสวยงามสุดบรรยาย น่าเสียดายที่ส่วนล่างของม่านเปรอะเปื้อนหมองคล้ำด้วยมือของผู้เข้ามาเที่ยวชม

หินย้อยถูกหักไปหลายก้านด้วยความเห็นแก่ตัวของใครบางคนที่ไม่มิจิตสำนึกในการรักษาและหวงแหน **สมบัติชาติ** ทุกคนต่อเทียนจากครู สวดมนต์แล้วร้องเพลง **“อยากให้ความรัก”** ร่วมกัน เนื้อหาทึ่งใจ เช่นตัวอย่างบางตอน **“...จะอุทิศชีวิตทั้งหมดนี้ เพื่อสร้างชาติไม่เคยหวั่น จะเร่งสร้างทั้งคืนและทั้งวัน เพื่อชีวิตอันสั้นนั้นมีราคา”** บรรยายกล่าวยาวมาก พวกเราคิดถึงคุณครูใหญ่ เสียายที่ท่านไม่ได้มาร่วมกิจกรรม เพราะติดภารกิจช่วยผู้ประสบภัยภาคใต้ ทุหนาทของท่านคือการทำความดีจริงๆ

กล่าวโดยสรุป บทเรียนบนเขานอกจากบทเรียนชีวิตที่ได้เรียนรู้แล้ว สิ่งที่คุณขอฝากไว้คือสุขภาพ สุขภาพ และสุขภาพ เพราะถ้าสุขภาพไม่ดีโอกาสทำความดีให้แก่ผู้อื่นก็น้อยลงด้วยหรือไม่มีเลยสำหรับข้าพเจ้าได้คำตอบเพิ่มอีกข้อในเรื่องนี้ว่า **“เบื้องหลังของความอดทน อดกลั้น คือรางวัลชีวิตที่รออยู่” และที่สำคัญคือ “เรายังไหว”**

๔.๒ บทเรียนจากบ้านพัก

เมื่อเสร็จภารกิจส่วนตัวในตอนเช้า ทุกคนจะต้องเก็บเครื่องนอนให้เรียบร้อย ทำความ

สะอาดบ้านพัก ห้องน้ำ แล้วเก็บเครื่องทำความสะอาดให้อยู่ในที่เดิมของมัน เติมน้ำที่ใช้ไปให้เต็มเหมือนเดิม เก็บเสื้อผ้า ปิดกระเป่าให้เรียบร้อย ป้องกันสัตว์ตัวเล็กตัวน้อยที่อาจหลงเข้าไป เก็บรองเท้า ปิดน้ำ-ไฟ ก่อนออกจากบ้าน เตรียมทุกอย่างให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานครั้งต่อไปทั้งสำหรับตนเองและคนอื่นๆ ที่อยู่ร่วมกัน ตอนแรกก็ไม่เข้าใจว่าทำไมต้องทำขนาดนั้น แต่ก็เข้าใจในเวลาต่อมาเมื่อได้ก้าวออกจากบ้านอย่างสบายใจ ไม่มีความกังวลติดอยู่ข้างหลัง ความสะอาดและเป็นระเบียบมีผลโดยตรงต่อจิตใจ ชีวิตไม่ยุ่งเหยิง สับสน

๔.๓ บทเรียนจากห้องเรียน

“งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข...” คือเสียงเพลงที่บอกให้รู้ว่ากิจกรรมในห้องเรียนได้เริ่มต้นแล้ว หากจบเพลงแล้วใครยังไม่ถึงที่นั่งของตัวเอง ถือว่ามาสาย ประธาน/เลขากลุ่ม จะเป็นผู้ตรวจสอบว่าสมาชิกของกลุ่มมาครบหรือยังเป็นการควบคุมดูแลกันเองโดยครูไม่ต้องเป็นภาระ หลังจบเพลงที่มีเนื้อหาปลูกพลังศรัทธาในการทำงานเพื่องาน ทำดีเพื่อดีแล้ว

ทุกครั้งจะมีการทวนซ้ำด้วยภาษากาย เพื่อปลูกจิตสำนึกในเรื่องคุณลักษณะของผู้นำคือ สะอาด (ทั้งกายและใจ) ชยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ เสียสละ กตัญญู กล้านำ (นำตัวเองและผู้อื่น) กล้าคิด กล้าตัดสินใจ

บทเรียนบทแรกเป็นการสร้าง**ความตระหนัก** โดยทำให้**ตระหนักด้วยแบบทบทวนชีวิต** คำนวณหาวันเวลาที่เหลืออยู่ของตนเอง ทบทวนวิถีการใช้ชีวิตที่ผ่านมา ความดี/ความไม่ดีที่เคยสร้างหรือเคยได้รับ รวมทั้งทบทวนการใช้จ่ายที่จำเป็นและไม่จำเป็น เนื้อหาในห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการสร้างคุณค่าชีวิตในการทำงานและการดำรงชีพ เอกสารประกอบการเรียนมีไม่มากเพราะต้องการเน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้จากของจริง จากการปฏิบัติจริง และจากการสัมผัสของจริง (ต้นแบบ) ด้วยใจ (เรียนด้วยใจ) เพลงประกอบบทเรียนมีเป็นเล่ม เป็นเพลงประเภทคติธรรมที่ยกระดับจิตวิญญาณ ครูเลือกมาใช้ค้นกิจกรรมเป็นระยะๆ ใช้ประกอบการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิด หรือใช้ประกอบกับวีซีดีบางเรื่อง

กิจกรรมการเรียนรู้ค่อนข้างหลากหลาย เช่น บรรยายประกอบการจัดกลุ่มย่อยอภิปราย แลกเปลี่ยนประสบการณ์/ข้อคิด แล้วสรุปเสนอผล ในกลุ่มใหญ่ (กิจกรรมกลุ่มย่อยทำให้เรา “รู้จัก” คนหลายคนเพิ่มขึ้น เห็นใจ / สงสาร / ชื่นชม เขามากขึ้น ความทุกข์ที่ยิ่งใหญ่ของใครบางคนกลับกลายเป็นเรื่อง เล็กน้อยเมื่อเทียบกับอีกคน การแลกเปลี่ยนความคิด / ประสบการณ์ ทำให้โลกทัศน์ของเรากว้างขึ้น เรียนรู้ วิธีจัดการกับปัญหา โดยเฉพาะปัญหาทางใจ) บางช่วงโหม เป็นการบรรยายสั้นๆ มีการซักถามบ้างแต่ก็ไม่น่าเบื่อ เพราะเป็นวิทยากรใหญ่ที่มีประสบการณ์ตรงที่มีคุณค่า ทุกคนอยากฟังอยู่แล้ว กิจกรรมที่ดีมากอย่างหนึ่งคือ การอภิปราย “ประสบการณ์การพัฒนาตนเอง” ซึ่ง ผู้ฟังได้ความ “จับใจ” ในสิ่งที่ป็นจุดหักเหชีวิตของ วิทยากรแต่ละคนและมีหลากหลายเนื้อหา แต่น่าเสียดายที่เวลาน้อยเกินไป ผู้ฟังไม่มีโอกาสได้ร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเท่าใดนัก

นอกจากการจัดกิจกรรมโดยการให้ค้นหา ตัวเอง การให้ได้พบกับบุคคลต้นแบบ รวมทั้งผู้มี ประสบการณ์ตรง ในการ**พลิกชีวิต**ตนเองจากสีดำหรือ สีเทาให้เป็นสีขาว การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ข้อคิด และอื่นๆ แล้ว สิ่งหนึ่งที่น่าจะจริงให้ผู้เข้าอบรมได้หยุด

ใคร่ครวญและพร้อมที่จะหันไปสู่ ‘ชีวิตสีขาว’ คือ สื่อวีดีโอ/วีซีดี ที่กระทบอารมณ์และจิตใจ ค่อนข้างแรง เช่น เรื่องสัตว์เลี้ยงใช้เป็นอาหารที่ถูกฆ่า อย่างทารุณ ผลกรรมหลังสู้บุญหรี ความประมาท (เมา) ที่สร้าง บาปที่ลบล้างไม่ได้ คนแก่ถูกทอดทิ้ง โรคเอดส์ คนใจบาปที่เอาเปรียบคนพิการ ฯลฯ เหล่านี้เป็นความ จริงที่เราไม่ได้รับข้อมูลอย่างละเอียดชัดเจนเหมือน ที่ได้เห็นที่นี่

ตอนสุดท้ายของการอบรมในแต่ละวัน ผู้เข้าอบรมจะต้องสรุปสิ่งที่ได้ในวันนั้น ผู้ช่วยครูจะนำ มาเสนอส่วนหนึ่งในวันรุ่งขึ้น และนำทั้งหมดไปติดไว้ ที่บอร์ดให้เป็นสื่อการเรียนรู้ได้อีกอย่างหนึ่ง ก่อนจบวัน เป็นการทำกิจกรรมทางศาสนา คือ นั่งสมาธิ สวดมนต์ แผ่เมตตา (ศาสนาอื่นก็ทำตามกิจของตน) แล้วจบ ด้วยข้อความ “ขอให้คนอื่นมีความสุข ส่วนข้าพเจ้าเอา ไว้ทีหลัง” ซึ่งข้าพเจ้าได้แอบเปลี่ยนในใจว่า “ขอให้คน อื่นมีความสุข รวมทั้งข้าพเจ้าด้วย” คิดว่าหลายคนที่ยังเลาะกิเลสออกไม่ได้มากคงคิดเหมือนข้าพเจ้า

๔.๔ บทเรียนบนโต๊ะอาหาร

คุณครูใหญ่บอกว่า ‘อาหารมังสวิรัตินี้ อร่อยที่สุด’ พวกเราเห็นด้วย เพราะดูได้จากพลัง ในการรับประทานอาหารของพวกเรา โดยเฉพาะ

อาหารมื้อแรกได้ให้บทเรียนที่ดียิ่ง และคิดว่าคงเป็นเช่นนี้ทุกรุ่น เพราะสิ่งที่ผู้ช่วยครูเตือนไว้แต่แรกได้เกิดขึ้นกับพวกเราหลายคน นั่นคือต้องรับผิดชอบทานอาหารที่ตักไปให้หมด ดังนั้น อย่าตักมาก ไม่อ้อมเติมได้ ในระหว่างที่ตักอาหารให้ตามดูกิเลสด้วย เช่น เห็นอาหารน่าทาน ตักมาก (ความโลภ) ทานไม่หมด ต้องฝืนให้หมด (ความหงุดหงิด) และแล้วพวกเราก็ได้ประสบการณ์ความโลภตามด้วยความอึดอัดเหมือนที่ครูคาดไว้

ก่อนทานอาหาร เราพิจารณาอาหารพร้อมกันโดยให้นึกถึงความยากลำบากของเกษตรกร ความอดอยากของผู้ยากไร้ การกินเพื่ออยู่มิใช่อยู่เพื่อกิน การกินให้น้อยแต่ทำงานให้มาก (กิน ๑ มื้อ ควรทำงาน ๔ ชั่วโมง) คนที่ไม่ทำงาน ไม่ควรกินอาหาร ในระหว่างทานอาหารคุณครูก็ยังเปลี่ยนเวียนกันมา “สอนพิเศษ” ตลอดเวลา ส่วนใหญ่เป็นเรื่องโภชนาการ และวิธีการปรุงอาหารมังสวิรัต เพราะพ่อครัว-แม่ครัวใหญ่ก็คือ ผู้ช่วยครูจากห้องเรียนของเรานั้นเอง เมื่อทานเสร็จแล้วให้เช็ดโต๊ะ เก็บเก้าอี้ ล้างจานและแก้วน้ำของตนเอง มีภาพคนดังหลายคน เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ดารา เป็นต้น ล้างจานให้ดูเป็นตัวอย่าง

ที่นี่มีวิธีล้างจานที่สะอาด ประหยัดน้ำ และทึบขุได้มาก น้ำยาล้างจานก็ผลิตเอง เศษอาหารที่เหลือทั้งหมดไม่มีการนำไปทิ้ง แต่นำไปใช้ทำปุ๋ย

ชีวภาพต่อไป ถ้าทุกคนมีนิสัยเช่นนี้ติดตัว ประเทศไทยไม่มีคนจนแน่นอน

๔.๕ บทเรียนในไร่

เป็นอีกช่วงเวลาหนึ่งที่มีคุณค่าและสร้างความสดชื่นในการเรียนได้มาก จุดประสงค์ ของบทเรียนคือการให้ความเข้าใจและเข้าถึงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีการอุ่นเครื่องโดยฉายวีซีดีกรณีศึกษาของประเทศอาร์เจนตินาที่อยู่ในสภาพล้มละลาย แล้วให้ผู้เข้าอบรมจับกลุ่มอภิปรายสาเหตุพร้อมเสนอทางป้องกันสำหรับประเทศไทย ซึ่งในที่สุดจะนำมาสู่คำตอบสำคัญคือการสร้างระบบเศรษฐกิจรากหญ้าให้เป็นรากแก้วใน**ระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ** ในความเห็นของข้าพเจ้า คุณครูขวัญดินเป็นคนสมารถมากเพราะเป็นมหาบัณฑิตประเภทติดดินและเป็นผู้ผลิตภาพ (productivity) สูง สมกับการเป็นลูกศิษย์ของคุณครูใหญ่ ทดลองค้นคว้าจนได้สูตรปุ๋ยชีวภาพต่างๆ ที่ใช้แทนปุ๋ยเคมีได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าด้วยประการทั้งปวง ได้รับความสนใจมากโดยเฉพาะจากกลุ่มของกรมการพัฒนาชุมชน หลังจากฟังบรรยาย-ดูการสาธิตแล้ว พวกเราก็ได้ลงมือทดลองวิธีการผสมสูตรปุ๋ย จากนั้นก็ไปถางวัชพืชในไร่ งานนี้ข้าพเจ้าได้แผลมากกว่าเหงื่อเพราะไม่มีทักษะ แต่มีความสุขมาก เป็นอีกบรรยากาศหนึ่งที่ไม่ค่อยได้พบในการอบรมที่อื่นๆ เสียหายที่ยังไม่มีโอกาสเข้าไปในแปลงผัก

๔.๖ บทเรียนจากคุณครู

นอกเหนือจากเนื้อหา กิจกรรม ประสบการณ์ต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดไว้ให้เพื่อการเรียนรู้ แล้วแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าอีกส่วนหนึ่งคือตัวครูเอง ทั้งคุณครูใหญ่ ครูพิเศษ และผู้ช่วยครู

ผู้ช่วยครูให้ความประทับใจตั้งแต่วันแรก ที่มาถึง ด้วยบุคลิกที่สุภาพ อ่อนโยน ถ่อมตัว มีน้ำใจ ช่วยเหลือ แกร่งงาน ทุกคนพูดว่า “มาที่นี่เพื่อรับใช้ค่ะ (ครับ)” ทั้งๆ ที่ไม่ใช่คนว่างงาน แต่ก็มา “หาโอกาสทำความดี” โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน ผู้ช่วยครูร่วมสื่อ

ความเป็นไทยด้วยเครื่องแต่งกายพื้นบ้านที่เรียบง่าย แต่ดูงามขึ้นทุกวันด้วยความงามภายในที่สะท้อนออกมา ท่านเป็นได้สารพัดตั้งแต่วิทยากรบนเวที วิทยากรกลุ่ม วิทยากรภาคสนาม พ่อครัว-แม่ครัว และครูสอนพิเศษ ในโรงอาหาร โดยทั้งหมดนี้ทำได้อย่างมีคุณภาพด้วย น่าทึ่งจริงๆ

ครูพิเศษทุกคนเป็นหนังสือตำราในตัวเองที่เราศึกษาได้สนุกกว่า ซาบซึ้งกว่าการอ่านตัวหนังสือจริงๆ แต่ละท่านมีงาน “รัดตัว” แต่ก็พยายามที่จะหาเวลาให้ได้ บางท่านบอกว่า ‘ถ้ามีตารางตรงกับที่อื่น ก็จะเลือกมาที่นี้ก่อน’ เพราะเป็นปลื้มในความเสียสละของคุณครูใหญ่

สำหรับตัวคุณครูใหญ่เองคงไม่มีใครต้องการคำอธิบายอีก เพราะคุณลักษณะทั้ง ๖ ประการชัดแจ้งในตัวของท่านจนเป็นที่ประจักษ์ในสังคม แต่สิ่งหนึ่งที่หลายคนสงสัยว่าท่านทำได้อย่างไร คือความสามารถเป็นผู้นำได้อย่างแท้จริงโดยไม่ต้องอาศัยเงินหรืออำนาจ แล้วข้าพเจ้าก็หายสงสัยจากการพบเห็นท่านเพียงไม่กี่ชั่วโมง ท่านทำงานตลอดเวลา ตั้งแต่เป็นครูใหญ่ ครูผู้สอน จนถึงเกษียณฯ บางวันท่าน ‘แ่วบ’ ไปประชุมบอร์ดของศูนย์คุณธรรมฯ ที่กรุงเทพฯ แล้ว ‘แ่วบ’ กลับมาบรรยายที่โรงเรียน จากนั้นก็ ‘แ่วบ’ ไปเป็นผู้นำขบวนลงภาคใต้ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ท่านทำงานยิ่งกว่าเครื่องจักรเสียอีก บารมีของ **‘ความดีอันบริสุทธิ์’** คงเป็นคำตอบที่ถูกต้องสำหรับคำถามข้างต้น ไม่ใช่ ‘เงิน’ หรือ ‘อำนาจ’ ที่เป็นบารมีจอมปลอม

๕. จำได้ไหม : สัญญาใจ

“ไม่มีงานเลี้ยงใดที่ไม่เลิกรา” แล้วชั่วโมงสุดท้ายของการอบรมก็มาถึง มีกิจกรรมประเมินผลการอบรมตามระเบียบ แต่เป็นการให้ผู้เข้าอบรมประเมินฝ่ายจัด สำหรับการประเมินผู้เข้าอบรมเป็นการสอบถามความคาดหวังในการนำผลจากการอบรมไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต หลายคนเพียงแค่คาดหวัง

หวังที่จะลดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา แต่หลายคนก็ตั้งปณิธาน (ตัดสินใจแน่วแน่) ในการเลือกเดินทางใหม่สะอาดกว่า เช่น

- จะถือศีล ๕ ทุกวัน
- จะเลิกทานเนื้อสัตว์ และทานอาหารมังสวิรัตแทน
- จะทำความดีให้มากขึ้น ช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น
- จะดูแลพ่อแม่ของตัวเองและของแฟนให้ดีขึ้น
- ขอเลิกเหล้า (แน่นอน)
- จะขยันทำงานให้มากขึ้น
- จะควบคุมการใช้จ่ายมากขึ้น และสนับสนุนสินค้าไทย
- จะค่อยๆ ลดการดื่มเหล้า สูบบุหรี่ให้น้อยลงเรื่อยๆ

ฯลฯ

เหล่านี้คือ **“สัญญาใจ”** ที่สมาชิกให้ไว้ต่อที่ประชุม ซึ่งได้รับการ **“สาธุ”** แสดงความยินดีจากเพื่อนๆ อย่างไรก็ตาม ‘สัญญาใจ’ เป็นเพียงความพร้อมที่จะ ‘เปลี่ยน’ เท่านั้น แต่จะเปลี่ยนได้จริงหรือไม่ ถาวรหรือไม่ ต้องติดตามดู แท้จริงแล้วความดีที่สัญญาว่าจะทำเหล่านี้ ผู้รับผลโดยตรงก็คือผู้ปฏิบัติเอง และคงไม่มีใครมาตามทวงถามสัญญา ซึ่งข้าพเจ้าก็อยากจะหวังว่าทุกคนจะทำตามสัญญา ทุกคนจะได้กลับมาเล่าถึงความดีที่เกิดขึ้นกับตนเอง และคนรอบข้าง กลับมาเป็นวิทยากรที่เป็นตัวอย่างให้แก่ผู้เข้าอบรมรุ่นต่อไป เหมือนที่เราได้เห็น ได้ฟังจากวิทยากรรุ่นก่อนๆ

อย่างน้อยก็เพื่อตอบแทนพระคุณ
ของครูที่มุ่งมั่นในการสร้าง **“ผู้นำคุณภาพ”**
ให้แก่ประเทศชาติ

๒๐๐ ปี กฎหมายตราสามดวง

ตอนที่ ๓

"ผู้พิพากษาและกระลาการในพระธรรมนูญ"

กฤษฎา บุญสม^๒

กฎหมายไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมอินเดีย โดยผ่านมาทางมอญคือ “คัมภีร์พระธรรมศาสตร์” ซึ่งมอญเรียกว่า “คัมภีร์ธรรมสัตถัม” นำมาใช้เป็นหลักกฎหมายในการปกครองและพิจารณาพิพากษาคดีความต่างๆ เพื่อความสงบเรียบร้อยในสังคมและความสุขของประชาชน

การปกครองของไทยในสมัยอยุธยาเป็นการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระบรมเดชาานุภาพของพระมหากษัตริย์ไทยถือว่าเป็นสันพันธ์ อำนาจอธิปไตยทั้งสามคือ อำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ เป็นของพระมหากษัตริย์แต่พระองค์เดียวอย่างแท้จริง ในการตรากฎหมายตามนิติประเพณีไทยแต่โบราณนั้นกฎหมายที่เป็นแม่บทซึ่งใช้เป็นหลักในการออกกฎหมายอื่นๆ คือ **พระธรรมนูญ** อันเป็นกฎหมายส่วนที่กล่าวถึง ลักษณะแห่งตุลาการ และเหตุ

แห่งตุลาการ ๒๔ ประการ มูลคดีประเภทต่างๆ ซึ่งแบ่งเป็นมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตุลาการ ๑๐ ประการ และมูลคดีวิวาท ๒๔ ประการ รวมเป็นมูลคดี ๓๔ ประการ พระธรรมนูญนี้ได้รับอิทธิพลแนวคิดโดยตรงมาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของฮินดู ซึ่งถือว่าเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ กำหนดโดยพระเจ้าเป็นเจ้ามิใช่เกิดจากน้ำมือของมนุษย์ จึงไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ และผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้

เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของลักษณะและเหตุแห่งตุลาการ ตลอดจนมูลคดี ๓๔ ประการนี้ จะเห็นได้ว่าลักษณะและเหตุแห่งตุลาการ มูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตุลาการ ๑๐ ประการ กล่าวได้ว่าเป็นต้นแบบหรือแม่พิมพ์ในเรื่องจริยธรรม การดำรงตน และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาและตุลาการในการพิจารณาและตัดสินคดีความ ส่วนมูลคดีวิวาท ๒๔ ประการจะเป็นหลักหรือกติกาสังคมที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ที่เอกชนมีต่อเอกชนและต่อรัฐ และรัฐพึงมีต่อผู้ที่อยู่ในปกครองทั้งในการดำรงชีวิต การประกอบกิจการ

^๑ บทความนี้อ้างอิงถึงตัวบทกฎหมายในกฎหมายตราสามดวง ฉบับมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง จัดพิมพ์, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์ตามฉบับหลวง ตรา ๓ ดวง เล่ม ๑-๓. (กรุงเทพฯ:เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๒๙). (อักษรวินิตตามต้นฉบับ)

^๒ อัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ๓ สำนักงานอัยการสูงสุด, กรมการชำระกฎหมายตราสามดวง ราชบัณฑิตยสถาน

และปฏิบัติหน้าที่ในสถานะต่างๆ มูลคดี ๓๙ ประการ ดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นหลักสากล

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ได้เกิดคดีพิพาทเรื่องหนึ่งที่ทำให้พระมหากษัตริย์ทรงว่ากฎหมายที่ใช้อยู่บางบทบางมาตราไม่ชอบด้วยเหตุผลทำให้ขาดความ คติดังกล่าวมีว่านายบุญศรีช่างเหล็กหลวงถูกอ้าแดงป้อมผู้เป็นภรรยาฟ้องหย่า ทั้งที่อ้าแดงป้อมเป็นฝ่ายผิด กล่าวคือ อ้าแดงป้อมเป็นชู้กับนายราชาอรธ แต่กลับเป็นฝ่ายฟ้องหย่านายบุญศรี ในการพิจารณาตัดสินของศาล ปรากฏว่าพระเกษมราชสุภาวดี เจ้ากรมแพ่งเกษม ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาลำเอียงเข้าข้างอ้าแดงป้อมทั้งยังพุดจาตะโลม^๓ อ้าแดงป้อมแล้วพิพากษาให้อ้าแดงป้อมหย่าขาดจากนายบุญศรีได้ โดยอ้างตัวบทกฎหมายว่าแม้ชายผู้เป็นสามีไม่มีความผิด หากหญิงผู้เป็นภรรยาขอหย่าก็ให้ศาลพิพากษาให้หย่าขาดกันได้ นายบุญศรีจึงทูลเกล้าถวายฎีกาขอความเป็นธรรมต่อพระเจ้าอยู่หัว แต่เมื่อทรงให้ตรวจสอบกฎหมายที่มีอยู่ทั้งสามฉบับซึ่งเก็บไว้ที่ศาลหลวง หอหลวง และข้างพระที่มาสอบทานกัน แล้วปรากฏว่าได้ความตรงกันทั้งสามฉบับว่า “ชายหาผิดมิได้ หญิงขอหย่า ท่านว่าเปนหญิงหย่าชายหย่าได้” พระองค์ทรงเห็นว่ากฎหมายดังนี้ไม่เป็นธรรมน่าจะเกิดเหตุมาจากมีคนอันโลภหลงหาความละอายแก่บาปมิได้ทำการดัดแปลงตกแต่งกฎหมายตามชอบใจจนเสียความยุติธรรมแก่แผ่นดินไป จึงรับสั่งให้ตั้งอาลักษณ์ ๔ คน ลูกขุน ๓ คน และราชบัณฑิต ๔ คน ทำการชำระตรวจสอบตัวบทกฎหมายต่างๆ เริ่มจากพระธรรมศาสตร์เป็นต้นไป การชำระกฎหมายดังกล่าวใช้เวลาชำระประมาณ ๑๑ เดือนก็แล้วเสร็จ และประกาศ

ให้ใช้เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๓๔๗^๔ กฎหมายที่ชำระแล้วนั้นเป็นการรวบรวมกฎหมายต่างๆ มาไว้ที่เดียวกัน จัดว่าเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย โปรดเกล้าฯ ให้ประทับตราพระราชสีห์ พระคชสีห์ และบัวแก้วไว้เป็นสำคัญที่กฎหมายทุกฉบับซึ่งได้แก่พระธรรมนูญหลวง หลักอรรถาธิบายพระไอยการต่างๆ พระราชกำหนดเก่าใหม่และพระราชบัญญัติ ทรงย้ายไว้ในประกาศพระราชปรารภว่าเมื่อผู้พิพากษา “เชิญพระสมุทพระราชกำหนดบทพระอาการออกมาพิพากษากิจคดีใดใด ลูกขุนทั้งปวงไม่เหินปิดตรา **พระราชสีห์ พระคชสีห์ บัวแก้ว สามดวง**นี้ใช้ อย่าให้เชื่อฟังเอาเปนอันขาดทีเดียว”^๕ กฎหมายฉบับนี้จึงเรียกว่ากฎหมายตราสามดวง และใช้เป็นหลักในการพิจารณาคดีตัดสินอรรถคดีต่างๆ มาจนถึงสมัยปฏิรูปกฎหมายและการศาลให้เป็นแบบสากลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ตามที่กล่าวมาแล้วว่าคุณสมบัติ หลักจริยธรรมในวิชาชีพ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาและตระเลการในอดีตต้องมียุติธรรมนั้น ล้วนแต่มีบัญญัติไว้ตามพระธรรมศาสตร์ในกฎหมายตราสามดวงทั้งสิ้น เนื้อหาในพระธรรมศาสตร์นั้นแบ่งเป็น ๔ ส่วนใหญ่ๆ กล่าวคือ

ส่วนที่ ๑ ตำนานการตั้งแผ่นดิน การกำเนิดมนุษย์และถิ่นฐาน การเป็นรัฐ และเจ้าผู้ครองรัฐหรือพระเจ้าแผ่นดินโดยใช้ชื่อว่าพระเจ้ามหาสมมุติราช แล้วมีพระราชบุตรแตกกิ่งก้านสาขาไปปกครองดินแดนในทวีปและประเทศต่างๆ การกำเนิดและความเป็นมาของพระมโนสาราจารย์หรือพระมนุสาราจารย์ในเทศมโนสาราจารย์ คือนามโนสารกุมาร ซึ่งต่อมาเป็นมโนสาร

^๓ ตันฉบับ : แพลงโสม

^๔ การนับศักราชของไทยแต่เดิมนั้น ถึงวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่ ดังนั้นเดือนมกราคมจึงเป็นช่วงปลายปีของ พ.ศ. ๒๓๔๗ แต่หากนับวันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ตามแบบปัจจุบัน ปีดังกล่าวจึงต้องถือเป็น พ.ศ. ๒๔๔๘ ดังนั้น กฎหมายตราสามดวงจึงจะมีอายุครบ ๒๐๐ ปี ในวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘

^๕ ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ เล่ม ๑ น. ๕

อำมาตย์ทำหน้าที่บังคับบัญชากิจคดีทั้งปวง มโนสาร
อำมาตย์ทำการตัดสินเนื้อความทั้งปวงได้โดยยุติธรรม
ตลอดมาจนกระทั่งตัดสินคดีพิพาทแย่งกรรมสิทธิ์ผล
แดนกัน ระหว่างเจ้าของไร่นาทั้งสองแห่งซึ่งอยู่ติดกัน
ผิดพลาดทำให้เสียความยุติธรรม มโนสารอำมาตย์
ละอายใจจึงหนีออกบวชเป็นฤๅษีทำการเจริญภาวนา
จนได้อภิญญา ๕ สมาบัติ ๘ แล้วเหาะไปจดจำบาลี
คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ที่กำแพงจักรวาลกลับมาแต่ง
เป็นคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ มอบให้พระเจ้าแผ่นดิน
เพื่อใช้เป็นหลักในการอำนวยการความยุติธรรมในแผ่นดิน
ความส่วนนี้เป็นความเชื่อตามลัทธิพราหมณ์เพื่อให้
เห็นว่าหลักกฎหมายตามคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์นี้เป็นสิ่งที่
พระเจ้าประธานให้แก่มนุษย์ ดังนั้นทุกคนต้องเคารพ
เชื่อฟังและปฏิบัติตาม ซึ่งมอญและไทยรับอิทธิพล
เกี่ยวกับความเชื่อนี้มาตามลำดับ

ส่วนที่ ๒ หลักจริยธรรมและคุณสมบัติ
เบื้องต้น ที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณารวบรวม
พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริง และใช้ดุลพินิจใน
การตัดสินอรรถคดีทั้งปวงให้เกิดความยุติธรรมพึงมี
โดยกล่าวถึงความสำคัญ ๒ ประการ คือ **ลักษณะแห่ง**
ตุลาการ และ **เหตุแห่งตุลาการ** ดังนี้

๒.๑ ลักษณะแห่งตุลาการ ผู้ที่ทำหน้าที่
เป็นผู้พิพากษาศาลต้องเป็นผู้มีลักษณะการทำหน้าที่
เที่ยงตรงดุจตราขู ไม่มีการลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่งโดยอคติทั้ง ๔ ประการ คือ ฉันทาคติ
การลำเอียงเพราะรัก โทสาคติ การลำเอียงเพราะ
โกรธ ภัยาคติ การลำเอียงเพราะกลัว และโมหาคติ
การลำเอียงเพราะหลง หลักการนี้เปรียบเสมือนหลัก
คุณธรรมในอุดมคติของผู้ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษา
และตุลาการทั้งหลายพึงยึดถือ อีกทั้งเป็นความหวัง
ของคู่ความตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในคดีว่าพวกตน
จะได้รับการตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยปราศจาก
อคติทั้ง ๔ จากผู้ที่สังคมมอบหมายความไว้วางใจให้
ทำหน้าที่ตัดสินชี้ขาดข้อพิพาท

๒.๒ เหตุแห่งตุลาการ เมื่อมีการกำหนด
ลักษณะแห่งตุลาการซึ่งเป็นหลักคุณธรรมแล้ว
ประการถัดมาเป็นการวางบทบัญญัติที่เป็นหลักการ
เกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของ
ผู้เป็นผู้พิพากษาศาลเพื่อให้การตัดสินคดีข้อพิพาท
ทั้งหลายของราษฎรเป็นไปโดยยุติธรรม โดยแจกแจง
เป็นเหตุแห่งตุลาการ ๒๔ ประการ แบ่งเป็น
หัวข้อใหญ่ ๘ หัวข้อๆ ละ ๓ ประการ รวม ๒๔
ประการ ได้แก่

๑) มูลคดีสามประการ ได้แก่

๑.๑) คำร้องฟ้องและคำให้การ
เป็นมูลคดี ๑ หมายความว่าคำฟ้องและคำให้การต้อง
มีมูลอ้างได้ตามกฎหมาย และอ่านเข้าใจไม่เคลือบคลุม

๑.๒) ผู้รับคำร้องฟ้องและให้
การเป็นมูลคดี ๑ หมายความว่าศาลที่รับคำฟ้อง
คำให้การเป็นศาลที่มีอำนาจชำระคดีนั้น

๑.๓) โจทก์จำเลยมิได้วิบัติเป็น
มูลคดี ๑ หมายความว่าป็นคู่ความทั้งสองฝ่ายมี
อำนาจฟ้องและอำนาจดำเนินคดี

๒) ฐานะคดีสามประการ ได้แก่

๒.๑) โจทก์จำเลยรับกันในสำนวน
เป็นฐานะคดี ๑

๒.๒) โจทก์จำเลยมิรับกันต่อ
พิสูจน เป็นฐานะคดี ๑

๒.๓. โจทก์จำเลยมิรับกันอ้าง
พยานเป็นฐานะคดี ๑

ฐานะคดีทั้งสามประการนี้คือหลักที่มาของ
การชี้สองสถานในคดี^๖ ข้อเท็จจริงที่โจทก์จำเลยรับกัน
ไม่จำเป็นต้องสืบพยาน ข้อเท็จจริงที่โจทก์จำเลยไม่รับ
กันเท่านั้นจึงเป็นประเด็นข้อพิพาทในคดีโดยต่างฝ่าย
ต่างอ้างและสืบพยานเพื่อสนับสนุนข้ออ้างและข้อ
เถียงของตน ส่วนการต่อพิสูจนปัจจุบันไม่มีการใช้แล้ว
คงเหลือร่องรอยในวิธีทำกันของโจทก์จำเลยในคดี
แพ่งที่ยังอนุญาตให้ทำได้หากการทำกันเพื่อ

๓) เสร็จจากความสามประการ ได้แก่

๓.๑) ข้อความที่ควรจะสงเคราะห์
ให้แล้วได้เปรียบเทียบให้
แล้ว ๑

๓.๒) กล่าวถ้อยคำให้คู่ความ
ควรจะเชื่อฟัง ๑

๓.๓) กล่าวถ้อยคำควรจะชูปม
ให้ชูปม ๑

ผู้ทำหน้าที่ตัดสินคดีต้องระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นให้
ยุติลงด้วยความเป็นธรรม และถือเป็นหน้าที่ที่ต้อง
พยายามเปรียบเทียบให้คู่ความตกลงประนีประนอม
ยอมความกันให้ได้ หลักการนี้ยังมีชัดเจนอยู่ในวิธี
พิจารณาความปัจจุบัน^๗ การเจรจาความของศาล
ต้องถูกต้องเที่ยงแท้ เหมาะสมกับสภาวะของคู่ความ
ในแต่ละคดีด้วย ผู้ทำหน้าที่ตุลาการต้องเป็นผู้ฟังที่ดี
เป็นผู้ถามที่ฉลาด และเป็นผู้ชี้ขาดที่ไม่มีส่วน (ได้เสีย)

๔) มิได้เกียจคร้านในความสาม
ประการ ได้แก่

๔.๑) ผู้พิพากษาพิเคราะห์
เอาใจใส่ทุกท่วง ๑

๔.๒) ถามความในภายใน ๗ วัน ๑

๔.๓) ตุลาการเร่งพิจารณา
ว่ากล่าวให้เสร็จตามพระ
ราชกำหนด ๑

ในการอำนวยความยุติธรรม ความล่าช้าใน
การดำเนินการควรถือได้ว่าเป็นความไม่ยุติธรรม
อย่างหนึ่ง การเร่งรัดให้มีการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว
อย่างยุติธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นหลักฐาน
ชัดเจนประการหนึ่งว่าเรื่องนี้มีความสำคัญมาแต่
โบราณกาลแล้ว แม้ในปัจจุบันก็กำหนดว่าการพิจารณาคดี
นั้นต้องกระทำโดยเร็วเป็นหลักทั่วไป หากมีเหตุจำเป็น
ต้องทำให้เนิ่นช้าไปถือเป็นข้อยกเว้น^๘

๕) ให้มั่นในความสามประการ
ได้แก่

^๖ รายละเอียดการชี้สองสถานในการพิจารณาคดีตามกฎหมายตราสามดวง ให้ดู “หลักอรรถาษา” ในประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ เล่ม ๑ น. ๕๐-๕๑

^๗ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๐ “ไม่ว่าการพิจารณคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใดให้ศาลมีอำนาจที่จะพยายามเปรียบเทียบให้คู่
ความได้ตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมความกันในข้อที่พิพาทนั้น

^๘ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๗ “ให้ศาลดำเนินการนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปเท่าที่สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องเลื่อนจนกว่าจะ
เสร็จการพิจารณาและพิพากษาคดี”

- ๕.๑) มั่นในลิขิตเขียนสำนวน ๑
- ๕.๒) มีมนสิการมั่นในถ้อยคำ
สำนวน ๑
- ๕.๓) ผูกถ้อยคำสำนวนแล้ว
รักษาให้มั่น ๑

ความตอนนี้มีข้อความชัดเจนในตัวว่าผู้ทำหน้าที่
ตุลาการต้องมีความรู้ทางอักษรศาสตร์ดี จับประเด็น
สำคัญในสำนวนคดีได้อย่างแม่นยำ และสรุปประเด็น
ได้อย่างถูกต้อง

- ๖) เป็นอิสรภาพในความสามประการ
ได้แก่
 - ๖.๑) ตุลาการตั้งตนให้เป็น
อิสรภาพ ๑
 - ๖.๒) เอาตัวใจทักจำเลยเป็น
อิสรภาพในคดี ๑
 - ๖.๓) ให้ฟังเอาแต่ถ้อยคำ
สำนวนใจทักจำเลยเป็น
อิสรภาพในคดี ๑

เมื่อใดที่ผู้ทำหน้าที่ตัดสินอรรถคดีทั้งหลาย
ไม่สามารถทำหน้าที่ได้โดยอิสระปราศจากการ
แทรกแซงจากภายนอก เมื่อนั้นก็จะเกิดความไม่เป็น
ธรรมในการพิจารณาและพิพากษาคดี เหตุแห่งตุลาการ
บพนี้ เป็นพยานหลักฐานอย่างดีที่ชี้ให้เห็นความเป็น
ธรรมตามธรรมชาติหรือหลักยุติธรรมสากลอย่าง
แท้จริงในโลกปัจจุบันทุกชาติทุกภาษาที่เป็นอารย-
ประเทศยึดถือหลักความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่
ของตุลาการอย่างเคร่งครัดทั้งสิ้น ยิ่งไปกว่านั้น
พระธรรมศาสตร์ยังสอนไม่ให้ยึดถือด้วยว่าใจทัก หรือ
จำเลยจะเป็นผู้ใด มีความผิดแตกต่างกันโดย
ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สถานะของบุคคล
ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม หรือไม่ ไม่ใช่ข้อสำคัญ
พยานหลักฐานที่ใจทักจำเลยนำมาพิสูจน์ต่อศาลต่าง
หากที่เป็นข้อสำคัญในการตัดสินเป็นข้อแพ้ชนะกัน

- ๗) กล่าวความโดยธรรมสามประการ
ได้แก่

- ๗.๑) วินิจฉัยคดีโดยสัตย์ตาม
พระธรรมศาสตร์ ๑
- ๗.๒) วินิจฉัยคดีโดยเชื่อตาม
พระธรรมศาสตร์ ๑
- ๗.๓) วินิจฉัยคดีโดยเสมอตาม
พระธรรมศาสตร์ ๑

- ๘) อุบายแห่งคดีสามประการ
ได้แก่

- ๘.๑) ดำเนินตามทางใหญ่คือ
อุบายวินิจฉัยโดยคัมภีร์
พระธรรมศาสตร์ ๑
- ๘.๒) เว้นจากทางพิศคืออุบาย
วินิจฉัยมิได้เห็นแก่โลกา
มิส ๑
- ๘.๓) พิจารณาดูทางใหญ่คือ
ศึกษาตามคัมภีร์พระธรรม-
ศาสตร์ให้ชำนาญ ๑

หลักใหญ่สองประการสุดท้ายในเหตุแห่ง
ตุลาการคือการตัดสินคดีตามบทบัญญัติของกฎหมาย
มิใช่ตามอำเภอใจ หรือบิดเบือนแปลงกฎหมายให้ผิดไป
จากเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ หากจำเป็นต้องใช้อุบาย
ซึ่งหมายถึงวิธีการอันแยบคาย ก็ต้องใช้ภายในกรอบ
ของกฎหมายและโดยไม่เห็นแก่กิเลสเครื่องล่อใจใน
รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสใดๆ

กล่าวโดยสรุปคือ เหตุแห่งตุลาการ คือการ
กำหนดว่าผู้ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาศาลต้องเป็น
ผู้มีความรู้แตกฉานในข้อกฎหมาย และรู้เท่าทันข้อเท็จ
จริงในคดี ตั้งแต่มูลคดี ฐานะคดีตามสภาพแห่งข้อหา
ข้ออ้างและข้อต่อสู้คดีของคู่ความ การวางตนให้คู่
ความเชื่อถือและเชื่อฟัง ความไม่เกียจคร้านในหน้าที่
ความมั่นคงในการปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระไม่ยอมให้มี
การแทรกแซงจากภายนอก การใช้ดุลพินิจได้ถูกต้อง
ถูกกฎหมาย โดยเสมอภาค และการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ
ซื่อสัตย์สุจริตไม่เห็นแก่อำภิมิสสินจ้าง

ส่วนที่ ๓. เนื้อความว่าด้วยมูลคดีและสาขาคดี

เนื้อความว่าด้วยมูลคดีตามพระธรรมนูญศาลฎีกา กล่าวถึงมูลคดีรวม ๓๙ มูลคดี แบ่งเป็นสองพวกใหญ่ กล่าวคือมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตุลาการ ๑๐ ประการ และมูลคดีแห่งบุคคลวิเวก (พิพาท) กัน ๒๙ ประการ มูลคดี ๓๙ ประการตามพระธรรมนูญศาลฎีกา อาจกล่าวได้ว่าเป็นต้นธารของการเกิดสาขาคดีไปเป็นรายละเอียดตามบทพระอัยการต่างๆ ในกฎหมายตราสามดวง จะเห็นได้ว่า กฎหมายส่วนนี้ในบทนำของพระอัยการจะอ้างมูลคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามพระธรรมนูญศาลฎีกาที่เป็นหัวใจหลักของพระอัยการนั้นๆ เสมอ และสามารถแยกกลุ่มของกฎหมายได้อย่างชัดเจนว่า พระอัยการที่นำมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตุลาการ ๑๐ ประการไปแตกเป็นสาขาคดี จะเป็นกฎหมายส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบทางศาล และวิธีพิจารณาความในโรงศาลสมัยอยุธยา

๓.๑ มูลคดีแห่งผู้พิพากษา แลกระลาการ

๑๐ ประการ ได้แก่

- ๑) หลักอันทภาษา
- ๒) ลักษณะอันชื่อว่าพระธรรมนูญ
- ๓) ลักษณะอันชื่อว่าสักขี (พยาน)
- ๔) ลักษณะอันชื่อว่าสักขีเจตนา (ตัดพยาน)
- ๕) ลักษณะอันชื่อว่าอัญมัญญะปฏิภาณ (แก้ต่างว่าต่างแทนกัน)
- ๖) ลักษณะอันชื่อว่าปฏิภาณเจตนา (ตัดสำนวน)
- ๗) ลักษณะอันชื่อว่าอรรถาเคราะห์ (รับฟ้อง)
- ๘) ลักษณะอันชื่อว่าอรรถาเคราะห์ (ประวิงความ)
- ๙) ลักษณะอันชื่อว่าทัณฑ
- ๑๐) ลักษณะอันชื่อว่าโจทกะเจตนา (ตัดฟ้อง)^๙

กล่าวโดยรวมมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตุลาการ ๑๐ ประการนี้ เป็นหัวข้อหลักแห่งการออกบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำรงตนและปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา การกำหนดเขตอำนาจศาลต่างๆ อำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาศาลฎีกา วิธีพิจารณาความเกี่ยวกับการรับฟ้อง การตัดฟ้อง การตัดสำนวน การตัดพยาน การประวิงความ การวางโทษและกำหนดโทษ

๓.๒ มูลคดีแห่งบุคคลอันเกิดวิเวก (พิพาท) กันรวม ๒๙ ประการ มูลคดีวิเวกทั้ง ๒๙ ประการนี้เป็นหัวข้อบทบัญญัติเกี่ยวกับข้อพิพาทระหว่างราษฎรกับราษฎร หรือราษฎรกับรัฐ หรือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง ในเรื่องต่างๆ รวม ๒๙ มูลคดี หรือ ๒๙ หัวข้อใหญ่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลทั้งในทางแพ่งและทางอาญาตามที่กฎหมายปัจจุบันเรียกว่าเป็นกฎหมายสารบัญญัติ เช่น วิเวกกันเรื่องกู้หนี้ยืมสิน คดีเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว ปัจจุบัน ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินการทำร้ายร่างกาย

๓.๓ เนื้อความว่าด้วยสาขาคดี คัมภีร์

พระธรรมนูญศาลฎีกากำหนดว่า พระราชกำหนดบทพระอัยการ และพระราชบัญญัติซึ่งจัดเป็นพระราชศาสตร์ทั้งปวงเป็นการนำมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตุลาการ ๑๐ ประการ และมูลคดีแห่งบุคคลวิเวก (พิพาท) กัน ๒๙ ประการ ไปบัญญัติเป็นสาขาคดีมีบทมาตราต่างๆ เป็นอันมาก

ตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงมีการนำมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตุลาการ ๑๐ ประการไปแตกเป็นพระอัยการสาขาคดีรวม ๕ ฉบับ ได้แก่ หลักอันทภาษา, พระธรรมนูญ (ท่อนแรก), พระอัยการลักษณะรับฟ้อง, พระอัยการลักษณะพยานและพิสูจน์ดำเนินลุล่วง และพระอัยการลักษณะตุลาการ ซึ่งหากจะเปรียบเทียบกับกฎหมายปัจจุบันนี้คือกฎหมายวิธีสบัญญัตินั่นเอง

^๙ ตาม ๑)-(๑๐) อักษรวิธีตามต้นฉบับ, ดูประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ เล่ม ๑ น. ๒๐-๒๕

๔. สรุปความถึงความสำคัญของพระธรรม- ศาสตร์ ผู้พิพากษาและตุลาการ

บทสรุปตอนท้ายของพระธรรมศาสตร์
ได้เปรียบว่า

๔.๑ พระธรรมศาสตร์เปรียบเสมือนหลัก
แก้ววิเชียรมนิอันเทพยดาผู้วิเศษคือพระมโนสารฤาษี
มีเมตตาไปนำมาจากขอบกำแพงจักรวาลให้เป็นประโยชน์
แก่ประชาชนทั้งหลายที่มีคติพิพาทกัน

๔.๒ ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาและตุลาการ
ทั้งหลายต้องศึกษาให้รู้ลักษณะแห่งตุลาการและ
เหตุทั้ง ๒๔ ประการแห่งตุลาการ มูลคดีแห่งผู้พิพากษา
และตุลาการ ๑๐ ประการ มูลคดีแห่งบุคคลวิพาทกัน
๒๔ ประการ ตามพระธรรมศาสตร์ให้แม่นยำชำนาญ
ขึ้นปากขึ้นใจ ผู้ที่ทำได้เปรียบเสมือนเป็นแว่นแก้วอัน
วิเศษซึ่งทำงานต่างพระเนตรพระมหากษัตริย์เพื่อ
รักษาความยุติธรรมในแผ่นดิน เป็นประโยชน์และก่อ
ให้เกิดความสุขสภาพในหมู่ประชาชน ส่วนตุลาการที่

ทำงานโดยไม่รู้ต้นสายปลายเหตุและประโยชน์ของ
พระธรรมศาสตร์ การวินิจฉัยตัดสินอรรถคดีต่างๆ
ก็จะฟันเฟืองเปรียบเสมือนช้างตาบอดอันเที่ยวอยู่
ในป่า

พระธรรมศาสตร์จึงเป็นส่วนสำคัญที่สุดส่วน
หนึ่งของกฎหมายตราสามดวง โดยเฉพาะหลักการ
เกี่ยวกับการดำรงตน ความรู้ความสามารถ ความสุขุม
รอบคอบ การใช้ดุลพินิจได้อย่างเหมาะสมในทางคดี
ของบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาและตุลาการ และ
หากพิจารณาโดยถ่องแท้แล้วจะเห็นว่าหลักการและ
เหตุผลดังกล่าวยังเป็นสากล และในการอำนวยความสะดวก
ยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา ตุลาการ พนักงาน
อัยการ พนักงานสอบสวน ทนายความ หรือบุคคล
ต่างๆ ผู้มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมก็ยัง
สามารถยึดถือตามหลักการและเหตุผลดังกล่าวใน
การปฏิบัติหน้าที่ได้อยู่เสมอ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
สูงสุดคือ ความผาสุกของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา บุญยสมิต. กฎหมายตราสามดวง : แฉกสองสังคมไทย ผลงานวิจัยสมบูรณ์ลำดับที่ ๒ **กฎหมายตรา
สามดวง : การพิจารณาใหม่**. วินัย พงศ์ศรีเพียร บรรณาธิการ. ในความสนับสนุนของสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อองฟ้าการพิมพ์, ๒๕๔๗.
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖. เล่ม ๑-๓. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และ
การเมือง, ๒๕๔๒.

ความปลอดภัยทางน้ำ

ภาวธ วรณศิริ*

ในแต่ละปีจะมีอุบัติเหตุและอันตรายทางน้ำเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก สร้างความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและประเทศชาติโดยรวมเป็นอย่างมาก สาเหตุส่วนใหญ่จะเกิดจากความประมาท การขาดความรู้และขาดความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิธีที่เราสามารถจะป้องกันและลดปัญหาเหล่านี้ให้น้อยลงได้ก็คือ

การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับคนที่เกี่ยวข้อง หรือพลเมืองของชาติถึงหลักของความปลอดภัยเบื้องต้นเพื่อเป็นการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางน้ำที่อาจเกิดขึ้นให้น้อยลง

เมื่อได้ก็ตามถ้าชีวิตของเราทุกคนมีโอกาส หรือมีความจำเป็นที่จะต้องไปเกี่ยวข้องกับน้ำหรือต้องมีกิจกรรมทางน้ำ เราจะต้องมีการเตรียมตัว

* โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ถ.พญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

ล่วงหน้าให้พร้อม สามารถประเมินสถานการณ์ได้ถูกต้องและแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วซึ่งสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

๑. เรียนรู้และฝึกฝนทักษะการว่ายน้ำ

มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่จัดอยู่ในประเภทไม่มีสัญชาตญาณการว่ายน้ำเป็นติดตัวมาแต่กำเนิด ดังนั้น มนุษย์จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้ทักษะการว่ายน้ำและช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเรียนรู้ก็คือช่วงเวลาในวัยเด็กอยู่ในช่วงอายุระหว่าง ๘ - ๑๐ ปี จะเป็นช่วงวัยที่เรียนรู้ทักษะการว่ายน้ำได้ดีที่สุดและใช้เวลาในการเรียนรู้ไม่มาก ส่วนในช่วงอายุที่ต่ำกว่าหรือสูงกว่านี้จะมีข้อดีและข้อด้อยที่แตกต่างไป ฉะนั้น ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ หรือญาติมิตร จึงไม่ควรปล่อยช่วงเวลาทองของเด็กๆ ให้ผ่านเลยไป โดยที่เขาไม่ได้เรียนรู้ทักษะการว่ายน้ำ เด็กในวัยนี้มีความพร้อมในหลายๆ ด้านที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้การว่ายน้ำ เช่น

๑.๑ ด้านร่างกาย เด็กในวัยนี้จะมีขนาดร่างกายเหมาะสม ตัวไม่เล็กหรือโตเกินไป ง่ายต่อการดูแลช่วยเหลือของครูผู้สอน ความสูงเฉลี่ยสามารถใช้เท้ายืนถึงพื้นสระในขณะที่เรียนได้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น แขนและขามีพัฒนาการใช้งานได้ดี สามารถควบคุมระบบหายใจได้ รู้จักการกลืนหายใจ

๑.๒ ด้านจิตใจ เด็กในวัยนี้มีความเชื่อมั่น มีความกล้ามากขึ้น อยากรู้อยากลองและสนุกสนาน ร่าเริง เหมาะกับกิจกรรมการเรียนรู้ว่ายน้ำ

๑.๓ ด้านการสื่อสาร เด็กในวัยนี้สามารถเข้าใจคำสั่ง คำแนะนำและปฏิบัติตนได้ตามขั้นตอน เข้าใจกฎระเบียบและได้ตอบซักถาม ขณะเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

ส่วนเด็กที่มีช่วงอายุต่ำกว่าหรือสูงกว่านี้ก็สามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้แต่มีข้อดีข้อด้อยที่แตกต่างกันไป เด็กที่มีอายุน้อยหรืออยู่ในระดับอนุบาล

จะตัวเล็ก อวัยวะของร่างกายยังไม่พร้อมที่จะใช้งาน หรือยังใช้ได้ไม่ดี การสื่อสาร การฟังคำสั่งยังไม่เข้าใจ มีความกลัวตื่นเต้นตกใจง่าย ไม่เชื่อใจคนที่ไม่คุ้นเคยหรือแปลกหน้า ทำให้ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนเรียนรู้มากเป็นพิเศษ ส่วนเด็กที่วัยสูงกว่านี้ร่างกายเริ่มโตใหญ่ยากต่อการดูแลช่วยเหลือจากครูผู้สอน มีความพร้อมทางด้านร่างกายหรือทักษะการใช้มือใช้เท้ามากขึ้นแต่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นก็จะมีความเขินอายไม่อยากลงสระ ไม่อยากใส่ชุดว่ายน้ำ

๒. เรียนรู้วิธีปฏิบัติตนเรื่องความปลอดภัย

มีผู้คนจำนวนมากได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุและอันตรายทางน้ำเพราะขาดความรู้ความเข้าใจถึงวิธีปฏิบัติตนที่ถูกต้องเรื่องความปลอดภัย เช่น

๒.๑ การโดยสารเรือหรือการเดินทางทางน้ำในหลาย ๆ ที่ ไม่มีการจัดเตรียมเสื้อชูชีพให้พอเพียงกับผู้โดยสาร ไม่แนะนำหรือศึกษาขั้นตอนวิธีการใช้ที่ถูกต้อง เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นหาเสื้อชูชีพไม่ได้หรือได้ไม่ทันเวลา ไม่พอเพียง บางคนมีแต่ใช้ไม่เป็นไม่ถูกวิธีทำให้เสียชีวิตได้เหมือนกัน ดังนั้นเมื่อลงเรือทุกครั้งจะต้องนึกถึงเสื้อชูชีพ ต้องตรวจสอบซักถาม ขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ให้เรียบร้อยก่อนออกเดินทาง ถ้ายังไม่ใส่ก็ต้องมีอยู่ใกล้ตัวหยิบใช้ได้ทันที เมื่อใส่แล้วก็ต้องรู้วิธีใช้ ผูกสายรัดขาผูกเชือกหรือรัดขีปีให้เรียบร้อยก่อนที่จะลงไปในน้ำ เพราะมีหลายคนที่ไม่ได้ผูกสายรัดขาทำให้ตัวหลุดออกจากเสื้อจมน้ำไปอย่างน่าเสียดาย

๒.๒ การช่วยเหลือตนเองเมื่อเกิดอุบัติเหตุทางน้ำ เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นจะต้องตั้งสติไม่ตื่นเต้น ตกใจจนขาดสติและพยายามหาทางช่วยเหลือตนเองให้รอดพ้นจากเหตุการณ์ไปได้อันดับแรก ถ้าว่ายน้ำไม่เป็นต้องใช้เสื้อชูชีพหรือหาสิ่งยึดเกาะที่ลอยน้ำได้ กรณีที่ว่ายน้ำเป็นให้รีบพาตัวเองหนีออกมาจากเหตุการณ์ซุ่มมนั้นก่อน เพราะอาจถูกจู่จู่จู่จากคนที่ว่ายน้ำไม่เป็นทำให้จมน้ำไปด้วย และเมื่อออกมาพ้นจากเหตุการณ์แล้วจึงค่อยคิดหาทางแก้ไขต่อไป ถ้าเป็นแหล่งน้ำที่ไหลเชี่ยวอย่าว่ายทวนกระแสน้ำ ควรปล่อยตัวให้ไหลไปกับกระแสน้ำแล้วค่อยๆ พยายามเข้าฝั่ง ถ้าเป็นแหล่งน้ำที่มองไม่เห็นฝั่งควรหาวิธีประคองชีวิตรอความช่วยเหลือให้ได้นานที่สุด อย่าว่ายน้ำไปโดยไม่มีจุดหมายปลายทางเพราะจะทำให้หมดแรงและเสียชีวิตเร็วขึ้น

๒.๓ การระวังป้องกันตนเองเมื่อมีกิจกรรมทางน้ำ ทุกครั้งที่เราต้องร่วมกิจกรรมทางน้ำควรจะมีการระวังป้องกันตนเองจากภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้น โดยการศึกษาถึงลักษณะกิจกรรมศึกษาถึงธรรมชาติของแหล่งน้ำและธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่อาจก่อให้เกิดอันตราย เช่น

- การร่วมกิจกรรมในสระน้ำ เราควรจะต้องรู้ว่าลักษณะรูปแบบของสระเป็นเช่นไร มีระดับน้ำตื้นลึกแค่ไหน มีสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้าง มีอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำหรือไม่ มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยหรือเปล่า และมีการจัดระบบระเบียบในการใช้สระอย่างไร ควรจะศึกษารายละเอียดไว้ล่วงหน้า

- การร่วมกิจกรรมในแหล่งน้ำธรรมชาติ

๑. น้ำตก จะต้องศึกษากฎระเบียบข้อปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่กำหนดไว้และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เช่น ไม่ลงเล่นน้ำในจุดหวงห้ามหรือเสี่ยงอันตราย หรือปีนป่ายไปในจุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ไม่นำเครื่องมือขึ้นมาเข้าไปตีμβริเวณน้ำตกและลงเล่นน้ำขณะมีฝนมา ระวังการเกิดตะคริวขณะเล่นน้ำเพราะน้ำตกจะมีอุณหภูมิที่ค่อนข้างเย็นกว่าน้ำโดยทั่วไป

๒. แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง อ่างเก็บน้ำ ควรจะศึกษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้นว่าอะไรจะก่อให้เกิดอันตรายขึ้นบ้างหรือสอบถามจากชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่เพราะแหล่งน้ำเหล่านี้ส่วนใหญ่จะขุ่นและมองไม่เห็นสิ่งที่อยู่ใต้น้ำ เช่น ตอไม้ ก้อนหิน สิ่งของมีคมหรือสัตว์น้ำที่เป็นอันตราย และบางแห่งก็มีกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวหรือมีพืชน้ำขึ้นอยู่หนาแน่น

๓. ทะเล ควรมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ที่เหมาะสม เช่น ชุดที่สวมใส่ควรจะเป็นเสื้อชูชีพหรือเสื้อชูชีพที่สวมใส่แล้วสามารถป้องกันน้ำจืดหรือน้ำเค็มได้ ส่วนที่ไม่มีเสื้อชูชีพควรใช้ครีมกันแดดป้องกันผิว ควรมีเสื้อชูชีพและแว่นตากันน้ำ ก่อนลงน้ำควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมบริเวณนั้น เช่น ความตื้นลึก ทิศทางของกระแสน้ำ แนวหินโสโครก หรือสัตว์น้ำที่เป็นอันตรายและควรมีการจับคู่กับเพื่อนเพื่อคอยดูแลซึ่งกันและกัน

- ภายหลังการร่วมกิจกรรมทางน้ำ ถ้าเป็นกิจกรรมกลางแจ้งที่ต้องตากแดดส่วนของร่างกายที่ถูกแสงแดดแผดเผาควรมีการดูแลป้องกันเพราะอาจเกิดอาการบาดเจ็บไหม้เกรียมและแสบร้อนขึ้นได้ สำหรับผู้ที่ทาครีมป้องกันไว้ก่อนก็จะช่วยลดความรุนแรงลงแต่ผู้ที่ไม่ได้ทาครีมป้องกันควรปล่อยให้ธรรมชาติของร่างกายดูแลรักษาตัวของตัวเองเพราะร่างกายจะหลั่งไขมันออกมาปกป้องสร้างความชุ่มชื้นให้กับผิวหนัง ดังนั้นจึงไม่ควรอาบน้ำและฟอกสบู่ทันที ควรอาบน้ำเปล่าธรรมดาเพราะสบู่จะไปล้างไขมันตามธรรมชาติออกหมดทำให้ผิวหนังแห้งและเกิดอาการบาดเจ็บปวดแสบปวดร้อน

๓. เรียนรู้ขั้นตอนและวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำ

เราคงได้ยินข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์อยู่บ่อยๆ กรณีที่มีคนตกน้ำหรือกำลังจมน้ำแล้วมีคนลงไปช่วยผลสุดท้ายตายไปด้วยกันทั้งคนช่วยและคนจมน้ำ เหตุการณ์เหล่านี้ เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำทั้งในสระน้ำที่มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลและตามแหล่งน้ำตามธรรมชาติทั่วไปไม่ว่าจะเป็นแม่น้ำลำคลอง ทะเล น้ำตก เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะเราขาดการเรียนรู้และฝึกฝนขั้นตอนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำอย่างถูกวิธีจึงทำให้เกิดการสูญเสียมากกว่าที่จะเป็น

ขั้นตอนและวิธีการที่ถูกต้องในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำ

๑. ควรตั้งสติและประเมินสถานการณ์อย่างรวดเร็ว ร้องขอความช่วยเหลือจากผู้ที่อยู่ใกล้เคียง

๒. หากอุปกรณ์ยื่นโยนให้ผู้ประสบภัยถ้ามีอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงและทำได้

๓. หาเรือแพพายหรือถ่อออกไปช่วยกรณีที่อยู่ห่างจากฝั่งและสามารถทำได้

๔. ถ้าจะลงน้ำไปช่วยผู้ประสบภัยจะต้องหาอุปกรณ์ที่ลอยน้ำได้ติดตัวไปช่วย

๕. ถ้าไม่มีอุปกรณ์จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถผ่านการฝึกฝนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำมาแล้วจึงจะลงไปช่วยในน้ำ ซึ่งเป็นทางเลือกสุดท้าย

ผู้ที่กำลังจะจมน้ำนั้นจะขาดสติ ควบคุมตนเองไม่ได้ สิ่งที่ต้องการในขณะนั้นมีเพียงอย่างเดียว

คือ การยกตัวเองให้พ้นน้ำเพื่อหาอากาศหายใจ เมื่อมีสิ่งใดเข้ามาใกล้ในรัศมีที่ไขว่คว้าได้ก็จะกดทุกสิ่งทุกอย่างลงไปเพื่อดันตัวเองให้พ้นน้ำขึ้นมา เมื่อผู้ที่เข้าไปช่วยไม่รู้วิธีการขั้นตอนที่ถูกต้อง ไม่ได้ผ่านการฝึกฝนก็จะตกเป็นเหยื่อถูกกดรัดจนกระทั่งจมน้ำตามไปด้วยกัน

๔. เรียนรู้ขั้นตอนการช่วยชีวิตเบื้องต้น

ในกรณีที่มีผู้ได้รับอุบัติเหตุหรืออันตรายทางน้ำถึงขั้นหยุดหายใจหรือหัวใจหยุดเต้น ถ้าได้รับการช่วยเหลืออย่างรวดเร็วและทันเวลาก็สามารถทำให้เขาฟื้นคืนชีวิตขึ้นมาได้ ซึ่งเราทุกคนควรจะเรียนรู้และฝึกฝนวิธีการช่วยชีวิตเบื้องต้นเป็นทักษะติดตัวไว้เพื่อสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ในยามฉุกเฉิน ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการที่ไม่ยากจนเกินไป ดังนี้

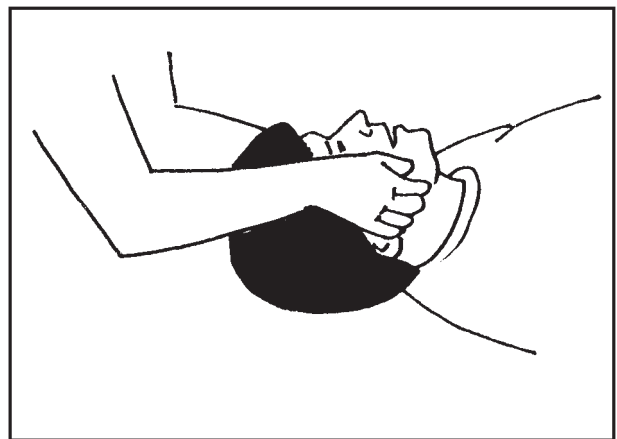
๔.๑ การผายปอด

คือการช่วยทำให้ปอดได้รับออกซิเจนเพื่อนำไปใช้ในร่างกาย ป้องกันความพิการทางสมองและอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายเนื่องจากการขาดออกซิเจน เมื่อคนเราหยุดหายใจออกซิเจนก็จะเข้าสู่ร่างกายไม่ได้ จำเป็นต้องมีผู้อื่นช่วยให้เกิดขบวนการนี้ขึ้น แต่ถ้าทำช้าไปหรือไม่ทันเวลา ผู้ประสบภัยก็ต้องเสียชีวิต ซึ่งมีอัตราความเสี่ยงคือ ถ้าหยุดหายใจ ๑ - ๓ นาที มีโอกาสรอด ๗๕% ถ้า ๓ - ๕ นาที มีโอกาสรอด ๕๐% ถ้า ๖ - ๘ นาที มีโอกาสรอด ๒๕% ถ้าเกิน ๑๐ นาที ก็ไม่มีโอกาสรอดแล้ว การผายปอดมีอยู่หลายวิธีที่ได้ผลและนิยมใช้มากที่สุด คือวิธีปากต่อปาก (Mouth to Mouth)

วิธีทำ ให้ผู้ป่วยนอนหงายแล้วจับอ้าปากสำรวจว่ามีสิ่งอุดตันหรือไม่ ถ้าไม่มีให้จัดศีรษะผู้ป่วยอยู่ในท่าแหงนหน้าศีรษะต่ำ ผู้ช่วยเหลือสูดหายใจเข้าให้เต็มที่แล้วประกบปากกับผู้ป่วยให้สนิท มือข้างหนึ่งจับที่คางผู้ป่วยให้อ้าปากอีกข้างหนึ่งบีบจมูกไว้ แล้วเป่าลมเข้าปากผู้ป่วยให้เต็มที่ใช้เวลาประมาณ ๒.๕ นาที แล้วปล่อยให้ลมหายใจออกอีก ๒.๕ วินาที ในหนึ่งครั้งใช้เวลาประมาณ ๕

วินาที ดังนั้น ใน ๑ นาที จะทำได้ประมาณ ๒๐ ครั้ง ต่อนาที ในขณะที่ทำให้สังเกตการพองขึ้นลงของหน้าอกผู้ป่วย แต่ถ้าท้องผู้ป่วยพองขึ้นด้วยแสดงว่ามีลมเข้าไปในกระเพาะอาหาร ควรใช้มือกดบริเวณใต้ลิ้นปี่ในขณะที่เป่าลมเข้า เพื่อป้องกัน ลมเข้ากระเพาะอาหาร

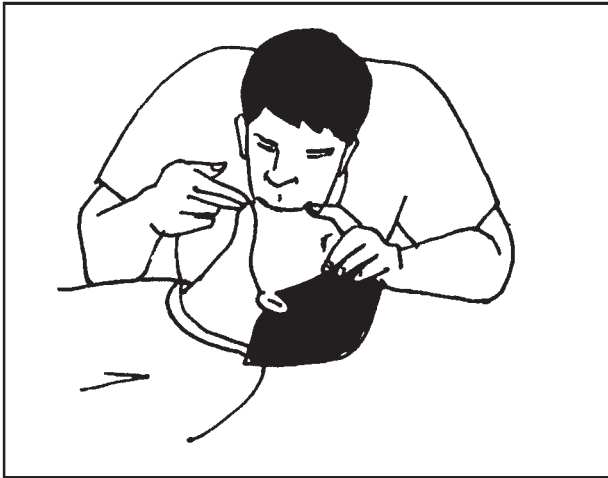
ภาพประกอบการผายปอดแบบปากต่อปาก

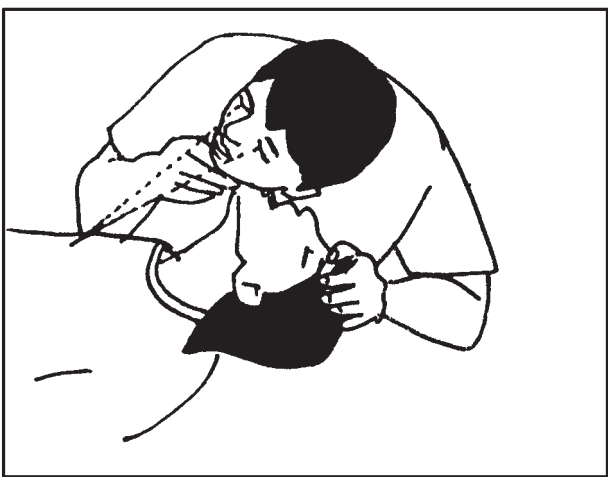
ภาพที่ ๑ สำรวจสิ่งอุดตันในปาก

ภาพที่ ๒ จัดศีรษะเปิดทางเดินหายใจ

ภาพที่ ๓ เป่าลมเข้าปาก

ภาพที่ ๔ สังเกตการยุบพองของหน้าอก

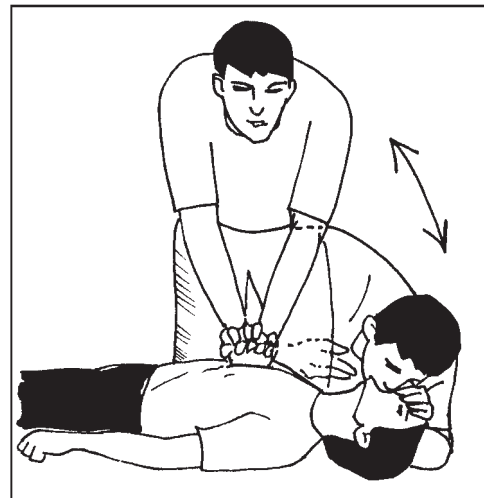
๔.๒ การกระตุ้นหัวใจ

ในกรณีที่ผู้ประสบภัยหัวใจหยุดเต้น ด้วยจะต้องช่วยกระตุ้นหัวใจไปพร้อมๆ กับการผายปอด และจะทำไปจนกว่าจะมั่นใจว่าผู้ป่วยเสียชีวิตแล้ว หรือนำส่งถึงมือแพทย์ ซึ่งปฏิบัติได้ ดังนี้

วิธีทำ ให้ผู้ป่วยนอนราบบนพื้นแข็ง ผู้ช่วยเหลือนั่งคุกเข่าอยู่ด้านข้าง วางฝ่ามือค่อนมาทางสันมือลงบนกระดูกหน้าอก แล้วใช้มืออีกข้างหนึ่ง วางทับไปบนหลังมือแรก เหยียดแขนตรงโน้ม น้ำหนักตัวให้ลงไปที่ฝ่ามือ แล้วออกแรงกดฝ่ามือ ในลักษณะกระแทกเป็นจังหวะเพื่อให้กระดูกหน้าอก ยุบตัวขึ้นลงไปกระตุ้นหัวใจให้ทำงาน ในผู้ใหญ่ควร

ทำ ๖๐ - ๘๐ ครั้งต่อนาที ในเด็กควรทำ ๘๐ - ๑๐๐ ครั้งต่อนาที ในกรณีที่ผู้ป่วยหยุดหายใจด้วยจะต้อง ทำการผายปอดสลับไปกับการกระตุ้นหัวใจ โดยใช้ อัตราส่วน ๒ : ๑๕ คือ เป่าลมเข้าปอด ๒ ครั้ง กระตุ้นหัวใจ ๑๕ ครั้ง สำหรับกรณีมีผู้ช่วยเหลือ เพียงคนเดียว แต่ถ้ามีผู้ช่วยเหลือ ๒ คน ให้แบ่งกัน ทำหน้าที่ผายปอด ๑ คน กระตุ้นหัวใจ ๑ คน โดยใช้อัตราส่วน ๑ : ๕ คือ เป่าลมเข้าปอด ๑ ครั้ง แล้วกระตุ้นหัวใจ ๕ ครั้ง ทำสลับกันไปเรื่อยๆ

ภาพประกอบการช่วยกระตุ้นหัวใจและปอด

ภาพที่ ๑ ผู้ช่วยเหลือคนเดียวใช้อัตราส่วน ๒ : ๑๕

ภาพที่ ๒ ผู้ช่วยเหลือ ๒ คน ใช้อัตราส่วน ๑ : ๑๕

ประวัติศาสตร์ ที่ควรรู้... ไทย

จุลทัศน์ พยามรานนท์*

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงธนบุรี กับ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

ในหน้าต้นแห่งพระราชพงศาวดาร แผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาที่ ๔ หรือสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงธนบุรี ประเดิมด้วยความสำคัญต่อไปนี้

“อนึ่ง แต่ ณ วันเสาร์ เดือนยี่ ขึ้นสี่ค่ำ ปีจอ อัฐศก ขณะเมื่อกรุงเทพมหานครยังมีได้เสียนั้น พระเจ้าอยู่หัวอันมีอภินิหารนับในเนื้อหน่อพุทธางกูรเจ้าตรัสทราบพระญาณว่า กรุงศรีอยุธยาจะเป็นอันตราย แต่เหตุที่อธิบดีเมือง และราษฎรมีเป็นธรรม จึงอุตสาหะด้วยกำลังกรุณาแก้สมณพราหมณาจารย์

และบวรพุทธศาสนาจะเสื่อมศูนย์ จึงชุมนุมพรรคพวกพลทหารจีนไทยประมาณพันหนึ่ง สรรพด้วยเครื่องศัสตราวุธ ประกอบด้วยทหารผู้ใหญ่ นั้น พระเชียงเงิน หลวงพรหมเสนา ขุนอภัยภักดี หลวงพิชัยอาสา หมื่นราชเสน่หา หลวงราชเสน่หา ยกออกไปตั้ง ณ วัดพิชัยอันเป็นมงคลมหาสถาน ด้วยเดชบรมโพธิสมภาร เทพเจ้าอภิบาลรักษาพระบวรพุทธศาสนาที่ซ้องสาธุการ บันดาลให้บรรพชาการหาฝนตกลงมาเป็นมหาวิชัยฤกษ์ จับเดิมแต่นั้นมา จึงให้ยกพลพยุหะกองทัพออกจากวัดพิชัย

* กรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย

* บุคคลดีเด่นทางวัฒนธรรมของ สวช.

* ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฝากองทัพพะม่าออกมาเป็นเพลาย่ำฆ้องค้ำ ยามเสาร์
ได้รับกับพะม่า พะม่ามีอาจต่อต้านบารมีได้ถอยไป
ก็ดำเนินด้วยพลทหารโดยสวัสดิภาพไปทางบ้านเข้าเฝ้า
ก็บรรลู่ถึงบ้านสามัคคี

เพลาย่ำฆ้องค้ำยามเย็น เพลิงเกิด
ในกรุงเทพมหานคร ไหม้แต่ท่าทรายตลอดถนนหลวง
ไปจนถึงวัดฉันทน์ แสงเพลิงรุ่งโรจน์โชตินาการ
ครั้งนี้ได้ทัศนการณ์เห็นถึงสัจธรรมด้วย ด้วยอาศัยถึง
สมณพราหมณาจารย์ ขัตติยวงศานุวงศ์และเสนา
พุดามาศาสตร์ราชกุมารและบรรพบุรุษศาสนา มิใคร่จะ
ไปได้ คุงมีใจย่อหย่อนจากอุทสาหะ ซึ่งตั้งปณิธาน
จะแก้กรุงเทพมหานคร กับทั้งบรรพบุรุษศาสนา เทพเจ้า
จึงดลใจให้ตั้งสติสมปฤติ มีกำลังกรุณาอุทสาหะ”

เนื้อความในพระราชพงศาวดาร ดังคัดมา
แสดงไว้นี้ พึงเห็นพระปณิธานในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
กรุงธนบุรีที่จะทรงผดุงรักษาพระพุทธศาสนากับ
สมณพราหมณาจารย์ อันเป็นหลักชัยและที่พึ่ง
ทางจิตใจสำหรับราษฎร มิให้สูญสิ้นไป ความห่วงใย
ในการผดุงรักษาพระพุทธศาสนาจัดเป็นพระปณิธาน
แน่วแน่ประการหนึ่งในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงธนบุรี
เห็นการกอบกู้อธิปไตยและสยามประเทศกลับคืนมา
เป็นลำดับตลอดมาในแผ่นดินของพระองค์

เมื่อพุทธศักราช ๒๓๑๑ สมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวเสด็จปราบดาภิเษกเถลิงถวัลย์ราชสมบัติผ่าน
พิภพสี่มาเป็นสมเด็จพระบรมราชาที่ ๔ ณ กรุงธนบุรี
ตั้งขึ้นเป็นราชธานีแล้ว ก็ทรงทำนุบำรุงพลเมือง
ขุนนาง ข้าราชการ อันเป็นกำลังสำหรับรักษาบ้าน
เมืองให้มั่นคงขึ้นก่อน โดย

“ทรงพระกรุณาให้แจกจ่ายอาหารแก่ราษฎร
ทั้งหลาย ซึ่งอดโศกนาถาทั่วสี่มามณฑล เกือบกล่น
กันมารับพระราชทานมากกว่าหมื่น บรรดาข้าราชการ
ฝ่ายทหารพลเรือนไทยจีนทั้งปวงนั้น ได้รับพระราชทาน
ข้าวสารเสมอคนละถึง ก็นคนละยี่สิบวัน

ครั้งนั้นยังหาผู้ทำไร่นาไม่ อาหารกันดารนัก
และสำเภาบรรทุกข้าวสารมาแต่เมืองพุทไธมาศ

จำหน่ายถึงละสามบาท สี่บาท ห้าบาทบ้าง ทรง
พระกรุณาให้ซื้อแจกคนทั้งปวงโดยพระราชอุทสาหะ
โปรดเลี้ยงสัตว์โลก พระราชทานชีวิตให้ มิได้อาลัย
แก่พระราชทรัพย์แล้วแจกจ่ายเสื้อผ้า เงินตราแก่
ไพร่ฟ้าประชาชนจกนับมิได้ และทรงพระกรุณา
โปรดชุบเลี้ยงตั้งแต่ขุนนาง ข้าราชการผู้ใหญ่ ผู้น้อย
ครบตามตำแหน่งฐานานุกิตติเหมือนแต่ก่อน แล้ว
โปรดตั้งเจ้าเมือง กรมการให้ออกไปครองหัวเมือง
ใหญ่่น้อย ซึ่งอยู่ในพระราชอาณาเขตใกล้ๆ นั้น
ทุกเมือง ให้ตั้งเกลี้ยกล่อมสั่งสมอาณาประชาราษฎร
ซึ่งแตกฉานซ่านเซ็นไปนั้นให้กลับมาอยู่ตามภูมิลำเนา
เหมือนแต่ก่อน ทุกบ้านทุกเมือง”

ครั้นทรงจัดการธุระในทางอาณาจักรพอ
เป็นที่มั่นคงพอสมควรแล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
กรุงธนบุรีก็ทรงจัดการประดิษฐานพุทธจักร ซึ่งวิบัติ
อันตรธานไปแต่เมื่อครั้งพระนครศรีอยุธยาล่มสลาย
ให้กลับตั้งขึ้นใหม่เพื่อพระสงฆ์ทั้งปวงทั้งฝ่ายคันถธุระ
วิปัสสนาธุระจะได้เล่าเรียนบำเพ็ญเพียรในสมณกิจ
ให้เป็นที่พุทธศาสนิกได้อาศัยเป็นที่พึ่งแก่จิตใจและ
กำกับจริยธรรมสืบไป

พระราชภารกิจในการทำนุบำรุงพระพุทธ
ศาสนาเบื้องต้นนั้น โปรดให้สืบเสาะหาพระเถระที่
ทรงคุณวุฒิในพระพุทธรธรรมที่แตกชานหนีภัยไป
จากพระนครศรีอยุธยาเมื่อข้าศึกทำลายได้พระนคร
ให้กลับมาประชุมกัน ณ กรุงธนบุรี แล้วทรง
พระมหากรุณา ตั้งแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะบ้าง
แต่งตั้งพระเถรานุเถระผู้ใหญ่ผู้น้อยขึ้นตามลำดับ
สมณฐานันดรศักดิ์บ้าง เหมือนดังที่เป็นอยู่เมื่อ
สมัยบ้านเมืองดี พระราชภารกิจนี้พึงทราบโดย
ความพิสดารต่อไปนี้

“ในปีชวด สัมฤทธิศกนี้ สมเด็จพระพุทธเจ้า
อยู่หัวทรงพระราชดำริว่าพระพุทธศาสนาจักวัฒนา
การรุ่งเรืองนั้น เพราะอาศัยจตุรพิธทั้งสี่ปฏิบัติ
ตามพระพุทโธวาท และพระสงฆ์ทุกวันนี้ยังปฏิบัติ
ในจตุรปริสสุทธิศีลปมีได้บริบูรณ์ เพราะเหตุหา

พระราชาคณะซึ่งจะทรงปรีชาธรรมและสมถ
วิปัสสนาจะสั่งสอนมิได้ จึงมีพระราชโองการสั่ง
พระศรีภูริปริชาราชเสนาบดีศรีสาลักษณ์ ให้สืบเสาะหา
พระสงฆ์เถรานุเถระผู้รู้ธรรมยังมียุติที่ใดบ้าง
ให้ไปเที่ยวนิมนต์มาประชุมกัน ณ วัดบางหัวใหญ่
ตั้งแต่นั้นเป็นพระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย โดย
สมควรแก่คุณานุรูป ตามตำแหน่งเหมือนเมื่อครั้ง
กรุงเก่า นั้น และพระศรีภูริปริชาทักสืบทำได้พระ
เถรานุเถระซึ่งเป็นพระราชาคณะบ้าง เป็นเปรียญบ้าง
เป็นอาจารย์ผู้บอกบ้าง แต่ครั้งกรุงเก่านี้ได้มา
หลายรูปประชุม ณ วัดบางหัวใหญ่ แล้วปรึกษา
พร้อมกันตั้งพระอาจารย์ดีวัดประดู่คุณธรรมมาก
ทั้งแก่พรรษาอายุ เป็นสมเด็จพระสังฆราช แล้วตั้ง
พระเถรานุเถระทั้งนั้นเป็นพระราชาคณะ สุวานุกรม
ผู้ใหญ่ผู้น้อยตามลำดับสมณฐานันดรศักดิ์เหมือน
อย่างแต่ก่อน ให้อยู่ในพระอารามต่าง ๆ ในจังหวัด
กรุงธนบุรี บังคับบัญชาและสั่งสอนบอกกล่าว
ฝ่ายคันถธุระและวิปัสสนาธุระแก่พระสงฆ์สามเณร
ทั้งปวง แล้วทรงพระราชศรัทธาจ้างข้าราชการฝ่ายทหาร
พลเรือน สร้างพระอุโบสถวิหาร และเสนาสนะกุฏิ
หลายพระอารามมากกว่าสองร้อยหลัง สิ้นพระ
ราชทรัพย์ เป็นอันมาก แล้วตรัสพระทัยนึกเสียด
พระราชโอรสว่า ขอพระผู้เป็นเจ้าทั้งปวง
จงตั้งใจสำรวมรักษาในพระจุลปาริสุทธิศีลให้บริสุทธิ์
ผ่องใส อย่าให้เศร้าหมองแม้พระผู้เป็นเจ้าจะขัดสน
ด้วยจตุปัจจัยสิ่งใดนั้น เป็นพระโอรสจะรับอุปฐาก
ผู้เป็นเจ้าทั้งปวง แม้ถึงจะปรารถนามั่งสะและวิระ
ของโยม โยมก็อาจสามารถเชือดเนื้อและโลหิต
ออกถวายเป็นอัฐตติกทานได้ แล้วทรงพระ
ราชดำริว่า พระพุทธศาสนาจะรุ่งเรืองเจริญจิรัฏฐิติ
กาลนั้นก็อาศัยกุลบุตรเล่าเรียนพระปริยัติธรรม
จึงทรงพระกรุณาให้สังฆการี ธรรมการทำสารบัญชีย
พระสงฆ์รูปใดที่บอกที่เรียนพระไตรปิฎกมาก
ก็ทรงถวายไตรจีวรผ้าไตรจีวรแล้วทรงถวาย
ปัจจัยแก่เถรตามที่ได้เล่าเรียนได้มากและน้อย”

(ที่มา : พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี)

เมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงธนบุรี โปรดให้
ตั้งสมเด็จพระสังฆราช พระราชาคณะ พระสุวาน
นุกรมผู้ใหญ่ผู้น้อยตามลำดับสมณฐานันดรศักดิ์
เป็นคณะสงฆ์บริบูรณ์อยู่ที่จะเป็นกำลังอุดหนุนการศึกษา
ทั้งฝ่ายคันถธุระและวิปัสสนาธุระแก่พระภิกษุ สามเณร
ได้ต่อไปในเวลานั้นแล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยัง
ทรงเป็นพระธุระจัดหาพระไตรปิฎกอันเป็นหลัก
พุทธธรรมศึกษา เอามาให้ไว้ ณ กรุงธนบุรีเพื่อ
ประโยชน์สำหรับพระภิกษุสามเณรจะได้เล่าเรียน
ต่อไป พระราชธุระสำหรับการนี้พึงทราบได้จาก
คราวที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จยาตราทัพไป
ปราบเจ้านคร ณ เมืองนครศรีธรรมราช เมื่อ
การปราบเจ้านครสำเร็จแล้ว ทรงทราบว่าที่เมือง
นครศรีธรรมราช มีพระไตรปิฎกอยู่ครบถ้วนรักษา
ไว้ที่เมืองนั้น จึงโปรดให้ยืมเข้ามา ณ กรุงธนบุรี
แล้วจำลองไว้เป็นแบบฉบับ พระราชธุระกรณีดังกล่าว
พึงทราบได้ในความพิสดารต่อไปนี้

“แล้วดำรัสให้ราชบัณฑิตจัดพระไตรปิฎกลง
บรรจุทุกเรือเชิญเข้ามา ณ กรุง แต่พอจำลองได้ทุก ๆ
พระคัมภีร์แล้ว จึงจะเชิญออกมาส่งไว้ตามเดิม.....ครั้นถึง
ณ เดือนสี่ จุลศักราช ๑๑๓๑ ปีฉลู เอกศก เพลา
เข้าสามโมงเศษถึงเมืองธนบุรีจึงทรงพระกรุณา
โปรดตั้งพระอาจารย์ศรี เป็นสมเด็จพระสังฆราช
และพระไตรปิฎกซึ่งเชิญเข้ามาแต่เมืองนครนั้น ทรง
พระกรุณาให้จ้างช่างจารพระไตรปิฎกพระราชทาน
ค่าจ้างผูกหนึ่ง เป็นเงินหนึ่งบาท ข้าวถึงหนึ่ง เงินค่า
กับข้าววันละเฟื้อง หมากพลูวันละซอง บุหรี่วัน
ละสิบมวน ของกินกลางวันเสมอทุกวัน เสมอทุกผูก
ทุกคัมภีร์จนจบพระไตรปิฎก สิ้นพระราชทรัพย์เป็น
อันมาก ครั้นลงรักปิดทองทานสำเร็จแล้ว ทรง
พระกรุณา ให้เชิญพระไตรปิฎกฉบับกลับไปยังเสีย
ณ เมืองนครดังเก่า” (ที่มา ; พระราชพงศาวดาร
กรุงธนบุรี)

เมื่อสมัยที่พระนครศรีอยุธยาเสียแก่ข้าศึกนั้น

พระสงฆ์องค์เจ้าต่างก็นิยาสงครามหลบไปอยู่ตามบ้านเมืองต่าง ๆ ในที่ไกลจากพระนครพอให้พ้นอันตราย แต่ก็ยังชีพอยู่มิได้เป็นปกติดังในเวลาบ้านเมืองสงบ พระภิกษุไม่น้อยต่างเอาตัวรอดด้วยสำแดงอุทริต่าง ๆ เพื่อแลกข้าวปลาอาหารพอประทังชีวิตเป็นเหตุให้ย่ำแย่จนพระธรรมวินัย ผิดไปจากประเพณีพระพุทธบุตร เวลานั้นยังมีมหาเรือนภิกษุรูปหนึ่ง เป็นตำแหน่งสังฆราชาในหัวเมืองฝ่ายเหนือเกิดเป็นเหตุการณ์ขึ้น ซึ่งเป็นมูลฐานให้สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีต้องเป็นพระธุระจัดการชำระอธิกรณ์พระสงฆ์เป็นการใหญ่ เพื่อกำจัดพระภิกษุอลัชชีไปให้พ้นพุทธจักร แล้วสรรหาพระภิกษุบริสุทธิ์ศีลเพื่อดำรงพระพุทธศาสนาสืบไป เรื่องนี้มีเหตุที่มาต่อไปนี้

“ลัศักราช ๑๑๓๒ ปีขาลโทศก ถึง ณ เดือนหก ฝ่ายเจ้าพระฝางซึ่งเป็นใหญ่ในหัวเมืองฝ่ายเหนือทั้งปวงนั้นประพาศพิพาลทุจริตทุจริตกรรมลามก บริโภคสุราทั้งทั้งพวกสงฆ์อลัชชีซึ่งเป็นนายทัพนายกองทั้งปวงนั้น และชวนกันกระทำความสุสวักคหฆาตรกรรมปาราชิก แล้วยังนุ่งหม้อผ้ากาสาหวัดอยู่ หาละเพศสมณะไม่ แล้วเกณฑ์กองทัพให้ลงมาลาดตระเวนตีเอาข้าวปลาอาหารและเผาบ้านเมืองราษฎรเสียหายหลายตำบล จนถึงเมืองอุทัยธานี เมืองชัยนาท และราษฎรหัวเมืองฝ่ายเหนือ ซึ่งอยู่ในพระราชอาณาเขตต์ได้ความเคืองแค้นขัดสนนัก กรมการเมืองอุทัยธานี เมืองชัยนาทบอกลงมาให้กราบทูลพระกรุณา” (ที่มา; พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี)

เมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงธนบุรีทรงทราบประพาศพิพาลเหตุพระมหาเรือนและพวกสงฆ์เป็นอลัชชี ละเสียดซึ่งพระวินัยแล้วเปียดเบียนราษฎรให้ได้ความเคืองแค้นขัดสน ตกอยู่ในความทุกข์ยากดังนั้น จึงเสด็จยกพยุหยาตราทัพหลวงไปยังเมืองสว่างคนบุรี อันเป็นที่พระมหาเรือน หรือมีฉายาว่าเจ้าพระฝาง ตั้งชุมนุมพรรคพวกอยู่ ณ ที่นั้น พอ

กองทัพหน้าฝ่ายกรุงธนบุรียกไปถึง ก็เข้าโจมตีเมืองสว่างคนบุรี เจ้าพระฝางและพรรคพวกทนสู้อยู่ไม่ได้ก็พากันหนีไปจากเมือง ฝ่ายกองทัพหลวงซึ่งยกตามขึ้นไป พอทราบว่าได้เมืองสว่างคนบุรีแล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงธนบุรี ก็เสด็จขึ้นมาประทับ ณ ค่ายหลวง ตำบลหาดสูง ชายเมืองสว่างคนบุรี แล้วดำรัสสั่งให้นายทัพนายกองเกณฑ์กันให้ติดตาม “อ้ายเรือนพระฝาง” และพรรคพวกต่อไป ส่วนทางในเมืองสว่างคนบุรีนั้น โปรดให้ตั้งการชำระอธิกรณ์พระสงฆ์บรรดาอยู่ฝ่ายเหนือทั้งที่เข้าเป็นพวกเจ้าพระฝาง และมีได้เป็นพวกให้เป็นพระวิสุทธิสงฆ์ต่อไป พระราชภารกิจในการนี้พึงทราบโดยความต่อไปนี้

“ครั้นถึง วันจันทร์ เดือนสิบเอ็ด ขึ้นหกค่ำ ทรงพระกรุณาให้สืบเสาะจับพระสงฆ์พวกเหล่าร้าย ได้ตัวพระครูศิริมานนทหนึ่ง อาจารย์ทองหนึ่ง อาจารย์จันทร์หนึ่ง อาจารย์เกิดหนึ่ง ล้วนเป็นแม่ทัพอ้ายเรือนพระฝางทั้งสี่รูป แต่พระครูเพชรรัตน กับ อ้ายเรือนพระฝางนั้นหาได้ตัวไม่ จึงดำรัสสั่งให้ผลิตผ้าคฤหัสถ์ทั้งสี่คน แล้วจำมันคงส่งลงมาใส่คุกไว้ ณ กรุง

ในวันนั้น ให้himนตพระสงฆ์เมืองเหนือมาพร้อมกันหน้าที่นั่ง และให้หาขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อยมาประชุมเฝ้าพร้อมกัน จึงดำรัสปรึกษาว่า พระสงฆ์บรรดาอยู่ฝ่ายเหนือนี้ เป็นพรรคพวกอ้ายเรือนพระฝางทั้งสิ้น ย่อมถืออาวุธและปืน รบศึกฆ่าคน ปล้นเอาทรัพย์สิ่งของ และกินสุราเมรัยสั่งเสพอนาจารด้วยสีกาต้องจตุปราชิกาบัตติต่าง ๆ ขาดจากสิกขาบทในพระพุทธศาสนา ล้วนลามกจะละไว้ให้คงอยู่ในสมณเพศจะมิได้ อนึ่ง พระสงฆ์ฝ่ายเหนือฝ่ายใต้ ก็จะแปลกปลอมปะปนกันอยู่ มิรู้ว่ของคืดคือคืดชั่ว จะได้ให้วันบเคารปลักการบูชาให้เป็นเนื่อนาบุญ จะได้ผลานิสงส์แก่เราท่านทั้งปวง ให้พระสงฆ์ให้การไปแต่ตามสัตย์ตามจริง ถ้าได้ผิดในจตุปราชิกาแต่ประการใดประการหนึ่ง จะพระราชทานผ้าคฤหัสถ์ให้ผลิตคืดออกทำราชการ

ที่ไม่รับนั้นจะให้ดำนํ้าพิสุจน์สู่นาฬิกาสามกลั่น
 แม้นชนะแก่นาฬิกา จะให้เป็นอธิการและพระครู
 ราชาคณะฝ่ายเหนือโดยสมควรแก่คุณธรรมที่รู้
 แม้นแพ้แก่นาฬิกา จะให้ลงพระราชอาญาเขียน
 แล้วลักข้อมือ มีให้บวชได้อีก แม้นเสมอนาฬิกา จะ
 ถวายผ้าไตรให้บวชใหม่ ถ้าแต่เดิมไม่รับครั้งจะให้
 ลงดำนํ้าพิสุจน์ แล้วกลับคืนคำว่าได้ทำผิดจะให้ลง
 พระราชอาญาประหารชีวิตเสีย

อนึ่ง พระสงฆ์จะลงดำนํ้านั้น ให้ตั้งศาลกัน
 ม่านดาดเพดานผ้าขาว แต่งเครื่องพลีกรรมเทพดา
 พร้อมแล้ว จึงทรงพระสัตยาธิษฐาน ให้พระบารมี
 นั้นช่วยบำรุงรักษาพระสงฆ์ทั้งปวง ถ้าภิกษุองค์ใด
 มิได้ขาดจากสิกขาบทจุติปาราชิก ขอให้พระบารมี
 ของเราและอานุภาพเทวดาอันศักดิ์สิทธิ์ จงมาเป็น
 ลักขิพยานช่วยอภิบาลบำรุงรักษาพระผู้เป็นเจ้าของค
 นั้นอย่าให้แพ้แก่นาฬิกาได้ ถ้าพระภิกษุรูปใดถึงแก่

ศีลวิบัติแล้วเทพเจ้าจงสังหารให้แพ้แก่นาฬิกา เห็น
 ประจักษ์แก่ตาโลก แล้วเสด็จทรงพระเก้าอี้อยู่บนที่
 หาดทราย ให้พระสงฆ์ลงดำนํ้าพิสุจน์ตัวต่อหน้า
 พระที่นั่ง พลองทรงพระอิษฐานด้วยเดชะพระบรม
 โภธิสมภาร

ครั้นนั้น พระสงฆ์ที่ศีลบริสุทธิ์ ก็ชนะแก่น
 นาฬิกาบ้าง เสมอบ้าง ที่ภิกษุศีลก็แพ้แก่นาฬิกา
 เป็นอันมาก เสนาบดีก็กระทำตามรับสั่งโดยสมควร
 แก่คุณและโทษ แต่ผ้าไตรที่พระสงฆ์พวกแพ้ต้องสึก
 นั้นให้เฝ้าเป็นสมุทไปทาพระมหาธาตุเมืองสว่างคบุรี
 แล้วทรงพระกรุณาให้เย็บผ้าจีวรสบงให้ได้พันไตร
 จะบวชพระสงฆ์ฝ่ายเหนือ จึงดำรัสสั่งให้สังฆการี
 ลงมาอาราธนารับพระราชาคณะกับพระสงฆ์อันดับ
 ณ กรุงธนบุรี ๕๐ รูป ขึ้นไปบวชพระสงฆ์ไว้
 ณ หัวเมืองเหนือทุกๆ หัวเมือง และให้พระราช
 คณะอยู่สั่งสอนในข้อพระวินัยสิกขาบท กับให้เก็บ

พระไตรปิฎกลงมาเป็นฉบับสร้าง ณ กรุงด้วย

โปรดให้พระพิมลธรรม ไปอยู่เมืองสวางคบุรี ให้พระธรรมโคดม ไปอยู่เมืองพิชัย ให้พระธรรมเจดีย์ ไปอยู่ ณ เมืองพระพิษณุโลก ให้พระพรหมมุนี ไปอยู่เมืองสุโขทัย ให้พระเทพกวี ไปอยู่เมืองสวรรคโลก ให้พระโพธิวงศ์ไปอยู่เมืองศรีพนมาศทุ่งยั้ง” (ที่มา ; พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี)

พระราชภาระในการชำระความมั่วหมอง อันเกิดแต่สงฆ์เป็นเหตุเสียเอง ดังกรณีหาเรือนเจ้าพระฝางแลพรรคพวกเป็นกรณีหนึ่ง กับการที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงธนบุรี โปรดให้ตั้งการพิสูจน์พระสงฆ์เพื่อค้นหาพระภิกษุที่ศีลบริสุทธิ์ แล้วทรงพระกรุณาบวชพระสงฆ์ฝ่ายเหนือเสียใหม่ให้เป็นที่น่าเชื่อถือได้นั้นกรณีหนึ่ง กับการจัดให้พระราชาคณะผู้ทรงพุทธธรรมจากกรุงธนบุรี ขึ้นไปประจำในหัวเมืองสำคัญๆ ฝ่ายเหนือ เพื่อสั่งสอนโดยเฉพาะพระวินัยสิกขาบทแก่พระภิกษุ สามเณร ซึ่งสมัยนั้นย่อหย่อนมาก จึงชวนกันทำสิ่งซึ่งสมณเพศไม่พึงกระทำ จนเป็นเหตุดังกล่าวข้างต้น ซึ่งก็เป็นอีกกรณีหนึ่ง ที่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงเป็นพระธุระแก่การพระพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์และแข็งแรงขึ้น

กระนั้นก็ตาม ในสมัยแรกตั้งกรุงธนบุรีขึ้นเป็นราชธานี ยังเป็นสมัยหน้าศึกหน้าสงครามเป็นลำดับ ความปกติยังไม่เข้าที่เข้าทาง ฝ่ายศาสนจักรก็ยังไม่สู้มั่นคง พระสงฆ์ต่างละทิ้งพระวินัยสิกขาบทกันมาก แม้กระทั่งสมเด็จพระสังฆราชาเองเมื่อตอนต้นแผ่นดินก็เป็นเหตุ ดัง

“มีผู้เป็นโจทก์ฟ้องกล่าวโทษสมเด็จพระสังฆราช ครั้นกราบทูลพระกรุณาขึ้นตามคำโจทก์ฟ้อง จึงดำรัสให้พระยาเสด็จชำระถามสมเด็จพระสังฆราช สมเด็จพระสังฆราชไม่รับจึงโปรดให้พิสูจน์ลุล่วงเพิกษาชำระตัวให้บริสุทธิ์เห็นความจริงและสมเด็จพระสังฆราชแพ้แก่พิสูจน์ลุล่วง จึงดำรัสให้สึกเสีย

อนึ่ง สามเณรศิษย์พระพนรัตน์ ก็มาฟ้องกล่าวโทษว่า พระพนรัตน์ล่วงเสพเมถุนธรรมทางเว็จ

มรรคแห่งตน จึงโปรดให้พิจารณา รับเป็นลัทธิให้สึกเสีย” (ที่มา ; พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี)

กรณีดังแสดงไว้เป็นอุทาหรณ์นี้ เป็นเหตุให้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงธนบุรี ต้องทรงออกพระราชกำหนด ว่าด้วยศีลสิกขาบท โดยพระราชประสงค์กำชับและกำกับพระภิกษุ สามเณร ให้ตระหนักและพึงประพฤติอยู่ในศีลสิกขาบทโดยเคร่งครัด ดังเห็นได้จากบานแผนกแห่งพระราชกำหนด ต่อไปนี้

“กฎให้ไว้แก่ สมณผู้รักษาศีลสังวรวินัย ด้วยสมเด็จพระบวรพระพุทธเจ้าทรงพระกรุณาปริกษาราชาคณะบัณฑิตยชาตินักปราชญ์ เห็นเหตุแห่งศีลสิกขาบท ๒๒๗ เป็นกึ่งก้านสาขาแห่งศีล ๑๐ ประการ คือ

๑. ปาณาติปาตา ห้ามมิให้ฆ่าสัตว์
๒. อทินนาทานา ห้ามมิให้ลักทรัพย์
๓. อพรมหจริยา ห้ามเสพเมถุน
๔. มุสาวาทา ห้ามสับปลับ
๕. สุราเมรัยยะ ห้ามกินเหล้า
๖. วิกาลโภชนา ห้ามกินอาหารล่วงเวลา
๗. นัจจคิตวา ห้ามดูฟ้อนรำ
๘. มาลาคันธะ ห้ามทัดทาของหอม
๙. อุจจาसनมหา ห้ามนอนเหนืออาสน์อันวิจิตร
๑๐. ชาตรูปะระ ห้ามสร้างสมทรัพย์เงินทอง

ถ้าผู้ใดมีปัญญารักษาศีลได้ศีล ๒๒๗ จึงคงถ้าศีล ๑๐ ประการขาดจากชั้นธรรมาสน์สมณผู้ใดแล้วอันศีล ๒๒๗ นั้นก็อันตรธานหาย ศีลแลคณะศีล ๒๒๗ นั่นคือ จตุปาราชิก ๔ สังฆาภิเสก ๑๓ อนียต ๒ นิสัคคีย์ ๓๐ ปาจิตติย ๙๒ ปาฏิเทส ๔ เสขียวัด ๗๕ อธิกรณสมถ ๗” (ที่มา ; พระราชกำหนดของเจ้ากรุงธนบุรี ว่าด้วยศีลสิกขา)

เนื้อความสำคัญของพระราชกำหนดว่าด้วย

ศีลสิกขา ต่อไปจากความนำในบานแผนกนี้เป็นความอธิบายโดยพิสดารในแต่ละส่วน ๆ แห่งศีล ๒๒๗ ข้อ สำหรับคณะสงฆ์และสามเณรสมัยนั้นพึงสังวรและประพฤติปฏิบัติโดยเคร่งครัดไม่ให้ตกหล่นและในตอนที่ท้ายแห่งพระราชกำหนดฉบับนี้ยังมีความกำชับไว้แน่นอนหนา ดังความต่อไปนี้

“จบอธิกรณสมณะ ๗ เป็นศีลสิกขาบท ๒๒๗ ให้สมณะบุตรผู้ไม่รู้รกรกบาปาลี เล่าเรียนแจ้งใฝ่ในขันธสันดาน แล้วจึงให้บวชปรนนิบัติตามรับสั่งนี้ จงทุกประการ

กฎให้ไว้ ณ วัน ๗ ๕ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๓๕ ปีมะเส็ง เบญจศก” (ที่มา : เพิ่งอ้าง)

การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้คืบคืบขึ้นตั้งเมื่อครั้งพระนครศรีอยุธยายังไม่เสียแก่ข้าศึกสำหรับสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีอีกกรณี คือ การที่โปรดให้สร้างพระพุทธรูปปฏิมากรขึ้นใหม่ ให้ถูกต้องด้วยพระพุทธรูปลักษณะ จะได้เป็นแบบฉบับสำหรับการสร้างพระพุทธรูปปฏิมากรขึ้นไว้เป็นอุเทศิกเจดีย์ให้เป็นสิ่งควรระลึกถึงสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสิ่งควรเคารพบูชาถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าอันเป็นที่พึ่งต่อไป

พระราชภาระในการที่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดให้จัดการปั้นพระพุทธรูปปฏิมากรแล้วหล่อขึ้นใหม่ให้ไว้เป็นแบบฉบับพระพุทธรูปในแผ่นดินนั้น มีเนื้อความแสดงไว้ในพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรีต่อไปนี้

“พระราชอาคณเฑาะวยพระพรว่า พระบาลีพระพุทธรูปลักษณะนั้นว่า สมเด็จพระสัมพันธวงศ์พระกายเป็นปริมณฑลจุฬาริมณฑลแห่งต้นไทรมิได้สูงต่ำยาวสั้น และพระกายซึ่งสูงนั้นวัดเท่ากับความของพระองค์ อหนึ่งมีมังสะที่หนานั้นเจ็ดแห่งคือ หลังพระหัตถ์ซ้ายขวา หลังพระบาทซ้ายขวา พระอังกาสทั้งสองข้างซ้ายขวา กับลำพระสอเป็นเจ็ดแห่งด้วยกัน

จึงทรงพระกรุณาสั่งให้ช่างหล่อ หล่อพระพุทธรูปให้ต้องด้วยพระพุทธรูปลักษณะ จงพร้อมบริบูรณ์ทุกประการ ให้สมเด็จพระสังฆราชเอาพระบาลีพระพุทธรูปลักษณะออกบรรยายให้ช่างทำ

สมเด็จพระสังฆราชจึงแปลพระบาลีพระพุทธรูปลักษณะถวายว่า พระทนต์ตั้งสมมหาบุรุษลักษณะใหญ่ นั้นสามสิบสองประการ คือ พระลักษณะอย่างนั้น ๆ และพระอัสติยานุพยัญชนะพระลักษณะน้อยนั้นแปดสิบประการคืออย่างนั้น ๆ...

แล้วทรงพระกรุณาให้ หลวงวิจิตรนฤมลปั้นพระพุทธรูปให้ต้องด้วยพระพุทธรูปลักษณะ พระสมาธิองค์หนึ่ง ยืนองค์หนึ่ง เป็นสองพระองค์จะให้ช่างหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์”

สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ในฐานะทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงมีพระราชภาระในการศาสนูปถัมภกโดยตรง ได้ทรงปฏิบัติแล้วซึ่งการเลิกฟื้นพระพุทธรูปศาสนาแห่งสยามประเทศให้กลับคืนดีขึ้นใหม่สำหรับประชาอาณาจักรได้เป็นที่พึ่งที่นำจิตใจถึงซึ่งพระรัตนไตรครบถ้วน กล่าวคือ ในเบื้องต้นสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพระกรุณาให้ชำระพระสงฆ์ให้เป็นผู้ตั้งอยู่ในบริสุทธิ์ศีลเป็นที่ควรให้พุทธศาสนิกศรัทธาและนับถือได้ เบื้องกลางนั้นโปรดให้เสาะหารวบรวมพระไตรปิฎกที่กระจัดพลัดพรากไปเมื่อภายหลังเสียพระนครศรีอยุธยาเอากลับมาจำลองขึ้นใหม่ให้ครบถ้วนสำหรับพระภิกษุสามเณร จะได้เล่าเรียนต่อมา และเบื้องปลาย คือโปรดให้สร้างพระพุทธรูปปฏิมากรขึ้นเป็นพระพุทธรูปต้องด้วยพระพุทธรูปลักษณะไม่ผิดเพี้ยนจากพระบาลีพระพุทธรูปลักษณะให้เป็นแบบฉบับสำหรับสร้างพระพุทธรูปสืบไป

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงธนบุรี ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาถึงพร้อมแล้วซึ่งการดำรงพระรัตนไตร

หนังสือ ใครทำได

มานพ กนอมศรี*

เรื่องสั้น เขียนไม่ยาก

// อนุวัตร บิ๊กส์ ผู้พูดไทยเก่ง เคยบอก
ว่าภาษาอังกฤษง่ายนิดเดียว
ผมก็อยากขอพิมพ์คำพูดของเขาบอกว่า
เขียนเรื่องสั้นง่ายนิดเดียว เหมือนกัน

จริง ๆ นะครับ การเขียนเรื่องสั้นไม่ยากเลย
ขอเพียงศึกษากฎนิด ตั้งใจสักหน่อย ฝึกเขียน
เยอะ ๆ เท่านั้นก็เป็นนักเขียนเรื่องสั้นได้ ยังมีพื้นฐาน
เป็นนักเล่าเรื่องด้วยแล้ว รับรองว่า เขียนเรื่องสั้นได้
อย่างสบาย

เพราะการเขียนเรื่องสั้นก็คือ การเล่าเรื่อง
นั่นเอง หากแต่เป็นการเล่าที่มีแบบอย่างแตกต่าง
กันไป ทั้งที่เป็นการเล่าอย่างตรงไปตรงมา หรือเล่า
ให้ดูสนุกสนาน ตื่นเต้น มีเทคนิคต่าง ๆ สอดแทรก
เข้ามาเพื่อให้เรื่องที่เล่าเข้าถึงใจคนอ่านมากขึ้น

วิธีพิสูจน์ง่าย ๆ ว่าเราเป็นนักเขียนเรื่องสั้น
ได้ไหม ก็ให้ลองนึกทบทวนกลับไปซิว่า ที่ผ่านมา

เคยเล่าเรื่องอะไรให้คนอื่นฟังไหม และมีสักครั้งหรือ
เปล่าที่เล่าไปตั้งแต่ต้นจนจบ คนฟังบอกว่าไม่รู้เรื่อง
ถ้าไม่เคย แสดงว่า นั่นแหละเรากำลังทำ
เรื่องสั้นแล้ว หากแต่เป็นการทำด้วยการพูด ถ้าเรา
สามารถเปลี่ยนการเล่าจากการพูดมาเป็นการเขียนได้
เราก็เขียนเรื่องสั้นได้

เห็นไหมล่ะว่า เรื่องสั้นไม่ได้ลึกซับซ้อน
อะไรเลย เราไปรู้สึกกลัวมันเองต่างหาก เหมือนกับ
คนไม่เคยเห็นผี ก็วาดภาพผีไปต่าง ๆ นานา หลอก
ตัวเองจนกลัว ไม่กล้ากระดิกกระเดี้ยไปไหน คนที่
อยากจะเขียนเรื่องสั้นก็เหมือนกัน ไปวาดภาพเรื่อง
สั้นเสียยากก็เลยไม่กล้าเขียน

หากเราเชื่อมั่นว่าง่ายเสียก่อน การเขียน
เรื่องสั้นก็ตามมา

อย่าเพิ่งไปวางคุณภาพเรื่องสั้นที่จะเขียน
ให้มันวิเศษเลิศเลอ จนสิ่งเหล่านั้นกลายเป็นกรอบ

* ศิลปิน-นักเขียนอิสระ

ซึ่งให้เราไม่กล้าก้าวเดินออกไป เพียงทำใจสบายๆ แล้วถือว่า หากเราเขียนเรื่องสั้นไปแล้ว คนอ่านรู้เรื่องราวเราเล่าเรื่องอะไร ก็ถือว่ามิชั้ไปกว่าครึ่ง

อีกอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การเขียนเรื่องสั้นง่ายขึ้นก็คือ มีโครงที่จะเล่า สนุกที่จะเล่า เพราะการเล่าเรื่องสั้นด้วยตัวหนังสือมันแตกต่างจากการเล่าเรื่องด้วยปากที่มีผู้ฟังนั่งอยู่ตรงหน้า สามารถมองเห็นอากัปกิริยาความสนใจของคนฟังได้ แต่การเล่าด้วยตัวหนังสือ เป็นการเล่าอยู่เพียงคนเดียว เราจึงต้องสมมุติว่ามีคนฟังเอาเอง

การวาดภาพว่ามีคนนั่งฟังอยู่ตรงหน้า จะช่วยให้เขียนเรื่องสั้นได้อย่างออกรสออกชาติมากขึ้น

ผมเขียนเรื่องสั้นไว้เรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องเล่าสั้นๆ ที่ดำเนินเรื่องอย่างง่าย ๆ อาศัยจินตนาการของคนอ่านช่วยให้เกิดภาพคิด เพื่อความสนุกสนานในการอ่านมากขึ้น

ผมใช้ชื่อเรื่องสั้นเรื่องนี้ว่า ทุงน้ำแดง

เหตุที่ผมใช้ชื่อนี้ก็เพราะต้องการสร้างภาพให้คนอ่านเห็นภาพทุงอันกว้างใหญ่ซึ่งเจ้มนองไปด้วยน้ำสีแดง ชื่อนี้เสนอให้ของมันเป็นอยู่ที่ความฉงนสนเท่ห์ว่าทำไมน้ำจึงมีสีแดง ด้วยปกติสีน้ำที่นองอยู่ตามท้องทุ่งมักจะใสสะอาด และมองเห็นเป็นสีฟ้า เพราะมันสะท้อนจากท้องฟ้า

อย่างแรกที่ผมอยากบอกในตอนนี้นี้ก็คือ ชื่อเรื่องสั้นควรกวักมือเรียกด้วยการสร้างคำถามขึ้นในใจคนอ่าน เพื่อให้เกิดความรู้สึกต้องการหาคำเฉลยซึ่งแน่นอนว่ามันจะซ่อนอยู่ในเรื่องสั้นของเรา

ทีนี้ลองมาดูคำตอบจากเรื่องสั้นที่ผมยกมาเป็นตัวอย่าง

ทุงน้ำแดง

รถไฟลดความเร็วลงเมื่อแล่นออกจากสถานีอยุธยา พนักงานประจำรถเดินมาบอกผู้โดยสารให้รู้ว่ารถไฟขบวนนี้อาจถึงที่หมายช้ากว่าเดิมด้วยเหตุที่ทางรถไฟหลายช่วงถูกกระแสน้ำที่ทะลักไหลลงมาจากภาคเหนือกัดเซาะ แม้จะซ่อมแซมแล้ว

แต่ก็ยังต้องแล่นไปด้วยความระมัดระวัง

เขาเหลือบมองออกไปนอกหน้าต่าง เห็นบ้านเรือนที่ปลูกเรียงรายอยู่สองข้างทางรถไฟจมอยู่ในน้ำไกลออกไปเป็นผืนน้ำที่แผ่ตัวออกไปอย่างกว้างไกลสุดสายตา

รถไฟยังคงแล่นไปอย่างช้าๆ สองข้างทางเป็นทุ่งน้ำสีแดงขุ่น อันกว้างใหญ่จนทำให้รู้สึกเหมือนกับว่าขบวนรถไฟขบวนนี้กลายเป็นสัตว์เลื้อยคลานตัวเล็กๆ ตัวเดียวในโลกที่ไม่จมหายไปใต้ผืนน้ำ

รถไฟยังคงแล่นไปเรื่อย ๆ เสียงล้อเหล็กกรีดตัดผิวน้ำที่ท่วมเหนือราง ฟังคล้ายบทเพลงเศร้าที่บรรเลงด้วยน้ำตาและความทุกข์โศก จากสถานีหนึ่งเลื้อยเข้าไปจอดยังสถานีหนึ่ง จากจังหวัดหนึ่งค่อยๆ เลื้อยอย่างแผ่ช้าไปอีกจังหวัดหนึ่ง แต่ไม่ว่ารถไฟจะผ่านไปกี่สถานีและกี่จังหวัด มันก็ไม่สามารถหลุดพ้นออกไปจากผืนน้ำ

จนเข้าเขตจังหวัดนครสวรรค์ รถไฟจึงค่อยๆ เพิ่มความเร็วขึ้น เขารู้สึกตื่นเต้น รีบผุดลุกขึ้นมองออกไปนอกหน้าต่าง ภาพหมู่มืดที่ขึ้นเรียงรายอยู่ข้างทางรถไฟ ทำให้เขายิ้มออกมาได้ อย่างน้อยทุงน้ำแดงอันกว้างใหญ่ไพศาลก็มีวันจบสิ้นลง

ทันใดนั้นเสียงหวูดรถไฟก็ดังสนั่นขึ้น รถกระชากความเร็วลงอย่างกะทันหัน จนผู้โดยสารหลายคนหัวคะมำ

รถไฟค่อยๆ คลานไปอย่างเชื่องช้าแล้วหยุดลง เสียงผู้โดยสารแข็งแรงแจนฟังไม่รู้เรื่อง พนักงานประจำรถเดินมาแล้วบอกกับผู้โดยสารว่ารถไฟชนวัวอาจต้องเสียเวลาซ่อมหลายชั่วโมง

ผู้โดยสารหลายคนแสดงอาการไม่พอใจ แต่หลายคนก็อุทานออกมาด้วยความสงสาร เขาลุกขึ้นเดินลงจากขบวนรถ มีผู้โดยสารทั้งหญิงและชายหลายคนพากันเดินนำอยู่ข้างหน้า ทุกคนมุ่งหน้าสู่หัวรถจักร

ความเล็ดล่งกลืนคละคลุ้งเมื่อเดินใกล้เข้าไป เขาเห็นผู้หญิงบางคนเดินสวนกลับมาด้วยใบหน้า อันซีดขาว ไม่ห่างกัน ซากวัวที่ถูกฉีกด้วยความแรง ของหัวรถจักรกระเด็นออกเป็นท่อนๆ เขาเห็นส่วน ที่เป็นหัวและขาของมันกำลังอยู่ริมพวงหรีด นัยน์ตา เบิกโผลงเหมือนยังมีชีวิต

เขายกมือขึ้นปิดปากเพื่อระงับความตึบตัน ที่ตีเสือกขึ้นมา ผู้หญิงคนถัดไปกำลังโก่งคออาเจียน ชวนให้เขาอยากทำตาม พยายามฝืนใจเดินลึก ทางไปยังกลุ่มพนักงานรถไฟที่อ้อนอยู่ตรงหัวต่อ ระหว่างตู้โดยไม่มีผู้ใดสนใจกับซากศพของวัว ไม่น้อยกว่าสัตว์ที่กระจายอยู่โดยรอบ

ดูเหมือนจะมีเพียงพนักงานทำความสะอาด เพียงสองคนเท่านั้นที่กำลังตั้งหน้าตั้งตาดูชิ้นเนื้อที่ ติดอยู่กับรถไฟออกยัดใส่ถุงดำ เขาแอบได้ยินคน ทั้งสองคุยกันถึงรายการอาหารประเภทย่างประเภท ย่ำสำหรับวงเหล้าในตอนเย็น

ผู้โดยสารพากันทะยอยกลับขึ้นรถ เมื่อได้รู้ ในสิ่งที่อยากรู้จนพอใจแล้ว เขาพอจับบทสนทนา ของคนเหล่านั้นได้ว่า สิ่งที่พวกเขาวิตกกังวลกัน มากก็คือพวกเขาจะถูกปล่อยให้เคี้ยวคว้างอยู่กลาง ทะเลน้ำจืดนี้อีกนานแค่ไหน

แล้วหลายคนก็ยิ้มออกมาได้เมื่อเห็นรถไฟ โคนหนึ่งวิ่งตรงมาหา พนักงานประจำรถบอกว่า ทันทีที่เกิดอุบัติเหตุ พนักงานขับรถก็วิทยุแจ้งยัง สถานี โชคดีที่ถัดไปอีกไม่กี่กิโลเมตรก็จะเข้านครสวรรค์ หากซ่อมหัวรถจักรให้พอใช้การได้ ก็สามารถประกอบ ไปเปลี่ยนหัวรถจักรที่นั่น

ผู้โดยสารหลายคนยิ้มออกมาได้ พวกเขา พากันทะยอยกลับขึ้นไปบนตัวรถ ปล่อยให้ช่างและ เจ้าหน้าที่รถไฟทำงานต่อไปด้วยความเร่งรีบ

เขาเดินอ้อมไปทางหัวรถจักร เมื่อทอด สายตามองไปรอบๆ ก็จะเห็นว่า ที่ซึ่งรถไฟหยุดอยู่ เป็นเหมือนเกาะเล็กๆ อันอุดมสมบูรณ์ไปด้วย ผักหญ้าเพียงเกาะเดียว ท่ามกลางผืนน้ำอันไพศาล

และผักหญ้าเหล่านี้ก็เป็นแหล่งอาหารอย่างดีของ คนและวัว

เสียงพนักงานประจำรถประกาศให้ผู้โดยสาร ทุกคนขึ้นรถ หลังจากช่างซ่อมแซมหัวรถจักรจน พอใช้การได้แล้ว ก่อนหมุนตัวกลับเขาเหลือบไป เห็นชายชราคนหนึ่งกำลังนั่งมองทุกอย่างเหม่อ ลอย ไม่เรียขขนาดเล็กที่เขาถืออยู่ในมือ ทำให้พอ จะเดาได้ว่ามันใช้สำหรับต้อนวัว

เขาอยากเดินไปหาชายชราผู้นั้น ให้คำ ปลอบโยนซึ่งแม้มันอาจไม่มีค่า แต่ก็น่าจะช่วยให้ แกมีพลังลุกขึ้นยืนขึ้นมาได้บ้าง

แต่เสียงหวูดจากหัวรถจักรก็ดังกังวานขึ้น เขาละสายตาจากชายชราเจ้าของวัว ซึ่งบัดนี้มันได้ กลายเป็นซากศพที่ยังมีลมหายใจ ก้าวกลับขึ้นไป บนตัวรถเสียงหวูดดังถี่ยาวอีกหลายครั้งแล้วขบวน รถไฟก็แล่นออกไปอย่างช้าๆ

เขาเพ่งมองไปยังร่างผอมเกร็งของชายชรา ซึ่งขบวนรถกำลังทิ้งห่างแกลออกไป แผลกเหลือเกิน ที่เขารู้สึกเหมือนกับว่าชายชราผู้นั้นได้ตายไปแล้ว

เรื่องสั้นเรื่องนี้ เป็นการเล่าแท้ๆ เพราะไม่มี บทสนทนาสักคำเดียว โดยมีเขา ซึ่งแท้ที่จริงก็เป็น ตัวแทนของคนเขียนเป็นผู้เล่า และมีรถไฟเป็นตัว ทำให้เรื่องดำเนินไป โดยเริ่มเรื่องที่เขานั่งรถไฟออก จากสถานีอยุธยา เพื่อไปจังหวัดนครสวรรค์

ระหว่างทางที่รถไฟแล่นผ่านไปเกิดเรื่องราว มากมายและเรื่องราวเหล่านั้นก็ออกมาจากเขา ซึ่งเป็นคนเล่าโดยสอดแทรกสิ่งที่เห็น สิ่งที่คิด และ สิ่งที่รู้สึกลงไปในเรื่อง เพื่อทำให้เรื่องเข้มข้นและน่า ติดตามมากขึ้น

จากเรื่องสั้นเรื่องนี้ ผมมีสิ่งที่จะบอกอยู่ ๒-๓ อย่าง อย่างแรกก็เรื่องของการบินเปรียบเทียบ เปรียบเปรย

เรื่องสั้นที่จะสนุกและสร้างบรรยากาศในการอ่านให้เกิดจินตนาการร่วมได้ก็คือการเปรียบเทียบ เปรียบเปรย เพราะการเปรียบเทียบ เปรียบเปรย จะช่วยสร้างภาพที่เกิดขึ้นในมโนนึกของคนอ่านให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และภาพเหล่านี้แหละที่ทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างน่าสนใจ ให้รสชาติแก่คนอ่านมากขึ้น

ในเรื่องสั้นเรื่องนี้มีคำเปรียบเทียบ เปรียบเปรยหลายแห่ง ผมจะหยิบมาให้ดูพอเป็นตัวอย่าง

“รถไฟยังคงแล่นไปอย่างช้าๆ สองข้างทางเป็นทุ่งน้ำสีแดงขุ่น อันกว้างขวางใหญ่จนทำให้รู้สึกเหมือนกับว่าขบวนรถไฟขบวนนี้กลายเป็นสัตว์เลื้อยคลานตัวเล็กๆ ตัวเดียวในโลกที่ไม่จมหายไปได้ผืนน้ำ”

การเปรียบเทียบนี้ช่วยให้ภาพรถไฟที่มีลักษณะเป็นขบวนยาวกลายเป็นสิ่งที่กำลังเลื้อยไปกลางผืนน้ำอันกว้างใหญ่ อย่างอ้อมอ้อมเดียวดาย ช่วยให้เกิดภาพรถไฟที่มีชีวิต มีความเคลื่อนไหว และมีความรู้สึก

สิ่งที่นำมาใช้ในการเปรียบเทียบจะเป็นอะไรก็ได้ เพียงแต่มันควรมีบางสิ่งบางอย่างที่ตรงกัน แต่ให้อารมณ์และความรู้สึกแตกต่างไปอีกอย่างหนึ่ง เช่น

“เสียงล้อเหล็กกรีดตัดผืนน้ำที่ท่วมเหนือรางพังคล้ายบทเพลงเศร้าที่บรรเลงด้วยน้ำตาและความทุกข์โศก”

การเปรียบเทียบนี้ ผมหยิบเอาเสียงของรถไฟมาเป็นต้นแบบ เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับบทเพลงเศร้า

ถามว่าทำไมผมจึงต้องทำเช่นนั้น เพราะในความเป็นจริงเสียงรถไฟก็คงเป็นเสียงรถไฟ ที่มีจังหวะช้าหรือเร็ว สม่ำเสมอกันเท่านั้น ซึ่งหากฟังกันจริงๆ มันก็ยากนักที่จะเป็นเสียงเพลงเศร้าได้ แต่ผมก็ตั้งใจให้มันเป็นเช่นนั้น เพราะอยากให้คน

อ่านรู้สึกได้ถึงอารมณ์ของเรื่อง ซึ่งยิ่งคมชัดมากขึ้นเมื่อนำเอา น้ำตา และความทุกข์โศกมาเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดเสียงรถไฟ

ซึ่งตายแล้วเกิดอีก ๑๐ ชาตีกี่ไม่มีใครทำให้เกิดขึ้นมาได้

แต่มันเกิดจากจินตนาการของคนเขียนที่จะสร้างมันขึ้นมาและไม่เฉพาะเจาะจงหรือเป็นสูตรสำเร็จว่า ต้องเปรียบเทียบสิ่งใดกับสิ่งใด ขอเพียงแต่เมื่อเปรียบเทียบแล้วเกิดอารมณ์และความรู้สึกขึ้นมาในเรื่องได้

อีกอย่างหนึ่งที่ผมอยากชี้ให้เห็น และหยิบนำมาเป็นแบบอย่างในการเขียนเรื่องสั้นก็คือ ความเคลื่อนไหวของตัวละครที่นำมาใช้ดำเนินเรื่อง นอกเหนือไปจากเขาซึ่งทำหน้าที่เป็นคนเล่า พฤติกรรมของตัวละครที่อยู่ในเรื่องจะช่วยให้เรื่องไม่หยุดนิ่งจนเกิดความน่าเบื่อ แต่จะทำให้เรื่องสั้นมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา

ผมอยากให้นึกถึงภาพยนตร์เอาไว้ เพราะเรื่องสั้นก็ไม่แตกต่างไปกว่ากัน เพียงแต่ภาพยนตร์มองเห็นด้วยตา เรื่องสั้นมองเห็นด้วยความคิด ส่วนที่เหมือนกันอยู่ที่การเคลื่อนไหวของสิ่งที่ปรากฏขึ้นบนจอ ยิ่งเคลื่อนไหวมากก็สามารถดึงดูดคนดูได้มาก ในทางตรงข้ามยิ่งนิ่งมากก็น่าเบื่อมาก

ผมจะยกตัวอย่างความเคลื่อนไหวในเรื่องสั้นทุ่งน้ำแดงมาให้ดูสัก ๒-๓ ตอน

“ทันใดนั้นเสียงหวูดรถไฟก็ดังสนั่นขึ้น รถกระชากความเร็วลงอย่างกะทันหัน จนผู้โดยสารหลายคนหัวคะมำ” และ

“เขายกมือขึ้นปิดปากเพื่อระงับความตื่นตันที่ตีเอือกขึ้นมา ผู้หญิงคนถัดไปกำลังโง่คออาเจียนชวนให้เขาอยากทำตาม พยายามฝืนใจเดินหลีกเลี่ยงไปยังกลุ่มพนักงานรถไฟที่ออกกันอยู่ตรงหัวต่อระหว่างตู้โดยไม่มีผู้ใดสนใจกับฉากศพของวัวไม่น้อยกว่าสัตว์ที่กระจายอยู่โดยรอบ”

เรื่องของความเคลื่อนไหวนี้ ถือได้ว่าเป็นคาถาบทสำคัญของการเขียนเรื่องสั้นทีเดียว ไม่ว่าจะเขียนเรื่องสั้นใด สิ่งที่จะต้องสอดใส่ไว้ตลอดเรื่องเลยก็คือการให้เรื่องเคลื่อนไหว ตัวละครเคลื่อนไหว พุดง่าย ๆ ก็คือต้องคิดและเขียนให้เป็นกิริยาอาการ ไม่ใช่บอกเล่า เช่น หากเขียนว่า กินข้าว จะเป็นบอกเล่า แต่ถ้าเขียนว่า ตักข้าวใส่ปากเคี้ยวแล้วกลืน ก็เป็นกิริยา

วิธีย่าง ๆ สำหรับคนที่เริ่มเขียนใหม่ ยังจับเรื่องสั้นไว้ในกำมือไม่ได้ ก็คือ คิดเป็นบอกเล่า แล้วนำสิ่งที่ต้องการบอกเล่านั้นมาขยายให้เป็นกิริยา สร้างภาพขึ้นมาว่า กินข้าว นั้นทำอย่างไร

อีกอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในเรื่องสั้นนี้และทุก ๆ เรื่องก็คือ ความกินใจ ส่วนใหญ่แล้ว เรามักวางความกินใจไว้ส่วนท้าย ๆ ของเรื่อง สำหรับเรื่องนี้ความกินใจอยู่ตอนจบของเรื่องที่ว่า

“เขาเพิ่งมองไปยังร่างผอมเกร็งของชายชราซึ่งขบวนรถกำลังทิ้งห่างแกออกไป แปลกเหลือเกินที่เขารู้สึกเหมือนกับว่าชายชรานั้นได้ตายไปเสียแล้ว”

หากถามว่า ผมเอาเรื่องราวนี้มาจากไหน คำตอบก็คือจากประสบการณ์ ตอนที่ผมขึ้นรถไฟไปจังหวัดนครสวรรค์ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดน้ำท่วมใหญ่ กินพื้นที่เกือบทั้งประเทศ และความที่น้ำไหลผ่านมาจากภาคเหนืออันเต็มไปด้วยภูเขา จึงทำให้สีของน้ำเปลี่ยนเป็นสีแดง ตลอดทางรถวิ่งไปอย่างช้า ๆ จนถึงสถานีสุดท้ายก่อนเข้าจังหวัดนครสวรรค์ จึงสามารถเร่งความเร็วขึ้นมาได้ เพราะเป็นส่วนที่น้ำไม่ท่วม และก็เพราะเป็นส่วนที่น้ำไม่ท่วมนี้เองที่ทำให้ชาวบ้านแถวนั้นนำวัวมาเลี้ยงข้างทางรถไฟซึ่งยังพอมีหญ้าเขียวให้กิน เมื่อรถไฟมาคนเลี้ยงจึงไม่สามารถต้อนวัวที่กำลังกินหญ้าเพลินหลบออกมาจากรางได้ ทำให้หัวรถไฟชนเข้ากับร่างวัวเต็ม ๆ มีวัวร่างขาวกระเด็นเป็นท่อน ๆ ถึง ๔ ตัว รถเสียเวลาซ่อมอยู่พักใหญ่จึงประคองวิ่งไปจนถึงสถานีนครสวรรค์

สิ่งสุดท้ายในตอนนี้นี้ที่ผมอยากจะบอกก็คือเรื่องสั้นเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ คนเขียนเรื่องสั้นจึงควรเป็นนักเดินทาง เพราะการเดินทางจะทำให้เกิดประสบการณ์ และเรื่องราวที่ประสบพบเห็นนั้นแหละ เป็นเรื่องสั้นที่ดีที่สุด

โฉมหน้าสื่อ สื่อทวิภาษา

พญานา วงศ์สง่า*

หนังสือชุดพัฒนาศักยภาพภาษาไทย ในภูมิภาค ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพราะถ้าหากการเรียนรู้ภาษาไทยไม่ดี ก็จะทำให้การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ มีปัญหาตามไปด้วย พื้นที่ที่น่าห่วงใยยิ่งในการใช้ภาษาไทย คือ พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะ ๓ จังหวัด คือ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากจังหวัดอื่นๆ คือ คนส่วนใหญ่มีเชื้อสายมลายู ยึดถือวัฒนธรรมแบบมลายูอิสลาม ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นเป็นภาษาแม่ในชีวิตประจำวัน ส่วนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีปัญหาด้านคุณภาพการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างไม่อาจปฏิเสธได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา จึงได้ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้การสอนภาษาไทยในสถานศึกษา ภูมิภาค ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักเรียนในจังหวัดยะลา นราธิวาส ปัตตานี และจังหวัดอื่นๆ ที่ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวันให้สามารถเรียนรู้ภาษาไทยได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งถือเป็นโครงการนำร่องในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ เนื่องจากคนไทย บางท้องถิ่น บางภูมิภาคไม่ได้ใช้ภาษาไทยมาตรฐาน ในชีวิตประจำวัน แต่มีการใช้ภาษาถิ่นในการ ติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน

ในเบื้องต้นสำนักวิชาการฯ กำหนดจัดทำ หนังสือเสริมการเรียนรู้การสอนภาษาไทยใน ระดับเตรียมความพร้อมหรืออนุบาล และ ช่วงชั้นที่ ๑ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓) จำนวน ๖ เล่ม ได้แก่ ระดับเตรียมความพร้อม ๒ เล่ม คือ *ก ไก่ สวัสดิ์* และ *กระเจงกับหอยขม*

ส่วนระดับประถมศึกษา ปีที่ ๑-๓ จำนวน ๔ เล่ม คือ *มินากับ มาเรียม* *รักของอัยนูน* *หมอน้อยกิ่งกำปิน* และ *ว่าวน้อยบุหลัน*

ความโดดเด่นของหนังสือเหล่านี้ที่ไม่อาจมองข้ามก็คือ ความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และ สภาพท้องถิ่น อีกทั้งยังมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาอิสลามร่วม พิจารณาเนื้อหา สาระเพื่อไม่ให้ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม ด้วย

ถ้าหากทุกฝ่ายมีความจริงจังและจริงใจร่วมด้วยช่วยกัน พัฒนาการใช้ภาษาไทยให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่มี ปัญหาอย่างเช่น ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ไม่เพียงแต่จะช่วยให้คนไทยทุกคนใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษา ประจำชาติได้ถูกต้องเท่านั้น ยังประโยชน์ให้คุณภาพการศึกษา ในภาพรวมของประเทศดีขึ้นอีกด้วย

ดาวเด่น แดนใจ

กรุณา ศิริธกษัตินมพร

กัมมพร ฤทธิธากินันท์

แบบอย่างนักแสดงที่ไม่ทิ้งการเรียน

เด็กในวัยเรียนส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนเรียนหนังสือ ทำกิจกรรมร่วมกับครูและเพื่อนๆ หลังเลิกเรียนก็อาจจะไปเรียนพิเศษเพิ่มเติมหรือไม่ก็กลับบ้าน พักผ่อน ทบทวนบทเรียนที่เรียนมา แต่เด็กบางคนก็มีภาระหน้าที่ที่แตกต่างไปจากเพื่อนในวัยเดียวกัน ทำให้ต้องรับผิดชอบมากขึ้นเหมือนเช่น น้องเชียร์ นางสาวทิฆัมพร ฤทธิธากินันท์ ดารานักแสดง ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนศึกษานารี แผนกวิทย์-คณิต

เชียร์กล่าวถึงการเป็นนักแสดงในขณะที่เป็นนักเรียนด้วยว่า “การทำงานนักแสดงถือเป็นโอกาสที่เสริมเข้ามาในชีวิต เป็นประสบการณ์พิเศษ แต่หน้าที่หลักก็คือการเรียนหนังสือ เชียร์โชคดีที่ได้เข้ามา

* นักประชาสัมพันธ์ สำนักอำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สัมผัส ได้ดูแลตัวเอง ทำให้มีคนรู้จักมากขึ้น ซึ่งเชียร์ต้องวางตัวให้เหมาะสม ใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต เชื่อว่าถ้าเรารู้จักแบ่งเวลาการทำงานกับการเรียนได้เหมาะสม ทั้งสองอย่างก็สามารถควบคู่ไปด้วยกันได้ ยังไงก็ยึดเรื่องเรียนเป็นเรื่องหลัก”

การปรับตัวเมื่อต้องกลายเป็นบุคคลสาธารณะ นั้น เชียร์บอกว่า “การเป็นดาราทำให้คนจับตามอง เพราะฉะนั้นเราต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี การเรียนต้องไม่เสีย ต้องปรับเรื่องเวลาเรียนกับการทำงานให้เหมาะสม การเข้ามาเป็นนักแสดงทำให้เห็นคุณค่าของเวลามากขึ้น อยากฝากถึงคนที่มีเวลาว่างว่าการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ อย่าปล่อยเวลาให้ผ่านไป เพราะเวลาไม่คอยใคร ควรทำสิ่งที่ประโยชน์” เชียร์ยังบอกอีกว่าครอบครัวนับเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง อย่างคุณแม่ของเชียร์ที่ส่งเสริม สนับสนุนให้เชียร์ทำกิจกรรม และก้าวมาเป็นนักแสดง ซึ่งคุณแม่มาช่วยดูแลเรื่องตารางเวลาการทำงานและการเรียนให้ ช่วยให้คำแนะนำต่างๆ

ในยุคที่การเรียนมุ่งให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง นั้น เชียร์มองว่าเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดี “การเรียนการสอนแบบเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางนั้น ทำให้เด็กกล้าแสดงออกมากขึ้น อยากให้เพื่อนๆ กล้าแสดงออกใน

- ◀ มิสทีนไทยแลนด์ ๒๐๐๒
- ◀ ละครเบญจาศิตา ความรัก
- ◀ อุ่นไอรัก
- ◀ รักได้ไหม ถ้าหัวใจไม่เพี้ยน

ทางสร้างสรรค์ เอาเวลามาทบทวนหาเป้าหมายของตนเอง แล้วมุ่งไปตามที่ฝัน”

เมื่อถามถึงความใฝ่ฝันในอาชีพนักแสดงว่า เชียร์อยากก้าวไปถึงจุดไหน เชียร์บอกว่า “ที่เข้ามาเป็นนักแสดงนั้นส่วนหนึ่งเพื่อเป็นทุนการศึกษาให้ตนเองและน้อง และช่วยคุณแม่แบ่งเบาภาระค่าใช้จ่าย ความใฝ่ฝันจริงๆ คืออยากเป็นนักโภชนาการ เพราะมองว่าคนไทยในปัจจุบันยังมีความนิยมในการบริโภคอาหารแบบผิดๆ อีกมาก”

เชียร์แสดงความคิดเห็นกรณีเด็กวัยรุ่นของไทยที่รับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา ทั้งด้านการแต่งกาย การใช้ชีวิตว่า “สิ่งที่เข้ามาถือเป็นแฟชั่น ซึ่งเหมาะสมสำหรับชาวต่างชาติ แต่คนไทยซึ่งมีวัฒนธรรมที่ดีงามสืบทอดกันมายาวนาน คนรุ่นหลังควรจะตระหนักถึงความสำคัญให้มาก เพราะขนาดชาวต่างชาติยังชื่นชมในศิลปะวัฒนธรรมของไทย เข้ามาเรียนรู้ เช่น การรำไทย มวยไทย คนไทยก็ควรเห็นความสำคัญและช่วยกันรักษา”

สุดท้ายเชียร์ฝากถึงเพื่อนๆ ว่า “การจะทำอะไรต้องทำด้วยใจรัก หมั่นฝึกฝน สักวันเราจะหาศักยภาพ และจุดเด่นของเราเจอ สิ่งที่เป็นจุดด้อยก็ไม่ต้องมองข้าม แต่ให้พยายามฝึกฝนให้มันพัฒนาขึ้นเป็นจุดเด่นให้ได้ ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ความขยันจะทำให้เราประสบความสำเร็จ”

จากการที่ได้พูดคุยกับน้องเชียร์ คงพอทำให้หลายคนได้ตระหนักว่าไม่ว่าเราจะทำอะไร แต่ในฐานะนักเรียนต้องถือว่าหน้าที่การเรียนสำคัญที่สุดเพราะการเรียนเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต

การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กกล้าคิด กล้าแสดงออกในทางที่สร้างสรรค์ แต่ครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครองก็เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยบ่มเพาะ ปลูกฝังสิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เช่นเดียวกับคุณแม่ของน้องเชียร์ **คุณรัตนวรรณ ฤทธิ์ธำภินันท์** คุณแม่ยุคใหม่ที่ให้อิสระในการใช้ชีวิตแก่ลูก คุณแม่เล่าถึงการเลี้ยงดูลูกว่า “การเลี้ยงดูจะให้ลูกช่วยเหลือตัวเอง คิดเอง โดยเราอยู่เบื้องหลังคอยดูว่าสิ่งที่เขาคิดถูกหรือไม่ คอยชี้แนวทางให้ สอนเรื่องการวางแผนตัวในวงการ ให้ลูกได้เผชิญประสบการณ์ด้วยตนเอง หากมีปัญหาเราก็พร้อมเป็นที่ปรึกษา ช่วยดูตารางเวลาเรียนและทำงาน ไม่ให้ลูกเครียดจนเกินไป” คุณแม่รัตนวรรณยังบอกอีกว่าไม่ได้มุ่งหวังกับอนาคตของลูกมากนัก เพราะจะเป็นการกดดันลูก แต่ปล่อยให้ลูกคิดเองว่าจะไปในแนวทางไหน พ่อแม่จะไม่ตีกรอบให้ลูก แค่ให้ลูกพยายามทำให้เต็มที่ก็เพียงพอแล้ว “ถ้าเด็กใจไม่รัก จะทำได้ไม่ดี แต่หากเขาทำด้วยความสมัครใจเขาจะสู้ได้ด้วยตัวเอง”

ร้อยเรียงเคียงกันฉันแก้ว

๑ ดังเพลงทิพย์คนธรรพ์เสกสรรถ้อย หยาดหยดย้อยสร้อยศรีวิศิศิลป์
คลอขลุ่ยขับรับคล้องทำนองพิน ลอยโลมรินสั่นภพจบนภา ฯ

ทวีพร ทองคำใบ

Uรุษอักษรภาษาไทยคือรากแก้ววัฒนธรรมของชาติ ครูเป็นเสาหลักสำคัญ คอยรักษาและ
สร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยให้คงมั่น

๑ ลักษณะครูดีที่ไผ่ผ่น
หนึ่งภูมิรู้ครูดีที่ต้องการ
มีสติปัญญาฉลาดเฉลียว
การสอนดีมีมากหากมั่นใจ
ทำเรื่องยากให้ง่ายกลายเป็นสุข
มีระเบียบวินัยอยู่ในที่
ก้าวทันโลกทันเหตุการณ์พร้อมขานรับ
พบปัญหาเฉพาะหน้าพาปรับไว
เป็นเพื่อนคิดเพื่อนทำพร้อมนำศิษย์
รู้จักเด็กเข้าถึงใจไม่จิตจาง
สองภูมิธรรมนำครูควรรู้คิด
ประพฤติดีวิจิตรกายได้อำงอิง
ความซื่อสัตย์เสียสละมานะเลิศ
จรรยาบรรณมั่นคงเคียงข้างใน
สามภูมิฐานด้านนี้ที่องอาจ
เป็นผู้นำแนวทางอย่างวีรชน
พูดไพเราะนุ่มนวลชวนสดับ
การแต่งกายมาดหมายดีมีจรรยา
อัชฌาสัยไมตรีมีพรั่งพร้อม
सानสัมพันธ์ภาพเลิศคนเชิดชู
สามภูมินี้คือศรีครูที่รู้แจ้ง
อาจบกพร่องไปบ้างบางประเด็น

สิ่งสำคัญสามข้อขอเล่าขาน
คือเชี่ยวชาญในวิชามาก่อนใคร
ความปรารถนาปรารถนาสร้างสรรค์สร้างสิ่งใหม่
ชัดเจนในเนื้อหาหมายพาที
เด็กสนุกปกครองได้ไม่หน่ายหนี
เป็นผู้มีวิสัยทัศน์แจ่มชัดไกล
กับการปรับเปลี่ยนเพียรแก้ไข
กำกับเด็กแสดงได้อย่างถูกทาง
ฝ่าวิกฤติผิดร้ายหายหมองหมาง
จึงจัดวางว่าเป็นครูที่รู้จริง
รู้ถูกผิดประสิทธิสุขในทุกสิ่ง
สูงค่ายิ่งคุณธรรมประจำใจ
เมตตาเกิดคอยเกื้อกูลอยู่ใกล้ใกล้
ยุติธรรมย้าไว้อยู่ในตน
ความสามารถฉลาดช่วยด้วยฝึกฝน
ต้องอดทนทุกสถานกาลเวลา
น้อมจิตรับคำติได้ไม่กังขา
สมสง่าศักดิ์ศรีที่เป็นครู
ความอ่อนน้อมถ่อมตนชุ่มชนรู้
แบบอย่างอยู่ครูดีที่ควรเป็น
เล่าแถลงตามคิดพินิจเห็น
ด้วยเพราะเป็นครูในฝันฉันต้องการ ฯ

อัญชลี อิสสรารักษ์

ครูในฝันของอาจารย์อัญชลี อิศรรักษ์ โรงเรียนไทรรัตนาราม อ.แก่ง จ.ระยอง แบบอย่างเพื่อใช้เป็นแม่พิมพ์ของชาติ สอดรับกับบุญคุณครูมากล้น สร้างคนสร้างชาติ บทกวีนิพนธ์โคลงสี่สุภาพของอาจารย์หิรัญ บุตรเพชร กวีบุรุษมีดินแดนแห่งมรดกสำคัญของโลก

๑ ขีดเขียนเรียนอ่านอ้าง
ครูท่านเป็นนักบุญ
อชฌาส์การุณ
ศิลปศาสตร์ชาติไทยเชื้อ
เอาคุณ ครูเอย
บ่งเชื้อ
มิตรมิ่ง ขวัญนา
เด่นได้โดยครู ฯ

๒ เรียนวิทยาศาสตร์สิ้น
เสร็จสบสมถวิล
กลยุทธสุดดลยิน
สอนสั่งรับขับสู้
มวลศิลป์
หยั่งรู้
จินต์จ่อ จำจด
กู้ก้องคือครู ฯ

๓ คงความปราดเปรี๊ยะพร้อม ปัญญา เลิศแล
ครูสั่งสอนวิชา
หวังศิษย์มุ่งสัมมา
ยากยิ่งยืนหยัดสู้
เร่รู้
ชีพมัน คงดี
ก่อเกิดงาม ฯ

๔ มุกตาคิดน้อม
ศิษย์ส่งพรชัยหนุน
บวรยิ่งวิบุลย์
สมมุ่งผดุงหล้า
นึกคุณ ครูเอย ฯ
แจ่มจำ
เกิดก่อ เสมอณา
แก้กล้าบารมี ฯ

๕ บุญคุณครูมากล้น
เป็นช่างการศึกษา
บัณฑิตวิทยา
ควรเชิดชูชาติเชื้อ
คนนา
ก่อเกิด
สูงส่ง ยิ่งแล
แซ่ซ้องสรรเสริญ ฯ

หิรัญ บุตรเพชร

อาจารย์หิรัญ บุตรเพชร ภูวนาทกวีโคลงสี่สุภาพด้วยมธุรสอักษร ทว่าใช้คำและสัมผัสซ้ำมากคำ หากแยกเป็นบทเดียวจะเป็นโคลงสี่สุภาพที่ไพเราะ ล้นค่าด้วยสารัตถะและฉันทลักษณ์

ขออาจารย์หิรัญ ประมวลปรับปรุงสรรคร์จนาอีกคำรบ ร่วมทัพบัณฑิตอักษรศิลป์ด้วย **โคลงสี่สุภาพ** ที่นับนานวันถูกละเลยให้ห่างหาย เพื่อคงอยู่ตลอดไป

อาจารย์อุทัย ก้อนสมบัติ สพท. น่าน เขต ๑ ส่งความห่วงใยศิษย์รักที่เติบโตใหญ่ท่ามกลางปัญหานานัปการ **ศิษย์เอ๋ย**คือบทกวีปลอบและปลุกให้พากเพียรเรียนรู้ต่อไปในโรงเรียนน้อยที่เลือกไม่ได้ท่ามกลางพงไพร

๐ เด็กเอยศิษย์ข้าเอ๋ย

เจ้าอย่าเลยน้อยใจในวาสนา
อยู่บ้านนอกชอกช้ำใจในอุรา
เด็กบ้านป่าแดนดงริมพงไพร

ต้องพากเพียรเรียนอยู่กลางหมู่บ้าน
ทั้งกันดารขาดแคลนแสนหมองไหม้
เพื่อนเจ้าเล่นหลายคนชนกันไป
โรงเรียนใหญ่ในเมืองซื้อเลื่องลือ

เขามีทุนหนุนนำตามวาสนา
ไฉ่ศิษย์ข้าจนต้องเจียมเทียมเขาหรือ
มาเถิดเจ้าโรงเรียนน้อยคอยฝึกปรีอ
ทั้งสองมือครูจะคอยค้ำประคอง

จะปลูกฝังสร้างเสริมอบรมสร้าง
มอบทุกอย่างทั้งกายใจไม่เมินหมอง
ไม่น้อยหน้าในค่าคนตามครรลอง
มีวันต้องเจ้ายืนอยู่คู่ความดี ฯ

อุทัย ก้อนสมบัติ

หน้าที่ของศิษย์พึงปฏิบัติต่อครูตามหลักพระพุทธศาสนา อีกหนึ่งบทกวีของอาจารย์เกษม สันทอง โรงเรียนการฤทธิวิทยา สพท. สุรินทร์ เขต ๑ ซึ่งร้อยกรองหลักธรรมจากธรรมวิภาคหลักธรรมศึกษาชั้นตรี ให้อบรมศิษย์ให้ดำรงชีวิตในครรลองคลองธรรม

๐ ข้อที่หนึ่งพึงลุกขึ้นยืนรับท่าน
สองช่วยงานคุณครูอยู่อาส
ข้อที่สามเชื่อฟังคำจรรจา
ไม่มารยาสาไถยให้ละวาง

ข้อที่สี่มีใจที่ไฝ่เกื้อ
ให้เอื้อเพื่อคุณครูผู้สอนสร้าง
ข้อที่ห้าอ่อนเอยเคารพจบแนวทาง
ไม่เห็นห่างศีลธรรมครูยำเตือน ฯ

เกษม สันทอง

๐ วารสารวิชาการสำคัญยิ่ง
ทั้งรูปเล่มสีสันเจริญตา
ผู้สนใจในรายการนั้นมีมาก
เพียรขีดเขียนเรียงร้อยถ้อยวจี
ด้านเนื้อหาสาระบันเทิงคุ้ม
นำไปใช้ในชีวิตจิตอุดม
เป็นแนวทางพัฒนาพาก่อเกื้อ
ให้วารสารวิชาการผ่านก้าวไกล

ใช้เป็นสิ่งอ้างอิงได้ในเนื้อหา
อักขราคารมคมคายดี
หลายล้นหลากมากมีที่ศักดิ์ศรี
ส่งให้ที่บรรณาธิการท่านติชม
คำสุขุมอ่านได้ดูเหมาะสม
แสนรื่นรมย์สมเป็นวารสารไทย
ช่วยเอื้อเพื่อเพื่อเด็กสุขสดใส
พัฒนาได้เป็นขวัญของปวงชน ฯ

กวีธีร

คือน้ำทิพย์และเป็นของขวัญกำลังใจสำหรับคนทำหนังสือที่เราได้รับจากอาจารย์รังษี เวชกามา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านมะยาง อ.ราชโศภิต จ.ศรีสะเกษ ด้วยความยินดียิ่งขอขอบคุณ

๑ เมื่อหน้าที่มีอยู่เพื่อนครูเอ๋ย
ความเป็นครูองอาจประกาศตน
ครูบำเพ็ญเพิ่มพูนอย่างพรั่งพร้อม
ต่างประทีปโกสุมปทุมเทียน
รับศีลห้าระลึกมาฝึกหัด
ข้อปณาสอนนิกายมนานำ
ข้อสุราเมรัยก็เซ่ย้อย
สิ่งเสพติดขัดขวางทางเจริญ
ท่านสร้างฐานศีลทานไม่บกพร่อง
ครูส่งเสริมศิษย์รักถึงหลักชัย
ก้มกราบพระอภัยสิ่งศักดิ์สิทธิ์
อาณิสสส์เต็มเปี่ยมเท่าเทียมกัน

ครูไม่เคยทิ้งบุญทานการกุศล
พาศิษย์พ้นผองภัยเพราะพากเพียร
ลิบนิ้วน้อมประณตขึ้นเหนือเศียร
สอนนักเรียนเข้าถึงพุทธธรรม
ปฏิบัติมิให้ใจตกต่ำ
มุสาจำใจได้ไม่ล่วงเกิน
แม่เล็กน้อยหักห้ามต้องห่างเหิน
ขอสรรเสริญคุณครูผู้ห่วงใย
ผลสนองอนาคตศิษย์สดใส
เป็นแม่พิมพ์อำไพเกินจำพัน
ให้ชีวิตเพื่อนครูอยู่สุขสันต์
ได้เลื่อนขั้นถี่ทุกปีเทอญ ฯ

มนตรี เกตุพันธ์

แต่เพื่อนครูผู้ไฝ่ธรรม ความจริงใจของอาจารย์มนตรี เกตุพันธ์ โรงเรียนตะพานหิน อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร ความปรารถนาดีที่ไม่ต้องการคำอธิบาย เหมือนเพลงทิพย์คนธรรม์พลอยโลมรินตลอดคืนทั้งไตรภพ

บทกวีของ น.ม.ส. บอกถึงมรดกสวาทภาษาศิลป์อย่างวิเศษ คือปัจฉิมบทกวีนี้ของกวีชั้นครู

สรวงสวรรค์ชั้นกวีรุจิรัตน์
พริ้งไพเราะเสนาะกรณวรรณา

ผ่องประภัสสรพลอยหาวพราวเวหา
สมสมญาแห่งสวรรค์ชั้นกวี ฯ

คมคิด ลิขิตคำ

“ฉันเดินตามรอยเท้าอันรวดเร็วของพ่อโดยไม่หยุด ผ่านเข้าไปในป่าใหญ่ นากลัว ทีบ แผ่ไปโดยไม่มีที่สิ้นสุด มีดและกว้าง มีต้นไม้ใหญ่เหมือนหอคอยที่เข้มแข็ง”

“พ่อจ๋า...ลูกหิวจะตายอยู่แล้ว และเหนื่อยด้วย ดุสิจ๊ะ...เลือดไหลออกมาจากเท้าทั้งสองที่บาดเจ็บของลูก ลูกกลัวงู เสือ และหมาป่า พ่อจ๋า... เราจะถึงจุดหมายปลายทางไหม?”

พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี

“แม้ท่านจะได้เรียนสำเร็จตามหลักสูตรจนได้รับ
ปริญญาแล้วก็ดี ขอให้เข้าใจว่านี่เป็นเพียงขั้นต้นของ
การศึกษาเท่านั้น ท่านจงพยายามศึกษาและฝึกฝน
ตนเองต่อไป เพราะสรรพวิทยาการด้านสาขาวิทยาศาสตร์
ทั้งหลายนั้น การทดลองค้นคว้า ช่วยให้ได้ความรู้ใหม่
ขึ้นมาอยู่เสมอ ถ้าท่านไม่ศึกษาค้นคว้าไว้ต่อไปไม่ช้า
ท่านจะล้าสมัย”

พระบรมราชาโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๔๙๘